

*Ramazân-ı Şerîf Ayınız Mübârek Olsun!
Kadir Gecesi'ne Muvâfakat ve Makbûl İbâdetler Nasîb Olsun.
Bütün Hayırlarından ve Bereketlerinden İstifâde Müyesser Olsun!*

Lâlegül

Aylık İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi Yıl:9 Sayı:98 Şa'bân - Ramazân 1442 NISAN 2021 Fiyatı: 15 TL

KUL HAKLARININ ÖNEMİ VE KURTULMA YOLLARI -2

Ahmet Mahmut ÜNLÜ s.04

Dinde Değişim Safsatası

Dr. Ahmet GELİŞGEN s.14

Devlet-i Aliyye'nin 36. Şeyhulislâmı, Memekzâde Mustafâ Efendi

Hasan KUDUOĞLU s.18

Kur'ân'a Zıt Olan Hangisi; Târihsellik mi, Evrensellik mi?

Ömer Faruk KORKMAZ s.24

Modernsitlerin Derdi Kiminle?

İsmailâğa Fıkıh Heyeti s.30

Gıybet Orucu

Mustafa ÖZŞİMŞEKLER s.34

Zafer Allâh'tandır; Murad Hüdâvendigâr'ın Kosova Zaferi ve Şehâdeti

Dr. İhsan ŞENOCAK s.46

İbni Teymiyye Kimdir? -1

Hüseyin Avni KANSIZOĞLU s.58

Ramazân-ı Şerîf'in Her On
Gününün Zikri s.69

Ramazan Hilâline Âit
Duâlar s.68

Ramazân-ı Şerîf'te İftâr
Duâları s.70-71

Şa'bân-ı Şerîf Ayının Zikirleri
ve Oruçları s.65-67

Ramazan'da Çok Yapılması
Emredilen Dört Zikir s.69

Ramazân-ı Şerîf Ayının
Namazları s.73-75

Dükkânın ve Evin Hırsızlık ve Yangın Gibi
Musîbetlerden Korunması İçin Yazılacaklar s.77

Korkulardan Emîn Kılan, Düşmanlara Karşı Gâlibiyet İhsân Eden ve Bol Rızıklara
Nâil Kılıp Borçların Ödenmesini Kolaylaştıran Çok Kıymetli Bir Duâ s.79-80

EDİTÖRDEN

Ramazân-ı şerif Ayı'nın gölgesi üzerimize düşmüş bulunmaktadır. 13 Nisan Perşembe Günü, **“Başı rahmet, ortası mağfîret, sonu da Cehennemden kurtuluş”** olan Ramazan-ı şerif ayına giriyoruz. Rabbim şimdiden tutacağımız oruçları, kılacağımız teravîh namazlarını, okuyacağımız mukabeleleri, ferâiz ve nevâfil yapacağımız tüm ibadetleri dergâhı iz-zetinde kabul buyursun.

Bu mübarek ay, Allah-u Teala'nın kullarını mağfîret buyurduğu, günahlarını affedip cehennemden azad ettiği bir aydır. Fazileti büyük, kazancı çoktur. Bu mübarek ay vesilesiyle ümmete ilâhî ih-sanlar yağar. Rabbimizin Rahmân ve Rahîm sıfatlarının tecellisi tüm âlemi ve gönülleri doldurur. İşte bu nur ayı, kalplerimizi cilalamak ve ebediyete hazırlanmak için bulunmaz bir fırsattır.

Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ramazan Ayı'nın gelmesiyle çok sevinir ve ashabına da bunu müjdelendi. Bir sene Şaban Ayı'nın son günlerinde ashabına okuduğu bir hutbesinde, bu mübarek ayın fazilet ve kıymetini adeta özetledi. Selmân-ı Fârisî (Radiyallahü anh) şöyle anlatıyor:

“Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Şaban Ayı'nın sonunda bize hitap edip şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Çok büyük ve mübarek bir ayın gölgesi üzerinize düşmüş bulunuyor. O kendisinde bin aydan hayırlı bir gece (Kadir gecesi) bulunan bir aydır.

Allah-u Teâlâ bu ayda oruç tutmayı farz; gecesinin kıyamını (teravîh namazını) da nâfile kılmıştır.

Her kim bu ayda bir hayırla Allah-u Teâlâ'ya yaklaşırsa, diğer aylarda bir farz eda etmiş gibi sevap kazanır. Onda bir farzı eda eden ise, diğer aylarda yetmiş farz eda eden gibidir.

Bu ay sabır ayıdır. Sabrın karşılığı ise cennettir. Bu ay iyilik ayıdır. Bu ayda müminin rızık artar.

Her kim bu ayda bir oruçluyla iftar ettirirse; günahlarının affına ve boynunun cehennemden âzad olmasına vesile olur. Oruçlunun sevabından bir şey eksiltilmeksizin iftar ettirene de onun bir misli sevap verilir.

Bunun üzerine orada bulunan sahabe-i kiram:

- Ya Resûlellah! Bizim hepimizin oruçluyla iftar verecek kadar imkânımız yok, dediler. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle cevap verdi:

“Bir içim süt, bir yudum su ile oruçluyla iftar ettirene de Allah-u Teâlâ bu sevabı verir.

Bu ayda her kim bir oruçlunun karnını doyurursa, Allah-u Teâlâ ona Benim Kevser Havuzu'mdan içirir ki, Cennete girinceye kadar bir daha susuzluk çekmez.

Bu öyle bir aydır ki; evveli rahmet, ortası mağfîret sonu da cehennemden azat olmaktadır. Bu ayda her kim kölesi (hizmetçisi, işçisi) nin işini hafifletirse, Allah-u Teâlâ da o kişiyi mağfîret eder ve cehennemden azat eder.

Bu ayda şu dört hasleti çokça yapınız. Bunlardan ikisiyle Rabbinizin rızasını kazanırsınız, diğer ikisine de muhtaçsınız.

Rabbinizi kendisiyle razı edeceğiniz iki haslet şudur: ‘Lâ ilâhe illallâh’ kelime-i tevhidini söylemeniz ve O’na istiğfar etmenizdir.

Her zaman ihtiyaç duyduğunuz iki haslet ise; Allah-u Teala'dan Cenneti istemeniz ve Cehennemden O'na sığınmanızdır.”

(Beyhakî, Fedailü'l-evkat, no: 37 sh: 146-148; Şu'abü'l-İmân, no: 3336, 5/223-224; İbn Huzeyme, Siyam: 8 No: 1887, 3/191; Ali el-Muttakî, Kenzü'l-ummal: 8/477, no:23714)

Ramazan Ayı safa ayıdır. Sabredenlerin ayıdır. Kazanç ayıdır. Bu ayda çok büyük mânevi fırsatlar, rahmetler ve mağfîretler vardır. Gece teravîh namazı, gündüz oruç, sadaka, zekât ve mukâbele okumak gibi, Allah-u teala'yı razı edip rahmetini celbedecek birçok ibadeti cem' eden mübarek bir aydır. Öyleyse mânevî fırsatların bol olduğu Ramazan-ı şerif ayını en güzel şekilde değerlendiren gecelerini gündüzünü ihya ederek bu bereketlere nail olalım.

Bu vesileyle Ramazan-ı şerif ayınız şimdiden mübarek olsun. Rabbim cümlemizi başındaki rahmetten, ortasındaki mağfîretten istifade edip sonunda da cehennemden kurtulanlardan eylesin. Amin!

Fi emanillah!..

Mustafa Özşimşekler

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri - Tevfikbey Mah.
Dr. Ali Demir Cad. No:51 Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11 www.matbaasistemleri.com

ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN
BANKA HESAP BİLGİLERİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

❖ VAKIF KATILIM TL HESABI

İBAN: TR77 0021 0000 0000 8388 9000 01

❖ VAKIF KATILIM EURO HESABI

İBAN: TR66 0021 0000 0000 8388 9001 02

❖ VAKIF KATILIM DOLAR HESABI

İBAN: TR93 0021 0000 0000 8388 9001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
14851995

ABONE DAĞITIM
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
0212 435 10 58

YURTIÇİ ABONELİK
0212 435 10 58

YURTDIŞI ABONELİK
+49 176 62512872

e-DERGİ ABONELİK
www.lalegul.net

WEB
www.herseybusepette.com
www.lalegulavrupa.com

ADRES
Tuana Basın Yayın - Çınar Mah. Osman Gazi Cad.
No: 50/A Bağcılar / İSTANBUL

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların
sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

DUÂLAR, ZİKİRLER VE FAZİLETLİ AMELLER

- 64 HAYIRLARA NÂİLİYET, ŞERLERDEN EMNİYET, ŞİFÂ VE RIZIK BEREKETİ İÇİN HİCRÎ AYIN BAŞINDA YAPILACAK MÜHİM VAZİFELER
- 64 Her Ayın Hilâli Görüldüğünde Okunacak Duâlar
- 65 Her Çarşambanın Özellikle Ayın Son Çarşambasının Uğursuzluğundan Korunmak İçin Her Salı Çarşambaya Bağlayan Gece Okunacaklar
- 65 ŞA'BÂN-I ŞERİF AYININ FAZİLETLİ AMELLERİ
- 65 ŞA'BÂN-I ŞERİF AYININ ZİKİRLERİ
- 66 ŞA'BÂN-I ŞERİF'İN 27. GECE NAMAZI
- 66 RASÛLÜLLÂH (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)İN ŞA'BÂN-I ŞERİF ORUCUNA VERDİĞİ ÖNEM
- 67 ŞA'BÂN-I ŞERİF AYININ ORUÇLARI
- 68 RAMAZÂN-I ŞERİF AYININ FAZİLETLİ AMELLERİ
- 68 RAMAZÂN-I ŞERİF AYININ ZİKİRLERİ
- 68 RAMAZAN HİLÂLINE ÂTİT DUÂLAR
- 69 RAMAZAN'DA ÇOK YAPILMASI EMREDİLEN DÖRT ZİKİR
- 69 RAMAZÂN-I ŞERİF'İN HER ON GÜNÜNÜN ZİKİRİ
- 70 RAMAZÂN-I ŞERİF'TE İFTÂR DUÂLARI
- 71 TERÂVİH NAMAZININ ZİKİRLERİ
- 73 RAMAZÂN-I ŞERİF AYININ NAMAZLARI
- 75 RAMAZÂN-I ŞERİF AYINDA TERÂVİH VE VİTİR NAMAZINDAN SONRA EVDE KILINACAK ÇOK FAZİLETLİ NÂFILE NAMAZLAR VE VAAD EDİLEN SEVAPLARI
- 77 MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER
- 77 Dükkânın ve Evin Hırsızlık ve Yangın Gibi Musibetlerden Korunması İçin Yazılacaklar
- 78 Tarladaki Ürünlerin Korunması İçin Yazılacaklar
- 79 Genel Olarak Her Farz Namazdan Sonra, Özel Olarak ise Cumâ Namazlarından Sonra Okunmaya Devâm Edildiği Takdirde Korkulardan Emîn Kılan, Düşmanlara Karşı Gâlibiyet İhsân Eden ve Bol Rızıklara Nâil Kılıp Borçların Ödenmesini Kolaylaştıran Çok Kıymetli Bir Duâ

**MAHMUD EFENDİ
HAZRETLERİ'NİN KIYMETLİ
KELÂMLARINDAN**

►12

**DİNDE DEĞİŞİM
SAFSATASI**

■ Dr. AHMET GELİŞGEN

►14

**KUR'ÂN'A ZIT OLAN
HANGİSİ; TÂRİHSELLİK Mİ,
EVRENSELLİK Mİ?**

■ ÖMER FARUK KORKMAZ

►24

GIYBET ORUCU

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

►34

**ZAFER ALLÂH'TANDIR; MURAD
HÜDÂVENDİGÂR'IN KOSOVA
ZAFERİ VE ŞEHÂDETİ**

■ Dr. İHSAN ŞENÖÇAK

►64

Devlet-i Aliyye'nin 36. Şeyhulislâmı
**MEMEKZÂDE
MUSTAFA EFENDİ**

■ HASAN KUDUOĞLU

►18

**MODERNSİTLERİN
DERDİ KİMİNLE?**

■ İSMAİLAĞA FİKİH KURULU

►30

**ABDULLAH İBNİ ABBAS
(Radyallâhü Anhüma)**

-2. Bölüm-

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

►40

**İBNİ TEYMIYYE KİMDİR?
-1-**

■ HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

►58

4 ADET ÇÖREK OTU YAĞI KAPSÜL

KARGO DAHİL

120 TL

0212 912 10 58 www.herseybusepette.com

**Tuana
ÇARŞI**

KUL HAKLARININ ÖNEMİ VE KURTULMA YOLLARI -2

Allâh-u Te‘âlâ’ya nihâyetsiz hamd-ü senâdan,
Habîbi’ne ve Ehl-i Beyti’ne hududsuz salât-ü selâmdan sonra!

Bu yazımızı, bir önceki makâlemizin devâmı niteliğinde hulûlü ile müşerref olacağımız Ramazân-ı Şerîf ayında kul haklarından kurtulmaya vesîle olması için husûsî bir tevbeye muvaffakiyet ümîdiyle kul hakları konusuna ayırdık ve bu makâlemizi “Kul haklarının önemini beyân” konusu ile “Üzerinde kul hakkı bulunanların ne yapması gerektiği” hususlarında açtığımız iki babda cemettik.

Bu yazımızı okuyup okutarak bu konuya önem verdiğinizizi ve âhireti ciddiye aldığınızı göstermeniz vesîlesiyle umulur ki **Rabbimiz** bizi dünyâdan çıkmadan önce hem Kendi haklarını îfâya hem de kul haklarını edâyâ muvaffak eyler.

KUL HAKLARININ ÖNEMİ

Zulmün Fecî Âkıbeti Hakkındaki Âyet-i Kerîmeler

Allâh-u Te‘âlâ Kur‘ân-ı Kerîm’de:

﴿أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

“Bilin ki; Allâh’ın lâneti (insanlara haksızlık yapan) **zâlimlerin üzerine** (inmekte)**dir.**” (Hûd Sûresi:18) buyurmuş ve böylece kul hakkı yiyerek insanlara zulmedenleri lanetlemiştir.

Zâlimleri tehdit edip mazlumları tesellî etmek üzere de:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهُ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ﴾

“Sakın ha sen Allâh’ı, o **zâlimlerin yapmakta oldukları şeylerden gâfil** (ve habersiz) **sanma.**” (İbrâhîm Sûresi:42’dan) buyurmuştur.

Bu mânâda en büyük tehditlerden biri de:

﴿وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ﴾

“O zulmetmiş olan kimseler ise (dün-

yâdaki rahatlıklarının ardından) **nasıl bir dönüş yerine** (sonunda cehennemine) **devrilip gideceklerini pek yakında bilecek(ler)dir.**” (eş-Şu‘arâ Sûresi:227’dan) âyet-i kerîmesinde karşımıza çıkmaktadır.

Şu bilinsin ki; Kur‘ân-ı Kerîm kul haklarıyla ilgili âyet-i kerîmelerle doludur. Nitekim **Allâh-u Te‘âlâ** insanların hırsızlık, ölçü ve tartıda hile yapma, emâne-te hıyânet, kumar, fâiz almak, yetim malı yemek, ğulûl (kamu malını zimmetine geçirmek) gibi gayr-i meşrû yollarla birbirlerinin mallarını yemelerini şiddetle nehyetmekte ve bunları yapanları büyük azaplarla tehdit etmektedir ki bir önceki yazımda sizlere bu konuda nâzil olan birçok âyet-i kerîmeyi nakletmiştim.

Hadîs-i şerîflere gelince; bu konuda yüzlerce hadîs-i şerîf mevcut olup biz bir sonraki başlık altında sizlere bu konudaki en mühim iki hadîs-i şerîfi ve bâzı rivâyetleri nakledeceğiz.

Kul Haklarının Önemi Hakkındaki Hadîs-i Şerîfler

Kul Haklarından Dünyâda Helâllik Almayanların Sevapları Âhirette Alacaklılarına Verilerek Müflis Duruma Düşeceklerdir

Birçok âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîften anlaşıldığı üzere; kul hakları âhirette insanları müflis duruma düşürecektir. Bâzılarının bütün sevapları hak sâhiplerine verildiği hâlde sevapları yeterli gelmeye-

ceğinden hâlâ başında alacaklılar kalacağı için tonlarca sevâbı tükenmekle kalmayıp üstelik hak sâhiplerinin günahlarından alacakları haklar nisbetinde borçlular üzerine yüklenerek cehenneme atılacaktır.

Nitekim **Ebû Hureyre** (Radiyallâhu Anh) dan rivayet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem):

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ؟»، قَالُوا: «الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ»، فَقَالَ: «إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَا وَأَكَلَ مَالَ هَذَا وَسَفَكَ دَمَ هَذَا وَضْرَبَ هَذَا فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أَخَذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ.»

“Müflisin ne olduğunu bilir misiniz?” buyurduğunda, sahâbe-i kirâm: “Bizim aramızda müflis, parası ve eşyâsı bulunmayan kimsedir!” demişler, o zaman **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem):

“Gerçekte benim ümmetimden müflis olan kimse, kıyâmet günü namaz, oruç ve zekâtla (mahşere) gelir. Ama bununla birlikte şuna sövmüş, buna iftirâ atmış, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş ve şunu dövmüş olarak gelir. Bu nedenle şuna sevaplarından verilir, buna da sevaplarından verilir.

Artık onun üzerindeki haklar ödenmeden önce sevapları tükenecek olursa, alacaklıların hatâ (ve günah) larından alınıp onun üzerine atılır, sonra kendisi de cehenneme atılır.” buyurmuştur. (Müslim, *es-Sahîh, el-Birr*:15, rakam:2581, 4/1997; *el-Buhârî, es-Sahîh, el-Mezâlim*:11, rakam:2317, 2/865; *et-Tirmizî, es-Sünen, Sıfetu'l-kıyâme*:2, rakam:2418, 4/613)

Enes (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الظُّلْمُ ثَلَاثَةٌ فَظُلْمٌ لَا يَغْفِرُهُ اللَّهُ وَظُلْمٌ يَغْفِرُهُ اللَّهُ وَظُلْمٌ لَا يَتْرُكُهُ اللَّهُ؛ فَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يَغْفِرُهُ اللَّهُ فَالشِّرْكُ، وَقَالَ اللَّهُ ﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾، وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي يَغْفِرُهُ اللَّهُ فَظُلْمُ الْعِبَادِ لِأَنْفُسِهِمْ فِيمَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ رَبِّهِمْ، وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يَتْرُكُهُ اللَّهُ فَظُلْمُ الْعِبَادِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا حَتَّى يَدِينَنَّ لِبَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ.»

“Zulüm üç türdür, bir zulüm vardır ki Allâh-u Te‘âlâ onu mağfiret etmez, bir zulüm vardır ki Allâh-u Te‘âlâ onu bağışlar, bir zulüm de vardır ki Allâh-u Te‘âlâ onu (cezâsız) bırakmaz.

Allâh-u Te‘âlâ’nın mağfiret etmeyeceği zulme gelince; o şirktir, nitekim Allâh: ‘Şüphesiz şirk en büyük zulümdür.’ (Lokmân Sûresi:13’dan) buyurmuştur.

Allâh-u Te‘âlâ’nın bağışlayacağı zulme gelince o, kulların kendileri adına (günahlar işleyerek) Rableriyle aralarında bulunan zulümdür (ki küçük-büyük bütün günahlar bu nevi zulme dâhil)dir.

Allâh-u Te‘âlâ’nın (cezâsız) bırakmayacağı zulüm ise kulların bâzısının diğer bir kısma yaptığı zulümdür ki nihâyet (zulme uğramış olan) bâzısı için diğer bâzısından (zulmedenlerden) karşılığını (ve hakkını) alacaktır.” (el-Bezzâr, *el-Bahru’z-zehhâr*, rakam:6493, 13/115; *Ebû Dâvûd et-Tayâlesî, el-Müsned*, rakam:2223, 3/579; *Ma‘mer ibnü Râşid, Câmi‘u Ma‘mer*, 11/183; *Ebû Nu‘aym, Hilyetu’l-evliyâ*, 6/309)

Kul Haklarının Önemi Hakkında Ulemâdan Nakledilen Bâzı Rivâyetler

İbnü Nüceym ve **Haskefî** (*Rahimehullâh*) gibi Hanefî fukahâsının nakline göre; Kütüb-i Semâviyye’de şöyle buyrulmuştur:

وَجَاءَ (فِي الْكُتُبِ السَّمَاوِيَّةِ): «يُؤْخَذُ لِذَانِقِ
ثَوَابُ سَبْعِ مِائَةِ صَلَاةٍ بِالْجَمَاعَةِ.»

“Bir dânik (dirhem in altıda biri yâni birkaç kuruş kul hakkı) için cemâatle kılınan yedi yüz (farz) namaz (borçludan) alınıp hak sâhibine verilir.” (İbnü Nüceym, *el-Eşbâh*, sh:33; Ahmed el-Hamevî, *Ğamzü ‘Uyûni’l-besâir*, 1/140; el-Haskefî, *ed-Düruru’l-muhtâr*, sh:62; İbnü ‘Âbidîn, *Reddü’l-muhtâr*, 1/438-439; ‘Abdüllatîf el-Harpûtî, *Mecâlisü’l-envâri’l-ehadiyye*, sh:156)

Abdullâh ibnü’l-Mübârek (*Rahimehullâh*)ın şöyle dediği rivâyet olunmuştur:

رُوي عن ابنِ المُباركِ رَحِمَهُ اللهُ أَنَّهُ قَالَ: «تَرَكْتُ
فَلَيْسَ مِنْ حَرَامٍ
أَفْضَلُ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ فَلَيْسَ أَتَصَدَّقُ بِهَا.»

“Haramdan elde edilecek bir kuruşu bırakmak yüz bin kuruş sadaka vermemden daha fazîletlidir.” (Ebu’l-Leys es-Semerkandî, *Tenbîhü’l-ğâfilîn*, sh:472; ‘Abdülkâdir el-Geylânî, *el-Ğunye*, 1/250; el-İmâmü’r-Rabbânî, *el-Mektûbât*, cilt:2, mektûb rakamı:66; İsmâ’îl Hakkî, *Rûhu’l-beyân*, 2/171)

Ulemâ (*Rahimehullâh*) şöyle demişlerdir:

قَالَ الْعُلَمَاءُ رَحِمَهُمُ اللهُ: «رَدُّ ذَانِقٍ مِنْ فِضَّةٍ
أَفْضَلُ عِنْدَ اللهِ مِنْ سِتِّمِائَةِ حَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ.»

“En ufak bir gümüş parayı hak sâhibine iade etmek Allâh-u Te‘âlâ nezdinde altı yüz mebrûr (makbûl) hacdan daha fazîletlidir.” (el-İmâmü’r-Rabbânî, *el-Mektûbât*, cilt:2, mektûb rakamı:66; Benzeri rivâyet için bkz.: İbnü Receb el-Hanbelî, *Câmi’u’l-‘ulûm*, 1/253)

İmâm-ı Rabbânî (*Kuddise Sirruhû*) ulemânın şöyle dediğini nakletmiştir:

وَقَالُوا: «لَوْ كَانَ لِشَخْصٍ مِنَ الْعَمَلِ الصَّالِحِ
مِثْلُ عَمَلِ نَبِيِّ وَبَقِيَ فِي ذِمَّتِهِ حَقٌّ شَخْصٍ
مِقْدَارَ نِصْفِ ذَانِقٍ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ حَتَّى
يُؤَدِّيَ ذَلِكَ.»

“Bir şahsın bir peygamber kadar sâlih ameli bulursa fakat zimmetinde (üzerinde) yarım dirhem (gümüş para) miktârı başka bir kulun hakkı kalsa onu ödeyinceye kadar cennete giremez.” (el-İmâmü’r-Rabbânî, *el-Mektûbât*, cilt:2, mektûb rakamı:87; Benzeri rivâyet için bkz.: el-Hâdimî, *Berîkatün Muhammediyyetün*, 4/233; ez-Zürkânî, *Şerhu’l-Mevâhib*, 12/355)

İmâm-ı Kuşeyrî (*Kuddise Sirruhû*)nun nakline göre; büyüklerden **Hassân ibnü Ebî Sinân** (*Rahimehullâh*) altmış sene boyunca (zühd sâhibi olduğu için) uzanarak uyumadı, yağlı yemekler yemedi ve soğuk su içmedi. Vefâtından sonra rüyâda görülüp kendisine: “Allâh-u Te‘âlâ sana ne muâmele yaptı?” diye suâl edildiğinde:

«خَيْرًا! غَيْرَ أَنِّي مَحْبُوسٌ عَنِ الْجَنَّةِ بِإِبْرَةٍ
اسْتَعْرْتُهَا فَلَمْ أَرُدَّهَا.»

“İyi muâmele yaptı, lâkin ben emânet alıp geri vermediğim bir işneden dolayı (diğer velîler nîmetlendiği gibi Berzah âleminde cennet nîmetlerinden istifâde edemiyorum, şu an için) cennetten engelliyim (mahşerde hak sâhibiyle helâllestikten sonra ancak cennet nîmetlerinden istifâde edebileceğim).” şeklinde cevap verdi. (el-Kuşeyrî, *er-Risâle*, 1/238; ‘Abdülkâdir el-Geylânî, *el-Ğunye*, 1/255; ez-Zehbî, *el-Kebâir*, sh:121; İbnü’l-Cezerî, *ez-Zehru’l-fâih*, sh:69; Zeynüddîn el-Melibârî, *el-İsti’dâd li’l-mevt*, sh:30; el-Hâdimî, *el-Berîka*, 1/146; İsmâ’îl Hakkî el-Bursevî, *Rûhu’l-beyân*, 2/171)

İsmâ’îl Hakkî (*Rahimehullâh*)ın nakli veçhile; İsâ (*Aleyhisselâm*)ın bir kabristana yolu düştüğünde ölülerden birine seslenince Allâh-u Te’âlâ o ölüyü ihyâ etti, İsâ (*Aleyhisselâm*) da ona: “Sen kimsin

(dünyâda ne amel işledin ve âhirette durumun nedir)?” diye suâl etti.

O da: “Ben hammal idim, insanların yüklerini taşıyordum, bir gün bir insanın odunlarını taşıırken onlardan bir kürdan kırarak dişlerimi karıştırdım, öldüğüm-den beri bana onun hesâbı soruluyor.” diye cevap verdi. (İsmâ’îl Hakkî el-Bursevî, *Rûhu’l-beyân*, 2/171; Rivâyetin daha tafsîlatlısı için bkz.: İbnü ‘Asâkir, *Târîhu Medîneti Dimesşk*, 22/301)

İşte bütün bu hadîs-i şerîf ve rivâyetlerden kul haklarının önemi ve hepimizin işne ve kürdana varıncaya kadar her haktan mesûl tutulacağımız anlaşılacaktır. Dolayısıyla bu yazımızı iyi okuyalım, mücebince amel edelim ve herkese okuyup amel etmelerini tavsiye edelim.

ÜZERİNDE KUL HAKKI OLUP DA ÖDEME İMKÂNI OLANLAR NE YAPMALIDIR?

Şu bilinsin ki; Allâh-u Te’âlâ:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

“Şüphesiz ki Allâh Kendisine ortak koşulmasını (n cezâsını ebedî azap olarak kesin hükme bağladığı için şirki) bağışlamaz. Ama O, bunun dışındakini (ne kadar büyük günah olsa da, tevbe şartı koşmaksızın) dilediği kimse için bağışlar.” (*en-Nisâ Sûresi:48’dan*) âyet-i celîlesinde şirk dışındaki bütün günahları dilediği kimseler için bağışlayacağını bildirmiştir. Şirk dışındaki günahlar ise ikiye ayrılır:

1) Allâh-u Te’âlâ’nın hakkı olan günahlar ki; bu haktan kurtulmak için

sâdece günahları terk edip tevbe etmek yeterlidir, ancak şer-‘i şerîf bu günahların bâzısında sâdece terkle yetinmemiş, namaz ve orucun terkinden dolayı kazâ edilmelerini gerekli kılmış, yemin bozmak gibi meselelerde de (on fakir yedirme veyâ giyindirme gibi) keffâreti farz kılmıştır.

2) İnsanların hakları olan günahlardır ki bunlarda ise; kul haklarının mutlakâ sâhiplerine ulaştırılması ve hak sâhibinden mutlakâ helâllik istenmesi şarttır.

Şâyet üzerlerinde bulunan hak, bir mal, emânet veyâ alacak verecek gibi şeyler ise mutlakâ onları sâhiplerine iâde etmeleri, kendilerini bulamıyorlarsa veyâ hak sâhipleri ölmüşse o zaman vârislerine

vermeleri, onları da bulamıyorlarsa o zaman sevâbı hak sâhiplerinin olmak üzere onlar adına o hak nispetinde sadaka vermeleri îcâb eder.

Eğer kişinin üzerinde bulunan hak, giybet, dedikodu ve iftirâ gibi ırz ve haysiyetle alâkalı konularda ise yine hak sâhibini bulup helâllik istemelidir. Eğer alacaklısı vefât etmişse o zaman maddî veyâ bedenî ibâdetler yaparak sevâbını ona hediye etmelidir.

Tabî ki bütün hakların sâhibi olan **Allâh-u Te'âlâ**'ya tevbe etmeleri ayrıca zarûrîdir. Ama bu günahlardan sâdece **Allâh**'a tevbe etmek kâfî gelmez.

Nitekim **Abdullâh ibnü Amr ibni'l-Âs** (*Radiyallâhu Anhümâ*)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*):

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُغْفَرُ لِلشَّهِيدِ كُلِّ ذَنْبٍ إِلَّا الدَّيْنَ.»

“Şehîd olan kimse için her bir günahı affedilir, ancak (ödemediği) borç(tan dolayı alacaklısının hakkını ödememe günahı) müstesnâ.” (Müslim, *es-Sahîh, rakam:1886, 3/1502*; Ahmed ibnü Hanbel, *el-Müsened, rakam:7051, 11/627*; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr, rakam:34, 13/21*) hadîs-i şerîfi şehidlerin dahî kul haklarının bağışlanmayacağı hakkında nas teşkil etmektedir.

Abdülkâdir Geylânî (*Kuddise Sirruhû*) nun beyânı ve sâir birçok fukahânın nakilleri vechile; kul hakları ya canlar husûsunda veyâ mallar hakkında yâhut ırz ve haysiyetler hakkında geçerlidir.

Canlar Hakkında Olanlara Geline; yanlışlıkla adam öldürmenin tevbesi diyet ödemekle hâsıl olur. Kasten öldürmenin tevbesi ise ancak kısas (kâtilin öldürülmesi) ile tahakkuk eder. Eğer kan sâhipleri kan parası ile yetinirlerse o da onu öderse o zaman tevbesi kabûl olunur.

Eğer cinâyet ânında yakalanmamışsa kendisinin gidip teslim olması gerekir. Zîrâ bu sâdece tevbe ile düşecek bir hak değildir.

Ama o an için tevbe etmeyi düşünmeyip gizlendiyse, tevbe etmek istediğinde ise uzun zaman geçtiği için kan sâhiplerini aradığı hâlde bulamıyorsa o zaman güzelce tevbe edip sâlih ameller işleyerek ve çok meşekkatli ibâdetler yaparak **Allâh**'ın had cezâsını kendi nefesine uygular.

Ayrıca buna mukâbil kendisine yapılan zulüm ve eziyetleri affeder, köleler âzâd eder, çok mal tasadduk eder ve kıyâmet günü alacakları nisbetinde sevâbı hak sâhiplerine dağıtılmak üzere çok nâfile ibâdetler yapar. İşte bunları yaparsa rahmeti her şeyi kaplamış bulunan Erhamü'r-râhimîn olan **Allâh-u Te'âlâ**'nın rahmetiyle o da kurtulup cennete girer.

Bu durumda hak sâhiplerini bulup helâlleşme imkânı kalmadığı için bu suçunu insanlara anlatmasında bir fayda yoktur.

Zinâ, içki ve hırsızlık gibi konularda da tevbesinin geçerli olması için kendisini rezil edip: “Ben şöyle şöyle yaptım.” diye anlatması şart değildir, ancak hırsızlıkta hak sâhibini bulma imkânına sâhipse o zaman özel olarak kendisinden helâllik talep etmeli ve bunun için elinden gelen gayreti göstermelidir.

Değilse **Allâh-u Te‘âlâ**’nın perdesiyle örtünmeli, **Allâh-u Te‘âlâ** ile arasında tevbe yapmalıdır. Daha sonra gündüz oruç, gece teheccüd, Kur’ân tilâveti, tesbîh ve zikri çoğaltma gibi nefse zor gelen amellerle meşgul olarak, ayrıca mübahları ve lezzet veren şeyleri azaltarak nefsiyle mücâhede etme yolunu seçmelidir.

Zîrâ **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) had cezâsı gerektiren en büyük günahlarda dahî kişinin kendisini şerîat hükümlerini icrâ eden makâma bildirerek cezâsının tatbîkini istemesi gerekmediğini, bilakis **Allâh-u Te‘âlâ** ile arasındaki tevbesinin kâfi geleceğini beyân etmiştir.

Nitekim **Yahyâ ibnü Ebî Kesîr** (*Rahimehullâh*)dan nakledildiğine göre; bir adam **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)e gelerek:

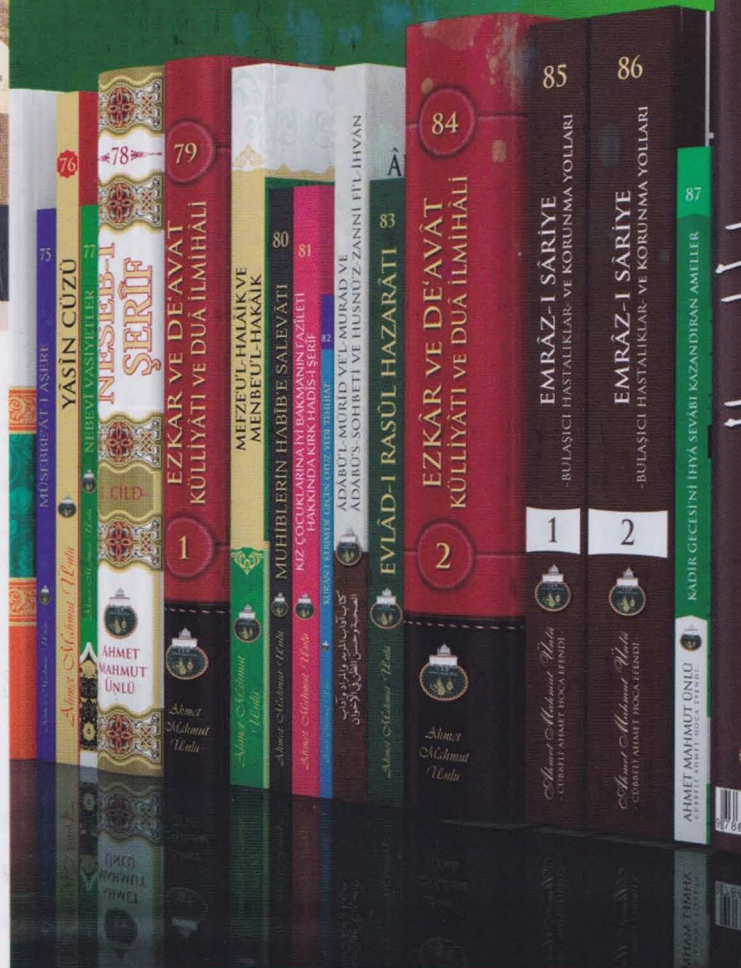
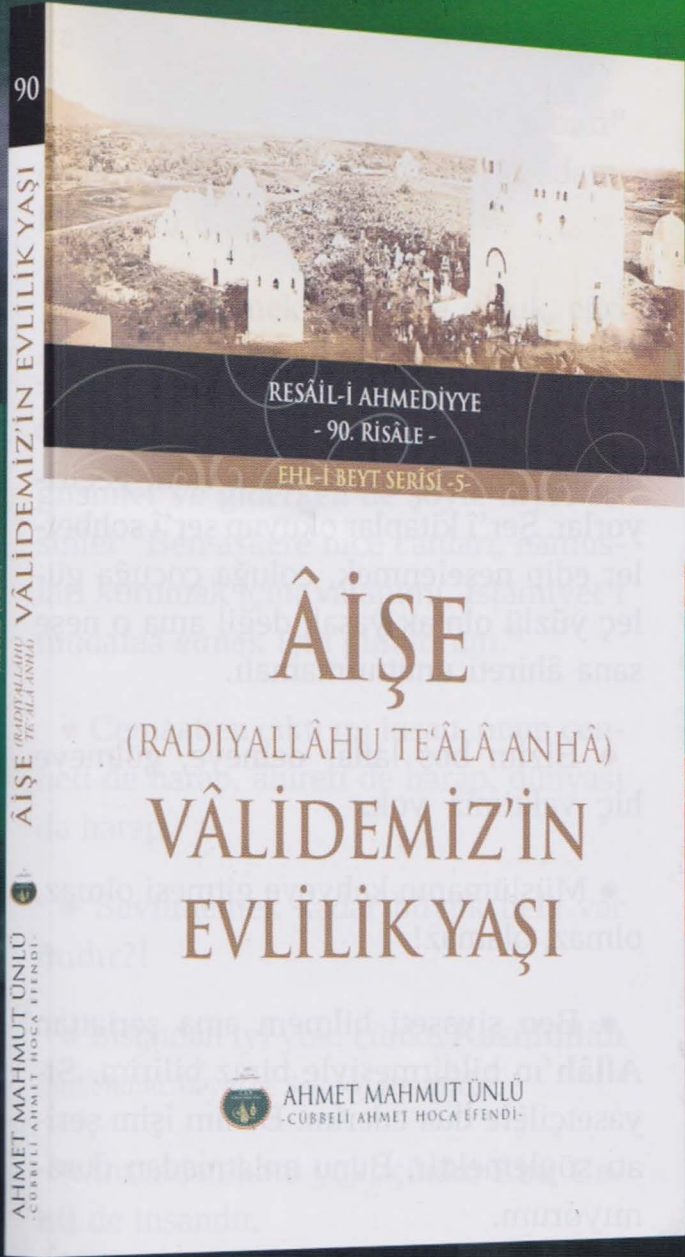
عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي أَصَبْتُ حَدًّا فَأَقِمَهُ عَلَيَّ»، فَجَلَدَهُ ثُمَّ صَعِدَ الْمُنْبَرِ وَالْغَضَبُ يُعْرِفُ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ فَمَنْ أَصَابَ مِنْهَا شَيْئًا فَلْيَسْتَتِرْ بِسِتْرِ اللَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ يَرْفَعِ إِلَيْنَا مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا نُقِمَهُ.»

“Yâ **Rasûlellâh**! Ben had (cezâsını) gerektirecek bir cürm) işledim, onu bana icrâ et.” deyince, **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) ona sopa cezâsını tatbik ettikten sonra öfke eseri yüzünde belirgin bir haldeyken minbere çıktı ve:

“Ey insanlar! Şüphesiz **Allâh** görünen ve gizli olan tüm fuşî işleri size haram kıldı. Artık bunlardan bir şey yapan kimse **Allâh**’ın örtüsüyle örtünsün, çünkü her kim bunlardan birini bize arz ederse biz ona had uygularız.” buyurdu. (*‘Abdürrezzâk, el-Musannef, rakam:13515, 7/369; Mâlik, el-Muvatta’, rakam:12, 2/825; eş-Şâfi‘î, el-Ümm, 4/120; el-Mâturîdî, Tevîlâtü Ehli’s-Sünnet, 3/69; et-Taberânî, el-Mu‘cemü’l-kebîr, rakam:8906, 9/184; es-Süyûtî, ed-Dürü’l-mensûr, 6/377*)

İnşâallâh bir sonraki yazımızda sizlere “Kul Haklarından Helâllik Alırken Ne Gibi İfâdeler Kullanmak Gerekir?”, “Kul Haklarını Ödeme İmkânı Bulamayanların Ne Yapması Gerekir?” gibi başlıklar altında önemli mâlûmât yazacağım. Rab-bimiz cümlemize hem Kendi haklarından, hem de kul haklarından halâs olarak âhirete vebalsiz bir şekilde çıkabilmeyi Ramazân-ı Şerîf hürmetine müyesser eylesin. Âmîn!

ÂİŞE (RADIYALLÂHU TE'ÂLÂ ANHÂ) VÂLİDEMİZ'İN EVLİLİK YAŞI

YENİ KİTAP

Mahmud Efendi Hazretleri'nin KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

• İnsanların çoğu bugün evlerinde eğlenmeler, gülmeler, televizyon seyredip el şaklatmalarla, videolarla vakit geçiriyorlar. Şer'î kitaplar okuyup şer'î sohbetler edip neşelenmek, çoluğa çocuğa güleç yüzlü olmak yasak değil ama o neşe sana âhireti unutturmamalı.

• Bizim boş laflar demeye, gülmeye hiç vaktimiz yok.

• Müslümanın kahveye gitmesi olmaz, olmaz, olamaz!

• Ben siyaseti bilmem ama şeriattan **Allâh**'ın bildirmesiyle biraz bilirim. Siyasetçilere dua ederim. Benim işim şeriatı söylemektir. Bunu anlatmadan durmıyorum.

• Bir kimse emr-i bi'l-mâruf yapacağına diye yola çıksa sonra siyasetten bahsetse, onun azabını kimse ölçemez.

• **Efendi Babam** (*Kuddise Sirruhû*) buyurdu: “Dîn-i Mübîn-i İslâm’ın devam ve bekası emr-i bi'l-mâruf nehy-i ani'l-münkere, inkırâzı (yok olması) ise emr-i bi'l-mâruf nehy-i ani'l-münkeri terketmeye bağlıdır.”

• Vaaz-u nasihatler kalp tarlasının yağmurudur.

• “Ben dersimi verdim, vazifem bitti” demeyelim. Ölünceye kadar bir adam, bir adamı muhafaza edecek.

• Doğru demek için hoca olduk, eğri demek için hoca olmadık.

• Askere gidenler illa **Allâh** rızası için gitsinler ve giderken de şöyle niyet etsinler “Ben askere nice canları, namusları korumak için; vatanımı, İslâmiyet’i müdafaa etmek için gidiyorum.”

• Cemaatten çıktı mı insan, onun cenneti de harap, âhireti de harap, dünyası da harap.

• Sevilmemek kadar büyük bela var mıdır?!

• İnsandan iyi yok, çünkü **Rasûlüllâh** (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) insandır.

• İnsandan kötü yok, çünkü **Ebû Cehil** de insandır.

• Kimse hakkı gizlemesin, çünkü **Mevlâ** bir nur çıkarır o hakkı izhar eder.

• Orta şekilde çalışacaksın, kendini fazla yormayacaksın.

• Düşünmeden hareket eden daima büyük hata eder.

• Bir ufak muhalefet, insanı muhalefetin sonuna kadar götürüyor.

• Korkuyorum bu milletten, bunlar Hristiyan, Yahudi olacaklar diye. Filmlerin, mecmuaların, havâdislerin ellerinde kaldılar. Onlar neden bahsediyor? Dünyadan, rezaletlerden. Onların yanında İslâm’ı anmam ayıp şeydir. (Hâşâ) vaaz dinlemiyorlar, bu incelikleri, bu sohbetleri dinlemek lâzımdır.

• Tarîkatı beceren güzel sohbet eder, güzel sohbet eden de tarîkatı becerir. Şerîata yardım eden tarîkata yardım eder. Tarîkata yardım eden de şerîata yardım eder.

• Sohbet insanı eritir, sertliğini kırar, yumuşak hale getirir.

• Vaazsız olmaz! Bir araziden su kesilse orada bir şey bitmez. Kalp de öyledir, vaaz dinlemeyince katılaştır, kararır ve ölür.

(Mahmud Efendi Hazretleri’nden Duyulan Hikmetli Sözler, sh:141, 149, 226, 242)

DİNDE DEĞİŞİM SAFSATASI

DR. AHMET GELİŞGEN Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

İslâmiyet, kıyâmet öncesinde insanlığın hidâyeti için gönderilmiş son dindir. Bu dinin gönderilmesiyle, önceki şeriatlar yürürlükten kaldırılmış, kıyamete kadar gelecek insanların da kurtuluş için yalnızca bu dine inanıp ona göre yaşamaları emredilmiştir.¹

O nedenle bu “*Din*”, Kitab’ı ve Peygamberi’nin hadisleri, itikad esasları ve dini ahkâmıyla birlikte kıyamete kadar bakidir ve geçerlidir.²

Dolayısıyla bu dini değiştirmeye yeltenmek veya ilk asırdan sonra hükümlerinin geçerliliğini yitirdiğini iddia etmek açık bir sapıklıktır. Son asırda ve günümüzde, “*Dinde reform*” kavramını telaffuz etmekten çekinen Abduh, Efgânî, Reşit Rızâ, Fazlurrahmân, Mûsâ Cârulâh ve bunların hayranları, “*dinde tecdid*” kavramlarının perdesi altında reformist faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Dinimizdeki iman esasları, Kur’an ve mütevâtir ve (Hanefilere göre) meşhur sünnette bildirilen haberlerle birlikte geçmiş kavim ve peygamberlerden verilen haberler, sübûtu ve delaleti kat’î (kesin) olan dini emir ve yasakların tamamı, mümin olabilmek için iman edilmesi mecburi olan ve kıyamete kadar baki unsurlardır.

Dinde inanılması mecburi olan bu unsurla, “*zarûrât-ı diniyye*” diye isimlendirilmiştir. Bu unsurlara, “*hayattan umudun kesildiği an*” gelmeden önce inanıp teslim olan kişi mümin olur. Bunlardan herhangi birini inkâr eden, hafife alan ve bunlara inanmakta şüphesi olan kişinin Allah katında imanı kabul edilmez. Dolayısıyla bu kişi Allah korusun, küfre düşmüş olur.³

Nass’a yani Kur’an âyetlerine ve makbul hadislere dayalı hükümlerin evrensel

olduğu ve bunların, zaman ve şartlar ne olursa olsun sâbit hükümler olarak kalacağı husûsu, sübûtu ve manaya delaleti kat'î olan naslarla sabittir. Onun için, **“mevrid-i nassta ictihada mesağ yoktur”** (Hakkında nass bulunan bir konuda ictihad yapılamaz) külli kaidesi, dinde asıl olmuştur.⁴

Kur'ân-ı Kerîm'deki **miras, aile ve ceza hukuku** ile ilgili hükümler, **“müfesser”** hükümler olarak sabit/değişmez hükümlerdir.⁵

Bunların tevile, tahsise ve uygulama şekli dışındaki ana hükümlerde ictihada açık olmadığı ittifakla kabul edilmiştir.

Diğer bir ifadeyle bu tür hükümler, **“taabbudî hükümler”**dir.

Tabbudî hükümler, aklî değerlendirmeye açık değildir, dolayısıyla zamanla değişebilecek hükümler de değildir.⁶ Dinimizdeki **ibadetle ilgili hükümlerin** de değişmez ve taabbudî olduğu da izahtan varestedir.⁷ Bu esasların değişiminden veya günümüzde geçersizliğinden söz etmek de **“dinde reform”**un, dolayısıyla sapkınlığın ta kendisidir.

Müfesser hükümlerin sadece neshe ihtimali varken, Rasûlüllah (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in vefatıyla bu kapı da kapanmıştır.⁸

Kısaca, hangi alanda olursa olsun, sübûtu ve delaleti kat'î olan bütün dini hükümler, yani Allah ve Rasûlü'nden geldiği konusunda ve anlaşılmasında şüphe olmayan nasslar/hükümler, tevile, tahsise kapalı hükümler olup, bunları olduğu gibi kabul etmek, iman gereğidir.

Subûtu kat'î olan, yani Allah ve Rasûlü'nden geldiği konusunda şüphe olmayan naslara da olduğu gibi inanmak yine imanın bir gereğidir. Manası açık olmayan naslardan hüküm çıkarmak ise, ihlas

ve dirayet sıfatını haiz bağımsız müctehitlere mahsus bir iştir. Kezâ Kur'an âyetlerini ve hadis-i şerifleri açıklama ve tefsir işi de ihlaslı, dirayetli ve bağımsız ulemanın işidir.

Dinimizdeki ictihâdî hükümlerden zaman ve şartlara göre değişebilecek hükümler ise, sadece örfe dayalı olanlardır.⁹ Manayı delaleti açık olmayan nasslar konusunda ise, elbette sahabe, tabiûn ve tebeü't-tâbiûn dönemi âlimlerinin ictihadları tercih edilir. Çünkü bu üç nesilden ilk ikisi Kur'ân'da, üçüncüsü de sahih hadis şerifte tezkiye edilen nesildir. Sonraki devirlerde ise, devrin muhlis ve dirayet ehli alimlerinin süzgecinden geçerek **“telakki bi'l-kabul”** hale gelmiş (makbul karşılanmış), ilmi silsileyle gelen bilgiye uygun yapıdaki ulemanın görüşüne itibar edilir.

Yoksa her devirde İslâm düşmanlarının, Müslümanlarını kendilerinden görünen elemanlarla dini dejenere faaliyetleri eksik olmamış, son yüzyılda ve günümüzde ise bu ihânet zirveye ulaşmıştır. Dolayısıyla, günümüzde birilerinin, nasslarda açık olmayan hususlarda, bu üç neslin ictihâdını bir yana bırakarak kendi reylerini devreye sokmaları, iyi niyetlilikten uzaktır, hayra alamet bir iş değildir...

Öyleyse din, özellikle naslarla sabit olan hükümler, gelişi güzel şekilde keyfi arzulara veya çağa göre değiştirilebilecek veya yorumlanabilecek bir müessese değildir. Aksi halde, “*Son Din*” ve “*Son Peygamber*” özelliğinin bir anlamı kalmaz.

Allah Teâlâ'nın, Kur'an'ı “*Son Kitap*”, Hazreti Peygamber Efendimiz (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)'i de “*Son Peygamber*” kılması, bu dinin, kıyamete kadar gelecek insanların ihtiyacına cevap vereceği anlamını beraberinde getirir. Son Din “*İslamiyet*”, bu özellikte indirilmiştir.

Dolayısıyla Cenab-ı Hakk, “*...Bugün sizin için dininizi kemâle erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim*” buyurmuştur.¹⁰ Bunun için Allah Teâlâ bu dini korumayı vaad ve tekeffül buyurmuştur.¹¹

Asırların geçmesinden dolayı dini ahkâmın geçersiz olmasını kabul eden zavallılar, aynı şeyi sürekli içtikleri “*su*” ve her saniye nefesledikleri “*hava*” (oksijen) için de söyleyebiliyorlar mı acaba?

Demek ki bir şeyin eskiliği, onun değerliliğini gerektirmiyor. Su yaratıldan beri, “*H2O*”, oksijen de yaratıldığında beri “*O2*”dir. Bugün, “*din eskidi, değişmelidir*” diyenler, aynı zamanda, “*yahu bugün su ve oksijen eskidi bundan son-*

ra artık “H2SO4” (sülfirik asit) içelim, “CO” (karbonmonoksit) soluyalım” diyorlar mı acaba?!

Öyleyse Cenab-ı Hak, “*O (Allah), hiç yarattığını bilmez mi? O her şeyi iyi bilir, her şeyden haberdardır*”¹² buyurmakla ve mahlukatın en şerefli olarak yarattığı insana da “*hakîm*” (yerli yerinde hüküm koyan) sıfatıyla, ahir zamanda gönderdiği “*Son Din*”in, en güzel şekilde uyacağını da bilendir. “*O (Allah) alimdir (kullarına en uygun olanı en iyi bilendir), hakîmdir (koyduğu hükümlerde ve bunların miktarında hikmet sahibidir)*”¹³ ayetleri de bu manayı ifade eder.¹⁴

Bu nedenle de Allah Teâlâ “*lâ tebdîle li kelimâtillâh*” [Allah'ın kelimeleri (verdiği söz, hükümleri) değiştirilemez] buyurmuştur.¹⁵

Aşağıda mealini vereceğimiz ayeti kerime ise, tam da insanın fitratıyla Allah'ın indirdiği din arasındaki uyumu ve bunun değişmezliğini dile getirmektedir:

“*O halde gerçek Müslüman olarak yüzünü Din'e çevir. Allah'ın yaratma kanununa (uygun olan dine dön) ki (Allah), insanları o dine göre yaratmıştır. Allah'ın yarattığında (dinde ve fitratta) hiçbir değiştirme yapılamaz. İşte bu, dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu bilmezler.*”¹⁶

Görüldüğü üzere âyet-i kerîme, insanın, Allah'ın gönderdiği dine göre yaratıldığını ve fitratın da dinin de değişmesinin ve değiştirilmesinin mümkün olmadığını, dosdoğru dinin de böyle olduğunu ilan etmektedir. Daha bu ilahi fermanın üstüne ne söylenebilir ki? **“Değişim de değişim”** diye durmadan bağırانlar, ne yaptıklarının farkında mıdır acaba?..

Şâyet bu din, her çağın ihtiyacını karşılayamayacak olsaydı, yeni peygamberlerle yeni dinler göndermeye devam ederdi. Cenâb-ı Hakk peygamberlerini kendilerine itaat edilsin¹⁷ diye, kitaplarını da içerisindeki hükümlere uyulsun¹⁸ diye göndermiştir.

Buna göre, Kur'ân ve Sünnet'te bağlayıcı hükümlerin bulunmadığını, bu hükümlerin **“tarihsel”** olup bugün geçerliliğini kaybettiğini ya da her çağa göre özgürce yorumlarla değiştirilebileceğini ileri sürmek apaçık bir sapıklık olur.

Hazreti Ömer'in **“müellefe-i kulub”**a

Dipnotlar:

- 1 Bkz. Ali İmran, 3/19, 85.
- 2 Bkz. Maide, 5/3; Hicr, 15/9.
- 3 Bkz. Serahsi, Bulûğu's-Sûl fi'l-Usûl, I/73; Bağdâdî, Usulid'Din, s. 290; Bağdadi, el-Fark beyne'l-Fırak, s. 323, 345, 347; Teftâzânî, Şerhu'l-Akâid, s. 153; Aliyyülkâri, Şerhu'l-Fıkhî'l-Ekber, s. 46; Molla Hüsvrev, Mirâtü'l-Usûl, s. 321; Şerafettin Gölçük, Süleyman Toprak, Kelâm, s. 103; vd.
- 4 Ali Haydar, Dürerü'l-Hükkam s. 65, md. 14.
- 5 Zekiyyüddin Şa'bân, Usûlü'l-Fıkhî'l-İslâmî, s. 46, 344.
- 6 Şâtübî, el-Muvâfakât, II/592, 593; Zekiyyüddin Şa'bân, Usûlü'l-Fıkhî'l-İslâmî, s. 46, 344.
- 7 Şâtübî, el Muvâfakât, II/585.

zekât vermemesi gibi bazı uygulamalar, hükmün değiştirilmesi veya ilgası değil; devlet başkanı yetkisi ile şartlar gereği geçici bir süre için o **“hükmün dondurulması”** olayıdır.¹⁹

İslâm âlimlerinin Kur'ân ve Sünnet'ten kaynaklandığı şekliyle ortaya koydukları fıkıh, fıkıh usulü, hadis, hadis usulü, kelâm ve akâid gibi birçok ilim dalını kabul etmeyip, bunların yanlış ve geçersiz bilgiler ihtiva ettiğini ileri sürmek de **“on beş asır boyunca gelip geçen İslâm âlimlerinin, Hakk'ı bulamadıkları”** hezeyanını savurmak anlamına gelir. Böyle bir durum, dinen, aklen, târihen ve sosyal gerçeklik yönünden muhaldir. Bu tür iddialar maksatludur ve kesinlikle **“oryantalizm”** kaynaklıdır.

Bu yüzden Müslümanlar âgâh olmalı ve dini bilgisini nereden veya kimden alacağına dikkat etmelidir.

Bu makale www.ahmetgelisgen.com adresinden alınmıştır.

8 Zeynüddin Kasım b. Kutlubuğa, Şerhu Muhtasarı'l-Menâr, s. 83.

9 Ali Haydar, Dürerü'l-Hükkam, s. 101, md. 39.

10 Maide, 5/3.

11 Hicr, 15/9.

12 Mülk, 67/14.

13 Nisa, 4/26; Enfal, 7/71; Nur, 24/18; Mümtehine, 60/10. Bkz. Nisa, 4/11; İnsan, 76/30.

14 Zemaşeri, Keşşaf, I/371; İbn Kesir, Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim, I/459, 479.

15 Yunus, 10/64.

16 Rum, 30/30.

17 Nisâ, 4/64.

18 Nisâ, 4/105.

19 Abdülkerim Zeydan el Medhal, s. 102.

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN OTUZ ALTINCI VE EN KISA SÜRELİ ŞEYHULİSLAMI

MEMEKZÂDE MUSTAFÂ EFENDİ

(Rahimehûllâh)

Vilâdet târihi: Bilinmiyor

Vefât târihi: 1067 / 1656

Şeyhulislâmlık târihi: 9 Cemâziyelevvel 1066 / 5 Mart 1656

Şeyhulislâmlık müddeti: 13 saat

Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 36.Şeyhulislâm

Meşîhat makâmındaki sırası: 48

Meşîhat dönemindeki pâdişah: 4.Mehmed

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

3.Mehmed devri âlimlerinden Amasyalı Mehmed Efendi'nin oğludur. Memekzâde (Memikzâde) lakabıyla anılır. Şeyhulislâm Muîd Ahmed Efendi'nin dâmâdı olarak ilim çevrelerinde tanınmıştır.

- İlmî Hayâtı ve Vazîfeleri -

Tahsîlini tamamlayıp mülâzemet aldıktan sonra müderrisliğe geçerek Receb 1031'de (Mayıs 1622) Tevkiî Câfer Çelebi, Şevvâl 1032'de (Ağustos 1623) Nişancı Paşa-i Cedîd, Ramazan 1036'da (Mayıs-Hazîran 1627) Rüstem Paşa, Şevvâl 1038'de (Hazîran 1629) Hoca Hayreddin, Ramazan 1042'de (Mart 1633) Ayşe Sultan medreselerine tâyin edildi. (Bkz.: Resim-1)

Safer 1044'te (Ağustos 1634) Sahn-ı Semân medreselerinden birine, Şâban 1045'te (Ocak 1036) günlük 60 akçe ile ikinci defâ Ayşe Sultan Medresesi'ne, Cemâziyelevvel 1050'de (Eylül 1640) Kalendarhâne Medresesi'ne, Receb 1051'de (Ekim 1641) Süleymâniye medreselerinden birine müderris oldu.

On yıl süren tedris hizmetinin ardından kadılığa geçti. İlk görev yeri Zilkade 1052'de (Şubat 1643) tâyin edildiği Kudüs kadılığıdır. Kayınpederi Rumeli Kazaskeri Muîd Ahmed Efendi'nin kayırması ve sadrazamın girişimiyle kendisine Safer 1054'te (Nîsan 1644) Mısır kadılığı verildiyse de aynı yıl içinde (Cemâziyelâhîr/Ağustos) görevinden alındı. (Bkz.: Resim-2)

1- Memekzâde Mustafa Efendi'nin müderrislik yaptığı, Nişancı Mehmet Paşa külliyesindeki iki medrese maalesef günümüze ulaşmamıştır.

onun görevden alınmasını isteyen, Üsküdar Bahçesi'nde **4.Mehmed**'e sunulan mühürsüz ve imzâsız bir arzuhâlin kimler tarafından yazıldığı konusunda yapılan tahkikat sırasında onun da adı ortaya atıldı.

21 Zilhicce 1064'te (2 Kasım 1654) Sadrazam **Derviş Mehmed Paşa**, şeyhulislâm ve iki kazasker **4.Mehmed**'in huzûruna dâvet edilmiş, arzuhâl okunmuş ve pâdişah bunu yazan kimsenin bulunup cezâlandırılmasını emretmişti.

Yapılan araştırma sonunda arzuhâlin **Memekzâde** ile **Esîrî Mehmed Efendi** tarafından düzenlendiği anlaşılınca her ikisinin de arpalıkları olan Pravadi ve Bozcaada'ya gitmeleri kendilerine tebliğ edildi. Ancak **Memekzâde**'nin bu sürgün hayâtı çok uzun sürmedi, affedilmesi üzerine İstanbul'a döndü.

- Şeyhulislâm Olması -

9 Cemâziyelevvel 1066'da (5 Mart 1656) At Meydanı'ndaki Çınar Vak'ası'nda **Şeyhulislâm Kocahüsamzâde Abdurrahmân Efendi**'nin azli üzerine kıdemli ulemâdan olduğu için **Memekzâde**'ye şeyhulislâmlık verildi. (Bkz.: Resim-3)

Şâban 1056'da (Eylül 1646) Galata kadısı oldu, 4 Safer 1057'de (11 Mart 1647) İstanbul kadılığına getirildi, 22 Şevval'de (20 Kasım) bu görevden ayrıldı. 12 Zilhicce 1057'de (8 Ocak 1648) Rumeli pâyesi verilmesinin arkasından cemâziyelevvelde (hazîran) Anadolu kazaskeri olup üç ay içinde mâzul oldu.

8 Şevvâl 1059'da (15 Ekim 1649) Rumeli kazaskerliğine tâyin edildi. 17 Şevvâl 1060'ta (13 Ekim 1650) mâzul olunca Şevvâl 1061'de (Eylül-Ekim 1651) Ayıntab kazâsı kendisine arpalık verildi.

Şevvâl 1063'te (Eylül 1653) yeniden Rumeli kazaskerliğine getirildi, 12 Zilkade 1064'te (24 Eylül 1654) azledilince Pravadi kazâsı kendisine arpalık olarak verildi.

Bu azlin sebebini suistimallerine dayandıran **Naîmâ**, özellikle Anadolu kazaskeri **İmamzâde** ile birlikte kadı tâyini ve yer değiştirmelerinde tezkirecileri vâsıtasıyla hediyeler aldıkları dedikodusunun yayıldığını, hattâ Dîvân-ı Hümâyun'da bile konuşulduğunu belirtmektedir.

Zilhicce 1064'te (Ekim 1654) ulemâ adına kaleme alınıp **Şeyhulislâm Ebû Saîd Mehmed Efendi**'den şikâyeti içeren,

2- Mısır'ın başşehri Kâhire'nin eski bir resmi. Sağ üstte görünen câmi Kavalalı Mehmet Ali Paşa Câmii, solda altta görünen ise Sultan Hasan Câmii'dir.

اولماری
 زید عمر و مصاربه طرافند شو قدر انچه و بر دگر که حکم
 عمر و صلح مزبور می انجامال تمیزین دیو می انکه سنه
 از بد اولدو بجز حاله فوت اول صلح مزبور غرضه
 عودک سنه مزبور موجود اولمخلد بصلح مزبور المیز
 عودک دایمندی مجرد عمر و فوت اولمخلد صلح مزبور
 قسرت غنا حاد احوال مزبور دگر مآد اولور
 احوال

3- Memekzâde Mustafâ Efendi'nin bir fetvâsı:

“Ve minhü'l-ismetü ve't-tevfik

Bu mesele beyânında eimme-i Hanefiyye'den cevâb ne vechiledir?

Zeyd Amr'a mudârabе tarîkiyle şu kadar akçe verdikten sonra Amr meblağ-ı mezbûru i'mâl itmeden düyûnu terekesinden ezyed olduğu hâlde fevt olsa, meblağ-ı mezbûr aynıyle Amr'ın dâyinleri mücerred Amr fevt olmağla meblağ-ı mezbûru kısmet-i guremâda idhâl ideriz dimeğе kâdir olur mu? Beyân buyrula.

el-Cevâb: Allâhu a'lem, olmazlar.

Ketebehû el-fakîr Mustafâ ufiye anh.”

Ancak kaynaklara göre, **Hocazâde Mesud Efendi**'nin adamlarından bâzılarının onun ilmi ve ahlâkı hakkında hayli olumsuz iddiâlarının tahrikiyle asker galeyâna gelerek şeyhulislâm olmasına şiddetle karşı çıkmıştır. Bunun üzerine **Memekzâde**, on üç saat sonra askerin ileri gelenlerinin ittifâkıyla azledilip Bursa'ya sürgüne gönderilmiş, böylece Osmanlı târihinde en kısa süre şeyhulislâmlık yapan kişi olarak kabûl edilmiştir.

- Vefâtı -

Memekzâde'nin Bursa'da uzun süre kalmadığı, Mekke kadılığına tâyin edilip hacca gitmesine izin verildiği anlaşılmaktadır. Yolda yeni sadrazam **Boynu-eğri Mehmed Paşa** ile karşılaşarak onun iltifatlarına mazhar olan **Memekzâde** bir süre Halep'te kalmış ve 1067 (1656) yılında orada vefât etmiştir.

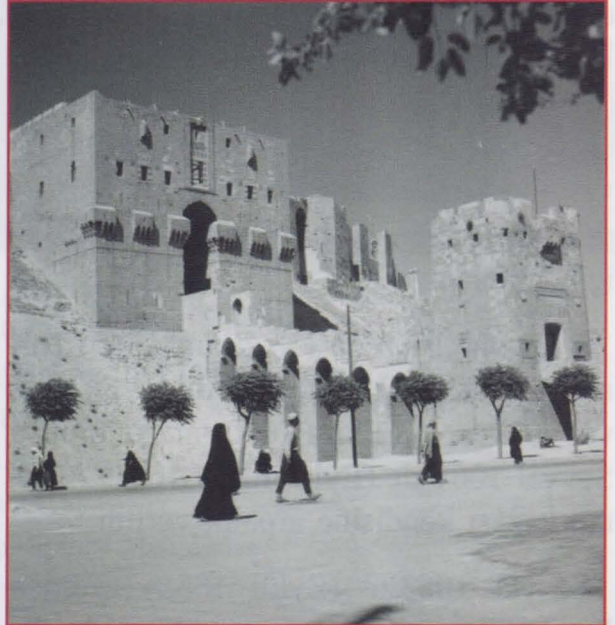
Vefâtına:

«الْحَلُوتُ.»

“(Allâh-u Te'âlâ ile) baş başa kalmak.” kelimesi ile târih düşürülmüştür.

Şeyhî mezarının Halep'te, Antakyakapısı mevkiinde bulunduğunu yazar. (Bkz.: Resim-4)

Rûhu için el-Fâtiha.

4- Dünyânın eski ve büyük kalelerinden biri sayılan Halep Kalesi'nin Osmanlı döneminde çekilmiş bir resmi

Kaynaklar:

(Mehmet İpşirli, Tdv İslâm Ansiklopedisi, 31/299-300; Müstakimzâde Süleymân Sa'düddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:63-64; Aynı mlf., Devhatü'l-meşâyih (me'a-zejl), Süleymâniye Ktp., Yazma Bağışlar, rakam:5497, verak:27a-28a; Şeyhî, Vekâyi'u'l-fuzalâ, 1/239-240; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:381-382, 758; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'l-İslâm fi'l-'ahdi'l-'Osmânî, 1/483-485; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhulislamları, sh:82; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi'nde Şeyhulislam Fetvaları, sh:14; Serhat Başar, Osmanlı Şeyhulislamları, sh:260; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/126; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, 4/473)

İletişim adresi: hasan.kudu@hotmail.com

ÖMER FARUK KORKMAZ

KUR'ÂN'A ZİT OLAN HANGİSİ; TÂRİHSELLİK Mİ, EVRENSELLİK Mİ?

(Mustafa Öztürk'ün Konu Hakkındaki Bâtlı Görüşlerinin Tenkîdi - 3)

Mustafa Öztürk, târihsehcilik tezinin Müslümanların kahir ekseriyeti tarafından kabul görmediğini yineleyerek evrenselci yaklaşımın Kur'ân'dan onay alamayacağını iddia ediyor. Asırlar boyu bütün bir dinin yanlış anlaşılıp yaşandığı gibi saçma ve uçuk bir iddiayı da zımnen barındıran bu görüş Öztürk'ün ilgili yazısında şöyle yer almakta:

“Müslümanların kahir ekseriyetine göre Kur'ân tüm insanlara ve tüm zamanlara gönderilmiş bir kitaptır. Bu itibarla her bakımdan evrensel ve tarih üstüdür. Bizce bu yaygın ve yerleşik anlayış Kur'ân'ın bazı sarîh beyanlarına ters düşmesi nedeniyle tartışmaya açıktır.”¹

Bu ifadeler karşısındaki hayret ve şaşkınlığımıza zorla da olsa gem vurarak Öztürk'e şu soruları soralım:

1. Târihsehcilik diye dilinizden düşürmediğiniz, Kur'ân'ı anlama adına en doğru menhec olarak benimsediğiniz bu söylemin İslâm tarihindeki karşılığı nedir? Yani İslâm tarihinde Kur'ân âyetleri-

ne bu denli bir menhecle yaklaşan bir tek müteber şahıstan bahsedebilir misiniz?

2. Şâyet ulemânın bazı âyetlerin mensuh olduğuna yönelik beyanlarını göstererek iddianıza delil getirmeye kalkarsanız bu sizin 'târihsel olmak'la 'mensuh olmak' arasındaki farkı bilmediğiniz anlamına gelir. Nitekim ileride -inşâAl-lâh- müşahhas misaller üzerinden de bu noktayı izah edeceğiz.

3. İslâm târihinde târihsehcilik diye bir yaklaşımın mesnedi yoksa -ki yoktur- tamamen Batı'nın kitab-ı mukaddese yönelik yaklaşım menheci olan bu bâtlı ameliyeyi muharref kitaplarla Kur'ân arasındaki bâriz ve büyük farkları görmezden gelerek hangi mantıkla Kur'ân'a karşı uygulamaya kalkıyorsunuz?

4. Batı'da kilise ile tebaa arasındaki çatışma kültürünün doğal bir ürünü olarak tezâhür ve tatavvur eden bu anlayışı, böyle bir çekişmenin asla yaşanmadığı İslâm toplumlarında neden uygulayalım?

5. Târihselci düşünmemenin Kur'ân'a aykırı olduğunu söylüyorsunuz. İleride sunduğunuz delil mâhiyetindeki misallere baktığımızda meseleyi tam manasıyla ya yanlış kavradığınızı ya da bilerek

çarpıttığınız ortaya çıkıyor. Öyleyse evrenselliği savunmak Kur'ân'a mı yoksa sizin Kur'ân anlayışınıza mı zıt?

6.Sizin görüşünüze göre muradullâhın kavranabilmesi adına bu denli önem arz eden bir menhecin başta sahabe tarafından sonra diğer nesiller tarafından asırlarca ihmal edilmiş olması nasıl düşünülebilir?! Allâh ﷻ, İncil'e yönelik reformasyon hareketleriyle zuhur eden bu anlayış olmadan asırlar boyu doğru anlaşılammış (!) bir kitabı neden göndersin?

7.Kur'ân-ı Hakim, Hazreti Peygamber ﷺ'in bütün bir insanlığa gönderildiğini sarih şekilde beyan ederek Kur'ân'ın da tüm âlemlere bir öğüt olduğunu dillendirmiyor mu? Sadece belli bir zamana mahsus olan ayetleri de barındıran bir kitabın bütünüyle tüm alemlere öğüt olması nasıl düşünülebilir?!

Dipnot: 1 Mustafa Öztürk, Kur'ân ve Tefsir Kültürümüz, s. 12

Kur'ân Hazreti Peygamber ﷺ ve Kavmi İçin Öğüt Değil mi?

(Mustafa Öztürk'ün Konu Hakkındaki Bâtil Görüşlerinin Tenkîdi - 4)

Öztürk târihselci yaklaşımını teyit edebilmek için birçok noktadan meseleye dair deliller getirme çabasını devam ettirerek bu kez de Kur'ân-ı Kerim'de geçen zikir kelimesi üzerinde duruyor. Zuhuf Sûresi 44. âyet-i kerîmede yer alan zikir kelimesinin öğüt değil de şeref manasına geldiğini, sahabe tarafından böyle tefsir edildiğini beyan ederek Kur'ân'ın Hazreti Peygamber ﷺ ve kavmi (ümme) adına bir öğüt olmasının değil de şeref olmasının daha doğru olacağı kanaatine varıyor.

Zira ayetteki zikir kelimesi şeref manasına hamledildiğinde târihselciliğin önünde set olabilecek bir âyetin kıskacından daha kurtarılmış olunacak. Üstelik bağlam vb. sâikleri gözetmeden Enbiyâ Sûresi'nin 10. âyetinde geçen aynı kelimenin de “şeref” manasında olduğu delil olarak getirilince iddia takviye edilmiş oluyor. Tüm bunların öncesinde önce ayette geçen “kavim kelimesinin de Kureyş'e tahsis edilmesiyle operasyon tamamlanmış oluyor. Öztürk'ün bu meyandaki iddiası şöyle başlıyor:

“Kezâ Kur'ân'ın hem Hazreti Peygamber, hem de kavmi için bir şan ve şeref vesilesi olduğunu belirten âyetler de yine aynı noktayı işaretler. Nitekim 43/Zuhuf 44. âyette geçen innehû le-zikrun leke ve li-kavmike ibaresindeki kavim kelimesi İbn Abbas, Mücahid, Katâde ve Süddî gibi sahabe tabiin ulemasının yanı sıra diğer bütün müfessirlerce de Kureyş'e hamledilmiştir.”¹

Bu iddia karşısında söyleyeceklerimizi şöyle sıralayalım:

1.Öztürk, ayette geçen “kavmike” ifadesinin öncelikle bir kısım müşahhas isimler tarafından “Kureyş” e hamledildiğini nakletmekle işe başlayıp ardından hızını alamıyor ve bunu tüm müfessirlere teşmil ederek konuyu kapatıyor. Bu ifadeleri okuyan kişiler de doğal olarak bu terkinin başka bir mana ile manalandırılmadığı yahut manalandırılmasının önünde bir engel bulunduğu zannına kapılacaktır. Oysa hâdisenin aslı böyle değildir. Zira Öztürk bu iddiasını Taberî'nin *Camî'u'l-beyân*'ı ile refere etmektedir. İlgi-li kaynağa baktığımızda Öztürk'ün verdiği isimlerin âyetle ilgili böyle bir tefsir yapmadığını görüyoruz. Zira Taberî, İbn

Abbâs (*Radiyallâhu Anh*)tan âyetin tefsiriyle ilgili olarak sadece “Muhakkak ki Kur’ân senin için şereftir” dediğini nakletmektedir. Mücâhid (*Radiyallâhu Anh*)dan da “Adama ‘sen kimsin’ dendiğinde ‘araplardanım’ diye cevap verince ‘hangi araplardan’ diye sorulduğunda ‘Kureyş’ten’ dediğini aktarmaktadır. Katâde’den bu ayetin tefsiriyle ilgili olarak “bu Kur’ân’ın ta kendisidir” dediğini rivayet etmektedir. Süddî’den de “Bu senin ve kavmin için şereftir” tefsirini nakletmektedir.²

Görüldüğü gibi Öztürk’ün Taberî’yi kaynak göstererek verdiği isimler ayeti Kureyş’e hasredecek bir ifade kullanmamaktadırlar. Nitekim İbn Kesir de Taberî’yi kaynak göstererek yaptığı nakilde bu isimlerin ilgili ayeti “Senin ve kavmin için bir şereftir” şeklinde tefsir ettiğini kaydetmektedir.³

Bu durumda iki ihtimalin zuhûru kaçınılmaz olmaktadır: Öztürk, ya Taberî’nin metninde ne demek istediğini anlayamamış ve buna rağmen okuyucuyu dikkate almayarak oraya sorumsuzca atıfta bulunarak ilmî bir cinâyete imza atmıştır. Yahut da Taberî’ye göz ucuyla bakarak sadece isim sıralamasını görmüş ve o isimlere kendi istediği manayı nispet etmiştir. Bu ise birinci ihtimalden daha feci bir ilim cinayetidir.

2. Öztürk’ün nakilde hıyanet yaparak görüş nispet ettiği isimlerin ilgili kaynaktan böyle bir görüşünün mevcut olmadığını ispat ettikten sonra şu noktayı kaydedelim: Varsayalım ki mevzu Öztürk’ün dediği gibi olsun ve ismi verilen müfessirler ayeti Kureyş’e tahsis etmiş olsunlar. Bu denli bir nakil, ayetteki “kavim” ifadesinin tüm sahabe ve tabiûn tarafından Kureyş’e tahsis edildiğini ispata kâfi olabilir mi? Elbette ki hayır. Zira tefsir ilminden

azıcık dahi olsa nasibi olanlar gayet iyi bilirler ki sahabe ve tabiûndan herhangi bir ayetle ilgili gelen tefsir rivayetleri mütt-fakun aleyh olmadığı sürece tefsirdeki vücûhâtı ve Kur’ân’ın mana derinliğini ifade ederler. Ve tüm bu farklılık arapçanın zenginliği yahut Allah Resulü ﷺ’nden gelen rivayetlerin muhtelif oluşundan kaynaklanır. Nitekim, İbn Kesir’in ifadesiyle kavim denilerek hususen onların zikredilmiş olması başkalarının anlaşılacağı anlamına gelmez.⁴ Zira Abd b. Humeyd’in, Öztürk’ün görüşüne yer vererek referans aldığı müfessir Katâde’den bu ayetle ilgili yaptığı nakilde Katâde mezkur ayetteki “kavmike” ifadesini “ümmetinden sana tabi olanlar” şeklinde tefsir etmiştir.⁵

3. Öztürk’ün ‘tüm müfessirlerin ayeti Kureyş’e tahsis ederek tefsir ettikleri’ yönündeki iddiasına gelince, bu tamamen mesnetsiz bir iddiadır. Zira, yukarıda Katâde’den yaptığımız nakil bunun bariz bir ispatıdır. Ve mea hâzâ, İzz b. Abdisselam,⁶ Nizâmuddin en-Nîsâbûrî,⁷ İsmail Hakkı Bursevî,⁸ Ebû Hayyân el-Endelûsî,⁹ Fahrurrâzî¹⁰ gibi daha bir çok müfessir ayetteki kavmin tüm ümmet olabileceğini tasrih etmektedirler.

Buna göre ayetteki zikri, mecâzi manası olan “şerefe” hamlettiğimizde kavim kelimesi de bu manaya uygunluk için “Kureyş” anlamına gelecektir. Zira bu durumda mana: “arapça bir lisanla indirildiği ve kavminin de dili arapça olduğu için bu Kur’ân onlar adına bir şereftir” şeklinde olacaktır.¹¹ İbn Atıyye de bu görüşü el-Hasen ibnu Ebi’l-Hasen’in görüşü olarak zikretmektedir.¹² Sözün özü, iddia sahibinin bu ayetle ilgili müfessirlerin tamamının ayetteki kavmi “Kureyş” olarak tefsir ettikleri şeklindeki görüşünün ne kadar dayanaksız ve gelişigüzel

ortaya atılmış bir iddia olduğu gün yüzüne çıkmıştır.

4. Burada şu noktaya da istitrâden dikkat çekmeden geçmeyelim: Öztürk'ün ziyadesiyle itimat ettiği tefsirci (!) lerden biri olan İzzet Derveze dahi bu ayette tercihini her ne kadar birinci görüş (Kureyş için bir şeref) olmasından yana koyuyorsa da devamında bu ayetin, Kur'ân'ın, ihtiva ettiği mucizeler ve hangi asırda yaşarlarsa yaşasınlar insanlığın ihtiyaçlarına cevap verici nitelikteki hükümleri sayesinde araplar namına bir şeref vesilesi olduğu şeklinde de anlaşılabileceğini kaydetmektedir.¹³ Yani İzzet Deveze'nin "şeref" manasını tercih etmesiyle kastı Öztürk'ün maksadıyla aynı değildir.

5. Öztürk, buradaki "kavmike" ifadesini Kureyş'e hasrederken bunu aynı ifadenin geçtiği başka bir ayet için yapabilecek midir? Evetse nasıl, hayırsa neden? Mesela Cenab-ı Hak aynı Kur'ân-ı Kerim için "*Kur'ân hak olduğu halde kavmin onu yalanladı.*"¹⁴ âyeti üzerinden şöyle bir iddia güdebilecek mi: Bu ayet sadece Kureyş'in yalanlaması ile ilgili nazil olmuş bir ayettir. Diğer yalanlayanları bağlamaz. Böyle bir şeyi savunması durumunda bir sonraki ayette yer alan "*Her haberin gerçekleşeceği bir zaman vardır. Yakında siz de gerçeği bileceksiniz.*"¹⁵ Tehdidini sadece Kureyş'le nasıl sınırlandırabilecektir?

6. Sonuç olarak Öztürk, tezini destekleyebilmek için, ayette geçen "kavim" kelimesini delilsiz bir şekilde Kureyş'e tahsis etmiş ve daha sonra bunu teyit edebilme amacıyla Taberî'ye atıfta bulunarak ilgili müfessirlerin de tahsis görüşünde olduklarını iddia etmiştir. Hızını alamayan Öztürk bu kez mezkûr iddia-

yı müfessirlerin tamamının ittifak ettiği bir husus olarak göstermeye çalışmıştır. En azından bu manipülasyonu, sahteliği bu kadar bariz şekilde ibraz edilebilecek netlikte değil de "bazı müfessirler de böyle demektedirler" şeklinde yapsaydı herhalde daha ehven olurdu. Burada yaptığımız tebyinât ile Öztürk'ün iddiasının hem nakil hıyanetleriyle, hem de delilsiz tahakkümlerle dolu olduğunu gözler önüne sermeye gayret etmiş olduk.

Bu iddianın devamında Öztürk, bu kez âyette geçen zikir kelimesini ele alarak tezini destekleme gayretine girmektedir. Ona göre ayette geçen "zikir" kelimesine verilmesi gereken mana "şeref" iken ve sahabe ve taiûn alimleri tarafından bu kelime böyle tefsir edilmişken daha sonra müteahhirler tarafından evrenselliği destekleyebilmek adına "öğüt" manasına evrilmiştir. Öztürk'ün bu meyandaki ifadeleri şöyledir:

"Sahabe ve tabiin alimlerince, "Kur'ân hem senin hem de kavmin Kureyş için bir şan ve şereftir" şeklinde yorumlanan bu ayete müteahhir dönemlerde "Kur'ân hem senin hem de kavmin için bir öğüttür" şeklinde bir mana takdir edilmiştir." Bu yorum özellikle Müslümanlar ile Hıristiyanlar ve Yahudiler arasındaki polemikler muvacehesinde bir inanç umdesine dönüşmüş olması kuvvetle muhtemel gözükür, "Kur'ân tüm insanlara gönderilmiş evrensel bir kitaptır" şeklindeki anlayışın ürünüdür."¹⁶

Bu iddialara dair cevaplarımızı şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1. Daima kelimada aslolanın hakikat manası olduğuna vurgu yaparak buna yönelik ulemanın esas aldığı meşhur kaideye atıfta bulunan Öztürk, zikir kelimesiyle ilgili bu kaideyi neden işleve

sokmamaktadır. Zira Öztürk bu neviden bir iddiayı ortaya atmadan önce en azından Rağib el-İsfehânî'nin *el-Müfredât*'ına bir göz atsaydı Kur'ân-ı Kerim'de yer alan zikir kelimesinin farklı ayetlerde muhtelif manalara geldiğini görmüş olacaktı.¹⁷ Nitekim es-Sicistânî ve¹⁸ Hüseyin b. Muhammed,¹⁹ gibileri de aynı minvalde bilgiler vermektedir.

2. Biz bu ayet-i kerimede yer alan zikir ifadesinin “şeref” manasına gelmediğini iddia etmiyoruz. Böyle bir iddia haddi zatında da tutarlı da olmaz zaten.²⁰ Bizim burada iddia ettiğimiz şey, ayette yer alan kavim kelimesinin “Kureyş” anlamına gelmesi durumunda nasıl ki zikir kelimesi de ona intubak için “şeref” manasına geliyorsa, aynı kelimenin “bütün ümmet” manasına gelmesi durumunda da zikir kelimesinin “öğüt” anlamına gelebileceğidir. Bu iki ihtimal eşit seviyede olup birini diğerine tercih ettirecek bir sâik yoktur. Nitekim, selef de dahil olmak üzere müfessirlerin ayete her iki manayı da verdiğini yukarı da beyan etmiştik. Öyleyse, bu iki muhtemel manadan sadece birini alarak ayette geçen zikir kelimesinin sadece “şeref” manasıyla anlamlandırılması gerektiğini Öztürk hangi somut delile dayanarak iddia edebiliyor? Arap dilinin her ikisine de eşit seviyede müsaade ettiği bu iki muhtemel durumun delilsiz şekilde sadece birini tercih ederek diğerini müteahhirlerin evrensellik iddiasını teyit için uydurduğunu söylemek tahakkümdür, kavli bi't-teşehhîdir, müraccihsiz tercih yapmaktır. Bu istidlal şeklinin erbab-ı ilim nazarında zerre miskali bir kıymeti yoktur.

3. Bir an için durup Öztürk'ün bu ayet üzerinden söylediklerini doğru kabul ederek, burada geçen “zikir” kelimesinin

“şeref” manasında olduğunu ve müteahhirlerin bunu sonradan “öğüt”e çevirdiklerini kabul edelim. Mesele bu kadarıyla bitecek mi acaba? Bu denli bir istidlal Kur'ân'ın bir öğüt olmadığı noktasında Öztürk'e kâfi gelebilecek mi? Elbette ki hayır. Zira Cenab-ı Hak Kur'ân için bazı ayetlerde öğütten başka manaya hamledilemeyecek şekilde bahsetmektedir.

Nitekim Kur'ân için “*O ancak alemler için bir “zikir”dir*”²¹ şeklindeki ayette geçen “zikir” kelimesine ‘alemler için bir şereftir’ manası verilebilir mi? Ayette yer alan “âlemler” Arap dili açısından âmm bir kelime olup kıyamete dek gelecek tüm alemleri kapsadığına göre, âlemler adına bir “öğüt” olduğu bizatihi kendisi tarafından tasrih edilmiş olan bir kitabın tüm insanlık için öğüt olduğuna da hamledilebilecek bahsimizdeki ayete bu kadar takla atturmaya gerek var mı gerçekten?

4. “*(Resûlüm!) Bu söylenenleri biz sana âyetlerden ve hikmet dolu Kur'ân'dan okuyoruz*”²² ayet-i celilesinin aslında yer alan ve burada Kur'ân olarak tercüme dilen “zikir” kelimesini “şeref” manasına hamledebilir miyiz? Bu durumda Cenab-ı Hakk'ın tilavet edilen olarak bahsettiği ayetlere atfedilen zikrin “şeref” olması mümkün mü? Şeref tilavet edilir mi? Veya “*Rablerinden kendilerine ne zaman yeni bir ihtar gelse, onlar bunu, hep alaya alarak dinlerler*”²³ âyet-i celilesini düşünelim:

Bu âyette geldiğinden söz edilen “zikir” şeref olabilir mi? Pek tabii olamaz. Bilakis kastedilen şey öğüt mahiyetinde gelen “ayetlerdir.” Öyleyse bu ayet-i celilelerde bu manaya ihtimal yok. Âyetlerde Kur'ân'ın öğüt oluşundan bahsedilmektedir. Peki kime? Mutlak bırakıldığına ve yukarıdaki ayette sarîh şekilde “alemlere”

dendiğine göre elbette kıyamete dek yaşayacak herkese. Peki hepsi mi? Elbette her bir ayet. Zira zamir Kur'ân'ın öğütlüğüne net şekilde vurguda bulunan tüm ayetlerde bu kitabın yani Kur'ân'ın tamamına gidiyor. Bu manaları tahsise kalkışmak demek zımnen Şâri'liğe soyunmak demek. Ne'ûzu billâhi min şurûri enfusinâ.

5. Bahsinde olduğumuz ayette geçen “zikır”ı şeref manasına hamlettiğinizde Kur'ân'ın öğüt olduğu hakikatini müteahhirlerin uydurması diyerek örtbas etmeye kalkamayacağınızın bir diğer delili de şudur: Yâsin süresinde yine Cenab-ı Hakk Kur'ân'ı Kerim'in öğüt oluşundan bahsederken şöyle buyurmaktadır: “*Biz ona (Peygamber'e) şiir öğretmedik. Zaten ona yaraşmazdı da. Onun söyledikleri, ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur'ân'dır. Diri olanları uyarsın ve*

kâfirler cezayı hak etsinler diye.”²⁴

Bu ayet-i celilerde hem Kur'ân'ın tartışılmaz şekilde öğüt olduğuna sarahaten vurgu yapılmakta hem de bu öğütlüğün diri olan herkes için geçerli olduğuna temas edilmektedir. Bu ayetleri “Bu Kur'ân bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu”²⁵ ayetiyle yana koyup düşündüğümüzde Kur'ân'ın kıyamete dek yaşayacak herkes için bir öğüt olacağı ortaya çıkmaktadır.

En netice, Öztürk'ün bu ayette yer alan “zikır” kelimesini ısrarlı fakat delilsiz bir şekilde “şeref” manasına tahsis ederek Kur'ân'ın öğüt olduğu hakikatini perdelemeye kalkma çabası beyhudedir. Nitekim Kur'ân'ın kıyamete dek var olacak tüm alemler için ve yaşayacak tüm diriler için bir öğüt olduğu gerçeği diğer ayetlerde ispat edilmiştir.

Dipnotlar:

1 Mustafa Öztürk, *Kur'ân ve Tefsir Kültürümüz*, s. 13

2 İbn Cerîr et-Taberî, *Câmi'ü'l-Beyân fî Te'vîli'l-Kur'ân*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut, Thk: Ahmed Muhammed Şâkir, 1420, Baskı: I, XXI/610

3 İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Dâru Tayba, 1420, Baskı: II, VII/229

4 İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, VII/210

5 Celâleddin es-Suyûtî, *ed-Dürüru'l-Mensûr*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 7/380

6 İzz b. Abdisselam, Ebû Muhammed Abdülaziz, *Tefsîru'l-Kur'ân*, Daru İbn Hazm, Beyrut, 1416, Baskı: I, III/156

7 Nizamuddin el-Hasen b. Muhammed en-Nisâbüri, *Ğarâibu'l-Kur'ân ve Reğâibu'l-Furkân*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1416, Baskı: I, VI/93

8 İsmail Hakkı Bursevî, *Rûhu'l-Beyân*, Daru'l-Fikr, Beyrut, VIII/373

9 Ebû Hayyân Muhammed b. Yusuf el-Endelûsî, *el-Bahru'l-Muhît fi't-Tefsîr*, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1420, IX/376

10 Fahrudin er-Râzî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer, *Mefâtîhu'l-Ğayb*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut-Lübnan, 1420, Baskı: III, II/261

11 Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî, *Bahru'l-Ulûm*, Daru'l-Fikr, Beyrut, III/246

12 İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Ğâlib, *el-Muharreru'l-Ve-cîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1422, Baskı: I, V/56

13 Muhammed İzzet Derveze, *et-Tefsîru'l-Hadîs*, D3aru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, Beyrut-Lübnan, 1383, IV/506

14 Enâm, 66

15 En'âm, 67

16 Mustafa Öztürk, *Kur'ân ve Tefsir Kültürümüz*, s. 13

17 Bkz. Rağib el-İsfehânî, Hüseyin b. Muhammed, *Müfredâtu Elfâzi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kalem, Dımeşk, I/363

18 Ebûbekir Muhammed b. Aziz es-Sicistânî, *Ğarîbu'l-Kur'ân*, Dâru Kuteybe, 1416, s. 232

19 Ebu'l-Kasım el-Hüseyin b. Muhammed, *el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur'ân*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut-Lübnan, s.179

20 Mesela İmam et-Taberî, zikir kelimesinin öğüt manasına gelebileceğini söyledikten sonra bahsinde olduğumuz ayeti misal gösterek “şeref” manasına gelebileceğini de zikretmektedir. Bkz. Taberî, *Câmi'ü'l-Beyân*, I/99

21 Yusuf, 104; Sâd, 87; Kalem, 52; Tekvir, 27

22 Âl-i İmrân, 58

23 Enbiyâ, 2

24 Yâsin, 69-70

25 En'âm, 19

İlm-i Hâl

İSMAİLAĞA FİKİH KURULU

MODERNİSİTLERİN DERDİ KİMİNLE?

1 9. ve 20. yüzyıllarda İslam devletlerinin Batıya karşı mağlubiyet yaşamasından sonra Müslümanlar, mezhep müctehitleri tarafından tesbit edilmiş olan dini hükümlerin günümüz ihtiyacını karşılayıp karşılamaması hususunda ihtilaf etmişlerdir. Bu dönemde yaşayan İslam âlimlerinin bazıları, geleneksel metodu benimseyip klasik eserlerde müctehit imamlardan nakledilen temel ilkeler ışığında güncel meselelerin değerlendirilmesi gerektiğini savunurlar.

Geleneksel ekolü benimseyen alimlere göre, modern dönemde karşılaşılan güncel meselelere karşı, selefin bilgi ve birikimini daha işlevsel ve pratiğe dönük hale getirmesi gerekir. Böylelikle yerleşmiş olan sünnet ve mezhep anlayışına karşı olmadan, müctehitlerin belirlediği usul ve kurallar içinde değerlendirme yapıp, fukahânin usûlünden zerre tâviz vermeden zamanın ihtiyacının karşılanması gerektiğini savunurlar. Son dönemi de dahil Osmanlı sınırları ve kontrolünde bulunan alimlerin bu görüşü benimsediği görülmektedir. Ahmet Cevdet Paşa ve Zâhid el-Kevseri gibi alimler bu ekolün önemli temsilcileridir.

Diğer grup ise özellikle Batılı felsefecilerden etkilenip Kur'ân ve sünnetin çağımıza hitap edecek şekilde yeniden yorumlanması ve seleften daha farklı şekillerde okunmalara tâbi tutulması gerektiğini söylemişlerdir.

Selef nasıl İslâmî hükümler konusunda yorum yapabildiyse zamanın aydınları aynısını zamanımızda yapmalıdır. Bu görüşü savunan kişilere baktığımızda şer'î ilimlerde tahassüs etmemiş daha çok sosyoloji ve felsefe alanında ihtisas sahibi olan kişiler oldukları karşımıza çıkmaktadır.

İslâmî ilimlerde yeni bir yorumlar yapmak suretinde tecdid hareketi olması gerektiğini, Selef'e bağlı kalarak hüküm çıkarmanın Müslümanları geri bıraktığını, her bir şahısın Kur'ân âyetlerinden ve diğer naslardan hüküm çıkartabileceğini savunurlar. ,

Tecdid ve İslam'da reform görüşünü savunanların ortak iddialarından bazıları şunlardır; tek ve yegâne hüküm kaynağı Kur'ân'dır. Diğer deliller Kur'ân'ın önüne geçmemelidir. Bu metodu benimseyenlerin iddiasına göre geleneksel anlayışta diğer deliller Kur'ân'ın önüne geçmiştir. Kur'ân'ın dışında Hazreti Peygamber'den gelen hadis-i şeriflerde delil olabilir ancak rivayet edilen hadislerin neredeyse tamamına yakını delil olarak kullanılmaktan uzak olup uydurmadır.

Peygamber'in sünneti dışında sahabeye ait rivayetlerin delil olarak kullanılması bu görüşü savunanlara göre doğru değildir. İslam'da reformu savunan modernistlerin neredeyse tamamına yakını belli mezhebe bağlı kalmayı ve mezhep-

lerden birisini taklit etmenin zorunlu olmasının doğru olmadığını savunurlar.

Onlara göre belli mezhep imamını ve fukahâsını taklit etmek Müslümanların geri kalmasının en temel sebeplerinden birisidir. Belli bir mezhebe intisab etmenin zorunluluğu ve her mükellefin kendi anlayışına göre tercih yapamaması İslâmî hükümlerin donuklaşmasına ve gelişmemesine sebebiyet vermiştir.

İslam'da tecdidi savunanlara göre İslam'ın ilerleyen zamanlara hitap edemesinin ve Batı medeniyetleri karşısında İslam medeniyetinin son iki asırda yenilgi yaşamasının sebebi İslam'da reform yapılmasının önüne geçen mezhebe bağlı olmayı şart koşan bu geleneksel anlayıştır.

Modernistlerin genel olarak ortak noktaları bu bahsedilen konular olsa da modernistler de kendi aralarında farklı farklı iddialarda bulunmaktadır. Modernistleri genel olarak ana hatları itibarıyla üç kısma ayırmak mümkündür. Birinci kısım Kur'ân'ın târihsel olduğunu iddia etmektedir. Bu görüşü savunanlara göre Kur'ân metni hüküm çıkartmaya kaynak olacak nitelikte değildir. Bilakis Kur'ân'da bahsedilen hükümler belli ilke ve maksatları tesis etmek için indirilmiştir.

Kur'ân âyetlerine sadece Şâri'in bu ilkelerini belirlemede müracaat edilmelidir. İlkeler belirlendikten sonra günümüzde ayetlere muhalif olsa da ilkeler üzerinden hüküm vermek mümkündür.¹ Fazlurrahman, Muhammed Arkoun ve ülkemizde Süleyman Ateş bu görüşü savunan kimselerdendir.

Modernistlerin diğer ekolü Sünnet inkârcılarıdır. Bu görüşü savunanlar Kur'ân'ın hüküm çıkarmak için tek ve yegâne kaynak olduğunu, sünnetlerin hepsinin uydurma ve yalan olmasından ötürü delil olamayacağını savunmaktadırlar. Bu görüşü savunanların bazısının günde iki vakit namaz kılması câlibi dikkat bir meseledir.²

Günümüzde modernistlerin çoğunluğu açık şekilde ifade etmese de bazı yaklaşımları farklı olsa da ya bu ekolden sayılır ya da bu ekole yakın olduğu söylenebilir. Hindistan'da çıkan Kur'âniyyûn isimli grup Seyyid Ahmed Han gibi şahıslar bu görüşün en temel savunucularıdır.³

Modernistlerin üçüncü ekolü ise Maslahatçılardır. Tûfî ve tâbîlerinin savunduğu bu görüşe göre gerek Kur'ân âyetleri olsun gerek peygamberin sünnetinde geçen rivayetler olsun bunların tamamı birtakım maslahatları inşa edebilmek içindir. Bu maslahatların ne olduğu belirlendiğinde ayet ya da hadise ihtiyaç kalmayacaktır. Çünkü zaten bu nasslar bu maslahatları sağlayabilmek için emredilmiştir.⁴

Örneğin hırsızın kolunun kesilmesi onu caydırmak içindir. Bundan dolayı hırsızlıktan insanları uzaklaştıracak her şey kol kesme ile aynı olacaktır. Yani rivayetlerde kol kesmenin geçmesi ve uygulanması başkasının olamayacağı anlamına gelmemektedir. Şayet el kesme dışında başka bir cezai müeyyide insanları hırsızlıktan menedecekse onun uygulanması da İslâm'a uygundur.

Yukarıda bahsettiğimiz modernistlerin hangi ekolü olursa olsun tamamının

mezhep karşıtı ve mezhebe bağlı olmaya karşı aşırı eleştirileri olduğu görülmektedir. Görünürde gayet mâsum ve sâfi gözüken bu yaklaşımların özüne inildiğinde mezhepler ve selef fukahânın devreden çıkarılması sûretinde Kur'ân ve Sünnete istediğini söyletme projesi olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin modernistlerin tamamının sahih olma şartıyla hadisleri delil olarak kabul ettiği görülmektedir.

Ancak hadisleri delil olarak kabul et-seler de hadislerin neredeyse tamamının uydurma olduğunu iddia etmektedirler. Böyle bir yaklaşım yani "Hadisler delildir ancak rivayet edilen hadislerin çoğunluğu uydurmadır" yaklaşımı aslında bir nevi hadisin delil olmasını inkardır.

Bu yaklaşım târihselci Fazlurrahman ve Abduh'da çok net şekilde görülmektedir. Her ikisi de "Hadisler hüküm çıkartmaya kaynaktır ancak hadislerin çoğunluğu uydurmadır" iddiasında bulunur. Böyle bir yaklaşım yani hadislerin tamamında şüphe uyandırma suretinde hadislerin delil olduğunu kabul etme yaklaşımı aslında hadislerin delil olmasına kökten kaldırmaktır. Çünkü onlara göre uydurma olma ihtimali olan hadisler ahkama kaynak olamayacaktır.

Modernistlerin Kur'ân ve Sünnete istediklerini söyletme, istediklerini alıp istediklerini reddetme, istediklerini tevîl edip istediklerini kabul etme arzularının önüne geçen yegâne etken müctehit imamlardır. Müctehit imamların belirledikleri kural ve disiplinlerden dolayı modernistler Kur'ân ve Sünnete istediklerini söyletemediklerinden müctehit imamlara ve mezhebe bağlı kalmayı eleştirirler.

Ebû Hanife ve İmam Şâfiî gibi müctehitlerin mezheb kuralı olarak belirledikleri Sünnetin sübûtu, kabulü ve Kur'ân'ın delalet çeşitleri gibi sabit standartlar modernistlerin istedikleri şekilde hareket etmesine ve yorum yapmasına engel olmaktadır.

Fazlurrahman'ın faizin birçok ayetle⁵ haram kılınmış olmasına rağmen "Faiz Arap yarımadasında haram kılınmıştır yoksa zamanımızda faiz finans sisteminin olmazsa olmazı haline geldi" yorumu ve erkeğin kız kardeşinin iki katı alacağına dair miras ayeti⁶ olmasına rağmen "Miras âyetinde kadının bir erkeğin iki alması miladi 7. asırla alakalıdır. Modern zaman kadınları avukat, siyasetçi ve profesör oluyor. Bu zamanda kadınlar kendi hak ve hukuklarını koruyabiliyorlar. Bundan dolayı zamanımızda kadın erkek eşit alır" ifadesi müctehit imamlar ve selef olmazsa İslam'ı ve Müslümanları nasıl büyük bir tehlikenin beklediğini göstermektedir.

Dikkat edelim Müslümanlar! Görünürde sadece mezheb münkirliği ve karşıtlığı şeklinde görünen bu tecdid hareketin asıl derdi Kur'ân ve Sünnete istediğini söyletme istediğini reddetme projesidir. Modernistlerin bu istediklerini kabul edip istediklerini reddetmelerine en büyük engel selef-i sâlihîn ve müctehit imamlarımızdır.

Bundan sebep müctehit imamlar ve mezheb fukahâsı modernistlerin tamamı tarafından eleştirilir. Bundan dolayı fukahâyı, hadis hafızlarını ve müfessirleri devamlı surette tenkit ederler. Çünkü insanların nazarında selefin makamı sarsılmadığı sürece modernistlerin iddialarının karşılıksız kalacağı muhakkaktır.

Allah Teala Ebu Hanife, İmam Mâlik, İmam Şâfiî, Ahmed ibni Hanbel ve diğer fukahâmızdan kat ve kat razı olsun. Makamlarını âlî eylesin. Geçmişte olduğu gibi asırlar sonrasında dahi İslam'ın bekçiliğine üstlenmekte ve İslam'ı bâtil hezeyanlardan korumaktalar.

Dipnotlar:

1 FAZLURRAHMAN, İSLAM VE ÇAĞDAŞLIK 83-84

2 Bahş el-Kuraniyyun, 65

3 Bahş el-Kuraniyyun, 100,106, 164

4 Mustafa Zeyd el'Maslaha fi't-Teşrii'i İslami ve Necmeddin et'Tufi, s.194

5 Bakara 275. Ayet, Âl-i İmran 3/130, Nisa 4/161

6 Nisa 4/11, "يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ خِطِّ الْأُنثِيَيْنِ"

Güldeste Mustafa Özşimşekler

GIYBET ORUCU

Her ibâdetin riâyâya ihtimali vardır. Ama oruç, riâyâ ihtimali en az olan ibadettir. Şeytanı ve nefsi adeta kahreden bir ibâdet olan oruç Allah içindir ve yalnızca O'nun için tutulur. Zira hiç kimse sabahtan akşama kadar, yemeden içmeden herhangi birinin hatırı için aç durmaz. Mesela; yemek-içmek şayet kanûnen yasak edilecek olsa, insanlar evlerinde gizli gizli yemek yer, sonra da dışarıda oruçlu gibi davranabilir. Ama Allah-u Teala'nın emri olunca, ne kadar zor gelse de orucumuzu tutuyoruz.

Bir hadis-i kudsîde oruç ibâdeti Allah-u Teala'ya nisbet edilmiş ve şöyle buyrulmuştur:

“İnsanoğlunun her ameli katlanarak verilir. Bir iyiliğe on mislinden

yedi yüz misline kadar sevap verilir. Ancak oruç müstesna... Oruç Benim içindir, onun mükâfâtını Ben vereceğim. Çünkü kulum Benim için şehvetini, yeme ve içmesini bırakmıştır...”

Allah-u Teala'nın orucu Kendisine izâfe ederek **“Oruç Benim içindir”** buyurması, oruç ibadetinin üstünlüğünü, kıymet ve faziletini ifade eder.

“Orucun mükâfâtını Ben vereceğim.” Buyurması ise; ona verilecek mükâfâtın hadsiz ve hesapsız derecede çok olduğunun ifadesidir. Diğer ibadetler için verilecek olan sevaplar **“bire ondan yedi yüz katına kadar”** şeklinde zikredilmişken, oruç için böyle bir orandan bahsedilmemiş, onun sevabı adeta ilâhî bir sürpriz olarak gizlenmiştir.

Oruç, Allah Teala'nın **“mükafatını ben vereceğim”** buyurduğu yegane ibadettir. O kadar kıymetlidir ki, oruçlunun susması hatta uykusu dahi ibadettir. İşte böylesine çok büyük ecir ve sevaplı bir ibadet olan orucun mükâfâtını, **“giybet”** mahfeder, imha edip yok eder. Nitekim Efendimiz *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*:

“Nice oruç tutanlar vardır ki (harımdan, dedikodu ve giybetten sakınmadıkları için) oruçlarından nasipleri sadece açlıktır.” Buyurmuştur.

Sabahtan akşama kadar, yemeden içmeden bin bir zahmetle tutulan orucun sevabı, dedikodu ve giybetle maalesef çarçur olmakta, elde edilecek olan o nihayetsiz kazanç, ne yazık ki heba olup gitmektedir.

Bir diğer hadis-i şerifte ise Resûlüllah *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

“Beş şey vardır ki oruçlu kimsenin orucunu bozar. (Bunlar) Yalan söylemek.. **Gıybet etmek.. Nemime** (söz taşımak).. **Yalan yere yemin etmek.. Şehvetle bakmaktır.**”

Orucun edâsının şartları olduğu gibi, sıhhatinin de şartları vardır. İşte bu hadis-i şerifte zikredilen “**beş şart**” orucun “**sıhhatinin şartları**”dır. Yani orucun kendisini değil de, sıhhat ve sevabını bozar ve yok eder. Bu beş kötü huya dikkat etmeyenler, maalesef tuttıkları oruçtan sevap alamazlar, nasipleri de sadece açlık olur. Belki âhirette “niye oruç tutmadın?” diye sorulmazlar ama o vadedilen ecir ve sevapları da alamazlar.

Gıybet Nedir?

Mümin kardeşini hoşlanmayacağı bir şekilde gıyâbında anmak, onu çekiştirmek gıybettir. Bazı kimseler, birilerini arkasından çekiştirip sonra da; “ben gıybet etmiyorum onun yaptığını söylüyorum” diyerek kendini savunur. Oysa gıybet tam da budur. Eğer söylenen şey doğru değilse, o zaman gıybet değil “**iftira**” olur. Nitekim bu meseleyle alakalı olarak şöyle rivayet edilmiştir:

“Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) bir mecliste, orada bulunan ashabına sordu:

- **Gıybet nedir biliyor musunuz?**

Ashab-ı kiram:

- Allah Resûlü daha iyi bilir, diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu:

- **Gıybet; bir Müslümanı, onun yokluğunda hoşlanmadığı bir vasıfla anmaktır.**

Ashab-ı kiram tekrar sordu:

- Ya konuşulan vasıflar o kimsede varsa?

- **Eğer söylenen şey o kimsede varsa gıybet olur, yoksa iftira etmiş olursunuz.**”

Oruçluyken gıybet edenlerin durumu ile alakalı olarak **Enes İbni Mâlik** (*Radıyallahü anh*) şöyle ibretlik bir olay anlatmıştır:

“Bir gün Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) ashabına oruç tutmalarını emretti ve **Ben izin vermeden kimse orucunu bozmasın**, buyurdu.

Onlar da oruç tutmaya başladılar. Akşam olunca biri geldi:

- Ya Resûlellah! Bana izin verin de iftar edip orucumu açayım, dedi.

Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) ona izin verdi. Sonra birbiri ardından geldiler ve izin istediler. Nihayet biri gelip şöyle dedi:

- Ya Resûlellah! Senin ehlinden iki kadın oruç tuttular, şimdi iftar etmek için sizden izin istiyorlar lakin kendileri izin istemeye çekiniyorlar.

Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) cevap vermedi. Adam tekrar izin istedi. Fakat yine cevap vermedi ve onlar hakkında izin vermekten imtina etti. Adam bu konudaki ısrarına devam edince Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu:

- **Onlar bugün oruç tutmuş değiller! Akşama kadar insanların etini yiyen (gıybet eden) kimseler nasıl oruç tutmuş olabilir? Sen şimdi onlara git, yediklerini çıkarmalarını söyle!..**

Adam gidip Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in sözünü onlara nakletti. Bunun üzerine onlar taaccüp ettiler ama tükürdüklerinde, her birinin ağızlarından yere bir parça kan pıhtısı düştü. Bu durumu gören adam hemen geri dönüp durumu olduğu gibi anlattı. Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdu ki:

- Varlığım elinde olan Allah-u Teala'ya yemin ederim ki, ağızlarından çıkardıkları karınlarında kalsaydı, ateş mutlaka onları yiyecekti (yakacaktı)''

Oruç tutarken sadece midenin değil, her bir uzvun oruçtan hissesi vardır. Ama özellikle **“dil”**in hissesi çok büyüktür. Öyleyse, midemize oruç tutturduğumuz gibi dilimize de oruç tutturmalı, yazımızın başlığında da ifade ettiğimiz gibi, **“gıybet orucu”** da tutmalıyız. Yani oruç tutarken nasıl ki yemekten, içmekten ve cinsi münasebetten uzak duruyorsak, dilimizi de muhafaza edip gıybet etmekten uzak durmalıyız. Çünkü gıybet edenin orucu yoktur.

Ölmüş Kardeşinin Etini Yemekten Kim Hoşlanır?

Gıybet etmenin çok çirkin bir şey olduğunu hemen herkes bilir ama buna rağmen pek çok kimse maalesef bu günaha düşer. Hatta dedikodu o kadar normal bir şey olarak görülür ki; “gel şurada iki lafın belini kiralım, biraz dedi kodu edelim” denilerek adeta gıybet meclisi kurulur. Şeytan da konuşanların ağızlarına birer parmak bal sürer ve ne kadar da tatlı gelir birilerinin arakasından atıp tutmak...

Maalesef dedikodu o kadar yaygınlaşmış ve normal hale gelmiştir ki, bazı gazetelerde “dedi kodu köşesi” vardır. Veya bazı

magazin programlarında “haftanın dedikodusu” adı altında bir takım gayri meşru ilişkiler, aldatmalar, yasak aşklar ballandıra ballandıra anlatılır. Dolayısıyla dedikodu yapmak, gıybet etmek gayet masum bir şeymiş gibi sunulur insanlara...

Halbuki aleyhinde ileri geri konuşup çekiştirdiğimiz mümin kardeşimiz, kendi hakkında söylenen kötü sözleri duyacak olsa kim bilir ne kadar da üzülür ve kalbi kırılır. Peki, bir mümini böylesine üzen ve kalbini kıran şey, masum olabilir mi?.. Dedikodunun bırakın masum olmasını, İslamın şiddetle yasakladığı bir haramdır ve çok çirkin bir huydur. Nitekim Allah-ü Teâla Hazretleri Kur'an-ı kerimde şöyle buyurmuştur:

“... Biriniz, diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Sizden biriniz ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah'tan korkun...” (Hucûrat Süresi: 12)

Kur'an'ın ifadesine dikkatinizi çekeirim. Allah-u Teala dedikodu ve gıybeti **“ölü eti yemeye”** benzetiyor. Gıybet etmenin ne kadar çirkin bir şey olduğunu zihinlerimizde canlandırmak için, böylesine çarpıcı bir misal veriyor. Yani ölmüş birinin etini yiyen kimsenin durumu neyse, gıybet eden kimsenin durumunun da aynı olduğunu ifade ediyor.

Peki, kokmuş ve leş haline gelmiş, kurtların kemirdiği ve adeta haşeratın kovanı haline gelen ölmüş birinin etini kimler yer?..

Akbalalar, çakallar, vahşi hayvanlar yer değil mi?..

Öyleyse dedikodu yapanların, (tabirimi mazur görün) leşe üşüşen akbalalardan, leş kargalarından ne farkı kalıyor?..

Gıybet Etmek Haramdır

Dedikodu ve gıybet; içki içmek, kumar oynamak, zina etmek gibi haramdır. Hatta gıybeti yasaklayan âyet-i kerimede, sadece gıybetin haram olduğu ifade edilmekle kalmıyor, bu haramın şiddeti ve ne kadar çirkin bir şey olduğu iyice anlaşılсын diye bir benzetme yapıyor. Gıybet etmek “ölmüş kardeşinin etini yemeye” benzetilerek, bunun çirkinliği adeta zihinlere kazınıyor.

Evet, ölmüş kardeşinin etini yemekten kimse hoşlanmaz ve buna hiç kimse razı olmaz. Hatta bundan iğrenip tiksindir değil mi?.. İşte Rabbimiz âyet-i kerimede buna işaret ediyor ve: “İşte bundan tiksindiniz.” buyuruyor. Yani; “dedikodu etmenin “ölü eti yemek” gibi olduğunu öğrenince bundan tiksindiniz ve çok çirkin buldunuz değil mi?”

“Evet! Meğer dedikodu yapmak ne kadar çirkin, ne kadar da pis ve ikrah edilecek bir şeymiş.”

“O halde Allah’tan korkun!” (Hucûrat: 12)

Besmelesiz kesilen koyun etinin yemesine bile cevaz yokken, ölmüş bir insanın etini yemek gibi kabul edilen gıybet ve dedikoduya tevessül etmeyin. “Allah’tan korkun” ve onun bunun arkasından çekiştirip gıybetini yaparak, insan leşi yiyen yamyamlar gibi olmayın.

Gıybet Dinlemek de Haramdır.

Böyle bir haramı irtikâb etmekten kesinlikle uzak durmak gerektiği gibi, bulunduğumuz yerde gıybet edilmesine de razı olmamak gerekir. Çünkü gıybet etmek haram olduğu gibi, gıybet dinlemek de haramdır. Zira diliyle karışmasa bile o gıybeti dinleyip buna sessiz kalanlar da,

lisanı halleriyle orada söylenenleri onaylamış ve gıybet ortak olmuş sayılırlar. O halde, bu günaha ortak olmamak için gıybet eden kimseyi susturmak ve aleyhinde konuşulan Müslüman kardeşini müdafaa edip onurunu korumak, bir mümin için hem dinî hem de ahlâkî bir görevdir. Nitekim bir hadisi şerifte Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

“Kim ki yanında Müslüman kardeşinin gıybeti yapıldığı halde gücü yeterken ona yardım etmezse, Allah onu dünya ve ahirette zelil kılar.”

Rivayet edildiği üzere, **Halid bin Rebi'** hazretleri şöyle bir olay anlatmıştır:

“Bir mecliste otururken söz döndü do-laştı ve orada bulunanlar bir Müslümanın gıybetini ettiler. Fakat, nedense ben buna mani olmadım.

O gece bir rüya gördüm. Şöyle ki: Rüyamda yüzü simsiyah olan bir kimse bana doğru geldi. Elinde, içinde pis kokulu domuz eti bulunan bir tabak vardı. O tabağı getirip önüme koydu ve; ‘bunu ye bakalım!’ diyerek yüksek sesle bağırdı. Ben tabaktaki domuz etini görünce itiraz ettim.

- **Ben Müslümanım, Müslümana domuz eti yemek haramdır**, dedim.

Bunun üzerine yüzü simsiyah olan kişi:

- **Böyle diyorsun ama Müslümanın etini yiyorsun, halbuki o da haramdır**, diyerek o pis kokan etten bir parça kesip zorla ağzıma koydu. Ben bundan tiksinererek uyandım. Uyanınca baktım ki o et parçası hala ağzımdaydı ve çok pis kokuyordu. Öyle ki, kırk gün o etin pis kokusunu ağzımda hissettim ve bundan çok rahatsızlık duydum.”

Bir kimse eğer yanında yapılan gıybeti mani olamıyorsa, ne yapmalıdır?

O zaman bu durumdan rahatsız olduğunu hissettirmeli ve o meclisi terk edip oradan uzaklaşmalıdır. Nitekim bir âyet-i kerime’de Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

“Boş söz işittikleri zaman ise, ondan yüz çevirirler ve: ‘bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de sizedir, size selâm olsun. (Biz) câhilleri (arkadaş edinmek) istemeyiz.’ derler.” (Kasas 55)

Kişinin Sevabı Gıybet Ettiği Kimseye Verilir

Bu konudaki bir başka tehlike ise, gıybet eden kişinin sevaplarının gıybet edilene verilmesidir. Bununla alakalı olarak rivayet edilir ki:

“Yarın kıyâmet gününde herkesin amel defterleri okunmak üzere sahiplerine verince, bazı kimseler defterlerinde işlediği hasenâtı amel defterinde göremez. Bunun üzerine derler ki:

- Ya Rabbi! Bu benim amel defterim değil. Çünkü hasenâtımı göremiyorum.

Kendisine denilir ki:

- Senin amellerin halkın gıybetini etmenden dolayı mahvoldu...

Sonra bir başkası Allah-u Teala’nın huzuruna getirilir ve kendisine amel defteri verilir.

O kişi ise amel defterinde işlemediği birtakım hasenâtın yazılmış olduğunu görür. Bunun üzerinederki:

- Ya Rabbi! Bu benim amel defterim değil. Çünkü ben bu güzel amelleri işlemiş değilim.

Bunun üzerine o kimseye denilir ki:

- Filan kişi senin gıybetini etmişti. Bu sebeple onun hasenâtı da sana yazıldı.

Gıybeti yapılan ve aleyhinde konuşulan kimseler, genelde kızılan ve seilmeyen kimselerdir. Hatta gıybet eden kişi, aleyhinde konuştuğu kimseyi sevmediğini ifade etmek için; **“filanca kimseyi hiç sevmem, ona günahımı bile vermem!”** der. Halbuki o sevmediği kimseye değil günahını, sevaplarını veriyordur ama haberi yoktur.

Bunun için **Abdullah ibni Mübarek** şöyle demiştir:

“Eğer mutlaka gıybet edecekseniz, hiç olmazsa annenizin ve babanızın gıybetini yapın da kazandığınız sevaplar başkasına gitmesin!”

Bin bir zahmetle kılınan namazlar, tutulan oruçlar, çekilen zikirler, yapılan diğer hayır ve hasenâtın sevapları, gıybeti yapılan kişiye verilir. Birkaç dakikalık gevezelik için, şu pis nefsi tatmin etmek için bu kadar ibadetin sevabı bir kalemde silinmiş ve bir anda yakıp yok edilmiş olur.

Onun için dikkat etmeli, oruçluyken ağzımıza yiyecek ve içecek girmedeği gibi, ağzımızdan da dedikodu ve gıybet çıkmamalıdır. Zira sabahtan akşama kadar aç ve susuz kalarak kazandığımız o sınırsız ve nihayetsiz mükâfatı hebâ etmemek için, mutlaka **“Gıybet Orucu”**na da niyet etmelidir.

Fi emanillah!

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

ABDULLAH İBNI ABBAS

(Radiyallâhü Anhüma)

- 2. Bölüm -

Abdullah İbni Abbas (Radiyallahü anhüma), kendisinin de beyan ettiği üzere, rivayet etmiş olduğu hadisleri, Ashab-ı kiram'ı teker teker dolaşıp onlardan sorarak öğrenmiştir. Ve pek çok kimse de kendisinden hadis nakletmişlerdir. **Abdullah İbni Abbas** (Radiyallahü anhüma)'nın ilminden gerek sahabe ve gerekse tabiînden pek çokları istifade etmiş ve ondan rivayetlerde bulunmuşlardır.

“Müksirûn”dan olan, yani çok hadis rivayet eden sahabelerden biri olan **İbni Abbas** (Radiyallahü anhüma), Peygamber Efendimiz (Sallallahü aleyhi ve Sellem)'in vefatında on üç yaşlarındaydı. Naklettiği bin altı yüz altmış tane hadis-i şerifin bir kısmını bizzat Peygamber Efendimiz (Sallallahü aleyhi ve Sellem)'den duymuş, çoğunu ise **Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Muaz, babası Hz. Abbas, Abdurrahman b. Avf, Ebu Zer, Übey b. Ka'b, Zeyd b. Sabit** (Radiyallahü anhüm ecme'in) gibi sahabenin ileri gelenlerinden öğrenmişti.

Muteber hadis alimleri onun rivayet ettiği hadislere önem vermişlerdir. Yetmiş beş tane hadisi “**Buhârî**” ve “**Müslim**” müştereken, yüz yirmi hadisi yalnız **Buhârî**, dokuz tane hadisi de “**Müslim**” tahrir etmiştir. Ayrıca rivayet ettiği hadislerin büyük bölümü ise “**Müsned**”de yer almıştır.

Genç Yaşında İstişâre Meclisine Girdi

Hz. Ömer (Radiyallahü anh), onu ilim meclisinde bulundurur, yaşının küçük olmasına rağmen **İbni Abbas** (Radiyallahü anhüma)'ya tazimde bulunur, onunla istişâreler yapar, onun ilmini ve irfanını daima takdir ve tebrik ederdi. Zira o, Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in duası bereketiyle mümtaz bir ilme, nafiz bir anlayışa ve derin bir fıkha mazhar olmuştu.

Hz. Ömer (Radiyallahü anh), birçoğunun itirazına sebep olacak kadar genç yaşta olan **İbni Abbas** (Radiyallahü anhüma)'yı istişâre meclisine almıştı. Tabi bu durum sahabeden bazılarına uygun gelmemişti. Bedir Savaşı'na katılmış yaşlı kimsele-

rin bulunduğu meclislerde onun bulunmasını uygun görmeyen bazı sahabeler:

- **Ya Ömer! Niçin bu çocuğu meclisimize getiriyorsun? Bizim de böyle oğullarımız var, lakin bu meclise getirmiyoruz, dediklerinde, Hz. Ömer (Radıyallahü anh) onlara cevaben:**

- **Bu çocuk sizin bildiğiniz gibi bir çocuk değildir, derdi.**

Nitekim **İbni Abbas (Radıyallahü anhüma)**'nın yaşının küçüklüğünü ileri sürüp yaşlı sahâbelerle bir arada bulunmasını güzel bir davranış olarak görmeyenlere karşı **Hz. Ömer (Radıyallahü anh)** bir gün onu da çağırды ve onlara:

“Nasr süresinin anlamını biliyor musunuz?” diye sordu. Orada bulunanlardan bazıları bir takım cevaplar verdi, bazıları **“bilmiyoruz”** dedi. Bir kısmı da hiçbir şey söylemeyip dinlemeyi tercih etti.

Bunun üzerine **Hz. Ömer (Radıyallahü anh)**, **İbni Abbas (Radıyallahü anhüma)**'ya **“Sen ne diyorsun?”** diye sordu. O da bu konudaki fikirlerini beyan ederek, ilmi bir şekilde tahlil edip açıklayınca, herkesi ikna etti ve onların takdirini kazandı.

Kadir Gecesi Hakkındaki Yorumu

Bir gün **Hz. Ömer (Radıyallahü anh)** ve ashab-ı kiramdan bazıları toplanmışlar sohbet ediyorlardı. O mecliste **Abdullah İbni Abbas (Radıyallahü anhüma)**'da vardı. **Hz. Ömer (Radıyallahü anh)** onlara Kadir Gece'si hakkında sordu. Mecliste bulunanlar sırayla, Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in hadis-i şerifle-

rinden yola çıkarak bir şeyler söylediler. Ve Kadir Gecesi'nin Ramazan Ayı'nın son on gününde olduğu konusunda icma ettiler.

Hz. Ömer (Radıyallahü anh), ashabın büyüklerinin yanında, yaşının küçüklüğünden dolayı konuşmaktan çekindiğini hissettiği **Abdullah İbni Abbas (Radıyallahü anhüma)**'ya döndü ve dedi ki:

- **Yaşının küçük olması, bu konuda konuşmana engel olmasın. Sen de bu konudaki tesbitlerini söyle.**

Bunun üzerine **İbni Abbas (Radıyallahü anhüma)** şöyle dedi:

- Ben Kadir Gecesi, Ramazan Ayı'nın son on günündeki tek gecelerde aradım. Ve yedinci geceden başka bir gecede olacağını görmedim. Yani Kadir Gecesi Ramazan Ayı'nın yirmi yedinci gecesidir.

Bunun üzerine **Hz. Ömer (Radıyallahü anh)** sordu:

- **Bunu nereden öğrendin?**

İbni Abbas (Radıyallahü anhüma) şöyle cevap verdi:

- **Ey Müminlerin Emiri! Allah tektir ve teki sever. En sevdiği tek ise 7 dir.**

Niçin?.. Çünkü Sema 7 kat. Yerler 7 kat. Günler 7 tane. Tavaf 7 şavt. Merve ve Safa arası sa'y 7 defa. Şeytan taşlama 7. Secdeyi 7 kemik üzerine yapıyoruz. Fatıha 7 ayet. Kur'an'da geçen “Hâ Mîm”ler 7 tane. Yine Kur'an'da geçen kıtlık ve bolluk seneleri 7. Ashab-ı Kehf 7 kişi.

Şöyle bir bakınca, ne varsa 7 üzerine yaratılmış olduğunu görüyorum. Dolayısıyla Kadir Gecesi de tek geceler içinde, 7. gecede gizli olduğu kanaatine varıyorum. Yani Kadir Gecesi, Ramazan Ayı'nın son on gününde geçen yedinci gecedir. Allah en doğrusunu bilir.

Bu cevap **Hz. Ömer** (*Radıyallahü anh*)'ın çok hoşuna gitti ve ona hitaben:

- **Bizim akıl edemediğimiz konuda sen aklını çalıştırdın**, buyurdu.

Hz. Ömer (*Radıyallahü anh*), müşkil bir mesele ile karşılaşınca, genç yaşında olmasına rağmen onu çağırır: **“Bize zor bir dava getirildi, bu ancak senin işindir”** diye ona havale ederdi. Ve onun verdiği hükmü olduğu gibi benimserdi. **Hz. Ömer** (*Radıyallahü anh*) onun için **“O olgunların gencidir.”** Buyururdu.

Abdullah İbni Abbas (*Radıyallahü anhüma*), ilmine ve isabetli görüşlerine rağmen, İslâmî anlayış ve edebinden dolayı yaşlı sahâbelerin bulunduğu toplantılara katılıyorum diye şımarmaz, haddini bilir, onlar konuşup bir konuda fikir belirtmeden o asla konuşmaz ve kendisine söz hakkı verilmeden söz almayı pek uygun görmezdi. Böylece **Abdullah İbni Abbas** (*Radıyallahü anhüma*) yaşlı ve ileri gelen sahâbelerle hep bir arada oturup kalkmış, bu vesileyle de onlardan çok şey öğrenmiş, ilmine ilim katmıştı.

Abdullah İbni Abbas (*Radıyallahü anhüma*)'yı **Hz. Ömer**, **Hz. Ali** ve **Übeyy b. Ka'b** (*Radıyallahü Anhüm*) yetiştirmiştir, denilmektedir. Onun ilmen istifade ettiği zevat bunlarla da sınırlı kalmamış, Muhacirden ve Ensardan pek çok kimselerden ilmî yönden istifade etmiştir. Onlarla sıkça görüşüp konuşmuş, özellikle **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in gazveleri ve sûrelerin inzâl edilmesi hakkında sorular sormuştur. Böylece ilmine ilim katarak adeta bir ilim deryası haline gelmiştir. Nitekim, ilminin çokluğu sebebiyle kendisine lakab olarak **“Bahrü'l-ilm / İlim deryâsı** denilmiştir.

DEVAM EDECEK

Hadîs-i Şerîfler

Enes İbni Malik (Radiyallahu Anh)'dan rivayet edilen bir hadis-i şerifte **Rasûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Şa’ban Ayı’na bu ismin verilmesi; kendisinde Ramazan Ayı’na tazim için birçok hayırlar saçılıp dağıtıldığından dır. Ramazan ise günahları yaktığından bu ismi almıştır.”

(Ali el-Müttaki, Kenzü’l-ummal, No:24293, 8/591; 35173, 12/313)

Ebu Seleme (Radiyallahu Anh) babası **Abdurrahman b. Avf** (Radiyallahu Anh)'dan rivayet ettiği üzere, **Rasûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

“Ramazan ayı öyle bir aydır ki Allah-u Teala onun orucunu üzerinize farz kıldı. Ben de onun kıyamını (teravih namazını) sünnet kıldım. Artık kim inanarak ve sırf Allah-u Teala’nın rızasını dileyerek orucunu tutar ve gecelerini ihyâ ederse, (kul hakları müstesna) annesi kendisini doğurduğu günkü gibi günahlarından temizlenmiş olur.

(İbn-i Mâce, Salât, 173)

Ebû Hüreyre (Radiyallahu anh)'dan rivayet edildiği üzere **Rasûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Kim yalan konuşmayı ve yalan-dolanla iş yapmayı terketmezse, Allah-u Teala’nın o kimsenin yemesini, içmesini bırakmasına (oruç tutmasına) kıymet vermez.”

(Buhârî, Savm 8, Edeb 51. Ebû Dâvûd, Savm 25; Tirmizî, Savm 16)

Zeyd İbni Hâlid el-Cühenî (Radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre **Rasûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Kim bir oruçluyu iftar ettirirse, oruçlu kadar sevap kazanır. Oruçlun un sevabından da hiçbir şey eksilmez.”

(Tirmizî, Savm 82)

Selmân İbni Âmir ed-Dabbî (Radiyallahu anh)'dan rivayet edildiğine göre **Rasûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Herhangi biriniz iftar etmek istediği zaman orucunu hurma ile açsın. Hurma bulamazsa, su ile iftar etsin. Su temizdir.”

(Ebû Dâvûd, Savm 21; Tirmizî, Zekât 26, Savm 10.)

Ebû Hüreyre (Radiyallahu anh)'dan rivayet edildiği üzere **Rasûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Hiçbiriniz, oruçlu olduğu gün çirkin söz söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Eğer biri kendisine söver veya çatarsa, ‘ben oruçluyum’ desin”

(Buhârî, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 42)

Enes (Radiyallahu anh), **Resûlullah** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Sahur yapımız, zira sahurda bereket vardır.”

(Buhârî, Savm 20; Müslim, Sıyâm 45)

DR. İHSAN ŞENOCAK

ZAFER ALLÂH'TANDIR; MURAD HÜDÂVENDİGÂR'IN KOSOVA ZAFERİ VE ŞEHÂDETİ

Müslüman, İslâm'ı yaşamaktan mesul olduğu gibi İslâm'a göre yaşamaya çağırmaktan ve bu uğurda mücadeleye yapmaktan da mesuldür. Allah Rasûlü (ﷺ) bu mesûliyetinin gereği olarak muhâcir oldu, Sahabe bunun için iman ve ihlas üzere kurdukları Medine'den ayrılıp cihana seferler yaptı.

İSLÂM NE ZAMAN SAVAŞA MÜSÂADE EDER?

Müslüman, İslâm'ı; hayatı ve belli mikyasta da sözleri ile tebliğ eder. Sulhu esas alır lâkin saldırıya uğradığında da sabırla, metânetle küffâra karşı durur. Bu yüzden tarih boyu mü'minler, İslâm'ı durdurmaya mâtuf tecâvüzlere misliyle karşılık vermiştir: "Fitne ortadan kalkıncaya ve dinin tamamı Allah (ﷻ) için oluncaya kadar onlarla savaşın."¹

İslâm; savaşı, kendi halinde yaşayanlara değil, mü'minlerin dinlerini yaşamalarına ve onu tebliğ etmelerine müdahale eden zalimlere karşı emreder. Nitekim Allah Teâlâ: "Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Lâkin aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez."² buyurmaktadır.

Âyet-i kerimedeki "Sizinle/ İslâm'la savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin." ibaresi; İslâm ancak bir tecavüz durumunda kîtâle müsaade eder ve onun da itidal dairesinde olmasını emreder, şeklinde anlaşılmıştır. Çünkü İslâm'da asıl olan savaşla insanı öldürmek değil, sulh ve selamete onun yaşamasını temin etmektir. Cemiyet de devlet de insan yaşayınca yaşar. Lâkin İslâm, cemiyeti ifsad ederek buna mâni olanlara, yani zehri pazarlayıp ilacın hastaya ulaşmasına mâni olanlara da sessiz kalmaz.

Savaş; namaz gibi “lizâtihi-i hasen” bir ibadet değil, “li ğayrihi-i hasen” bir ameldir. Bizzat güzel değil, tıpkı kangren olmuş bir uzvu diğer uzuvları himaye etmek niyetiyle kesmek gibi başka bir maslahattan dolayı güzeldir. Bu zâviyeden bakınca İslâm’da savaş, merhamettir; mazlumların, mustazafların kurtuluşudur. Son Büyük İslâm Devleti Osmanlı’nın orduları, küffâr üzerine bu şartlar bağlamında ve bu mefkûrenin tahakkuku için gitmiş, Kosova’dan Mohaç’a kadar zaferler bu irade ile kazanılmıştır. Osmanlı kendini İ’lâ-i Keli-

metullah dâvâsının neferleri olarak gördüğünden, varoluş gayesine mâni her ne varsa izâlesini de manevî bir mesuliyet olarak görmüştür.

Sultan Mehmed Reşad’ın Rumeli seyahati sırasında Hüdâvendigâr Meşhedi’ni gösteren fotoğraf

OSMANLI’DA FETİH İRÂDESİ

Osmanlı; aşk, vecd, iman ve cihad devletiydi. “Fetih” deyince bir akıncının aklına bütün insanlığın kurtuluş dâvâsı gelirdi. Dervişler, erenler, dergahlar, tekkeler daha çok bu vazîfeyi îfâ etmiş, nesillere bu şuuru aşılarmıştır. Osmanlı’nın Rumeli fethi, Allah’ın (ﷻ) Kitabı’nda ifade buyurduğu esaslar çerçevesinde olduğundan yürek fethinin yolunu açmış; Arnavut, Boşnak gibi milletlerin ihtidasına vesile olmuştur.

MAKEDONYA’NIN ÇEHRESİNİ DEĞİŞTİREN İSLÂM DEKLARASYONU

Bir temmuz sabahında (12.07.2019) İstanbul’dan kalkan uçakla Osmanlı şehri Üsküp’e doğru havalandık. Ecdadın at üzerinde gittiği dağları, vadileri, nehirleri geçip Üsküp’e indik. Bize refakat eden Kadir Ağabey’in Gostivar’dan gelen hemşerilerinin araçlarına binip Kosova’ya doğru yola çıktık. Osmanlı’nın izlerini silmek için yoğun bir gayret içerisinde olan Makedonya Hükümeti, Üsküp şehrine bakan dağın tepesine dev bir haç dikmesine rağmen ülkenin camileri ve minareleriyle Anadolu’yu hatırlatmasına, “Ben Osmanlı’yım” diye safını belli etmesine mâni olamamış. Tarihin derinliklerinden gelen tekbirler, tehliller, nal sesleri ve öğle vakti okunan ezanlar; bir “İslâm Deklarasyonu” gibi yankılanmakta ve bâtıla ait bütün değerleri hükümsüz kılmaktadır.

MURAD HÜDÂVENDİGÂR

Müslüman köylerindeki camiler ve şehâdet parmağı gibi semaya yükselen minareler, Rumeli'nin tapusu hükmünde. Rumeli'de Osmanlı İslâm Medeniyet Sarayı'na bir "cümle kapısı" tayin edip oradan içeriye girmek gerekirse o kapı I. Murad Hüdâvendigâr'dır.

Dağları tepeleri aşıp Priştine'ye altı km mesafede Kosova ovasında, Sultan Murad Hüdevendigâr'ın şehid düştüğü yere inşa edilen türbeye vardık. Tarihi süreç içerisinde çok defa tamir edilen türbe, Yıldırım tarafından yapıldı. Kubbedeki "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölümler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rabb'leri katında rızıklanmaktadır."³ mealindeki ayet-i kerime ise 1911 yılında Balkanlar'ı ziyaret eden Sultan V. Mehmed Reşad tarafından yazdırıldı. İshak Danış Hoca, davudî sesiyle Yasin-i Şerif okurken hâzirûnun gözlerinde sanki Meşhed canlanıyordu.

KOSOVA MUHAREBESİ

Kosova bize Hüdâvendigâr'ı, Hüdâvendigâr da şehâdeti hatırlatır. Kosova, Son Büyük İslâm Devleti Osmanlı'nın İslâmiyet'in emir subaylığına memur olduğunun ve bu memuriyet uğruna en sevdiklerini feda ettiğinin şahididir. **Kosova, imanın önünde hiç bir gücün duramayacağını tescildir.** Kosova, mananın maddeye galebesinin anıtıdır. Allah'a (ﷻ) ulaşma arzusundaki bir ordunun ve başkumandanın ölümsüzlük abidesidir. Kosova; usûlü, Kur'ân-ı Kerim'den; beyanı, Sünnet-i Seniyye'den; yolu, Sahâbe'den alan ruhun zafer ve şehâdet madalyasıdır. **Kosova; Hüdâvendigâr'ın ihlâsı, ümmetin duası, askerinin şehâdet arzusuna inen ilâhî bir ihsandır.**

UHUD'TAN KOSOVA'YA ULVÎ MANALAR

Allah Rasûlü (ﷺ) Uhud'u ziyaret eder, şühedayı selamlar, dirilere: "Bu (Uhud sanki akı, aşkı, hafızası olan) bir dağdır

ki bizi sever, biz de onu severiz."⁴ buyururdu. Müslümanlar 15 asırdır Uhud'u ziyaret ederek şühedanın hatırasından Allah (ﷻ) yolunda her şeyin nasıl feda edileceğinin dersini alır. Kosova, tek bayrak altında toplanan küfür ordularına karşı İslâm müdafaası olması cihetiyle Bedir'e; şühedaya mahşer olması hasebiyle ise Uhud'a benzer. Ne var ki ziyaretler, Allah Rasûlü'nün (ﷺ) Uhud'a gidiş gayesinden uzak, turistik bir seyahat hükmünde olduğundan bu ulvî manadan mahrumdur.

BÜYÜK HEDEFLER

Kosova; Kudüs'ü, Mekke'yi, Medine'yi hedef alan Haçlı Seferleri'nin hesabının Avrupa'da görüleceğinin ve şerriata ittiba edilmesi durumunda zaferin hep Müslümanlar'ın olacağını ilanıdır. Hüdâvendigâr'ın Rumeli'ye Kosova'dan bakan iradesine sahip olursak bizi Kosova'ya götüren ruhu yeniden kuşanır, kaybettiğimiz mevzileri kazanır, sancağı daha da ilerlere taşırız.

KÜFFÂR TEK BAYRAK ALTINDA

Rumeli, Osmanlı Devleti'nin adalet ve ihsanıyla mâmur olmaya ve İslâmiyet yayılmaya başlayınca Sırp Hükümdarı, Bosna Kralı ve Arnavutluk Hâkimi bu iman ve cihad hareketine karşı birleşir, Lala Şahin kumandasındaki Osmanlı askerini pusuya düşürerek şehid eder. Buna Osmanlı Devleti hudutları dâhilinde işlenen cinayetler ve yaşanan tecavüzler de eklenince Murad Hüdâvendigâr'a adaletin devam ve bekası için sefere çıkmak ve işlenen cinayetlerin hesabını sormak şart olur. Bu yüzden Hüdâvendigâr bölgeden başkent Edirne'ye dönmez, Filibe'de kışlar.⁵

MUHAREBEYE DOĞRU

Sırp Hükümdarı Las, ülkesinin etrafındaki krallıklara elçiler göndererek kralları Osmanlı'ya karşı şu ifadelerle yardıma çağırır: "Osmanlı, ülkemi ele geçirdiğinde durmayacak, sizin üzerinize de gelecektir."

Neticede Bosna, Frenk, Engürüs, Eflak, Arnavut, Buğdan Hakimleri ve Slav Milletleri; Las ile ittifak kurar ve ortaya iki yüz bin kafirden oluşan bir güç çıkar. Arzu ettiği ittifakı tesis eden Las, Murad Hüdâvendigâr'a gönderdiği elçi vasıtasıyla Şeair-i İslâmiyye'yi Bilâd-ı İslâm'dan silip atmak, Rumeli'den Müslümanların ayaklarını kesmek için savaşacaklarını söyler ve şehzadelerin de bu savaşa katılmalarını talep eder.

Hüdâvendigâr ise elçiye şöyle cevap verir: "Allah Azze ve Celle'nin inayetiyle çiçeklerin uyanma demi olan baharda,

gülzardaki goncalar açılarak bir asker gibi saf bağladığında, kâfir çerilerini andıran soğuklar kar ve yağmur bulutları gibi dağıldığında ben de şanlı çocuklarım ve bütün ordumla Kosova sahrasında yiğitlik davulunu vurdurmak ve sedası ile gök kubbeyi doldurmak,

Murad Hüdâvendigâr Hân'ın Kosova'da şehid olduğunda iç organlarının defnedildiği türbe

düşman içerisine dalan arslanların hücumu sonunda Las'ı kara toprağa karmak için geleceğim. Sonsuz izzetlerin kaynağı Efendimiz Hazreti Muhammed'in (ﷺ) şeriatının yüzü suyu hakkı için kafirin fitne ateşini yok etmek ve ateşler saçan kılıcın alevini ol sapkın topluluk üzerine saçmak suretiyle kara yüreklerini dumana boğmak için yürüyeceğim."⁶ diyerek Las'ın elçisini geri gönderdi.

Ardından şehzadeleri Yıldırım Han ile Yakup Çelebi'ye hazır olmaları için ferman çıkardı. Cihad-ı Ekber'e katılmak için beylere mektuplar gönderdi. "Ey Peygamber! Sana ve Mü'minlerden sana tâbi olanlara Allah yeter!"⁷ mealindeki ayet-i kerime mucibince uzaktan yakından mü'minler, İslâm ordusuna yardıma koştu. Muharebeye saatler kala Hüdâvendigâr Gazi, Şehzade Yıldırım Han ile düşman askerini görmek üzere bir tepeye çıktığında yeryüzünün demir deryasına döndüğünü gördü:

**“Nice leşker akan bir ırmağa benzer,
Demirlere gömülmüş volkana benzer.”**

İslâm askerlerinin küffarın beşte biri kadar olduğu anlaşılınca Murad Hüdâvendigâr, beylerle istişarelerde bulundu. Bazı beyler “Belli noktalarda ordunun önüne develer koyalım, onları gören atlar ürküp kaçar.” deyince padişah teklifi huzurdakilere sordu, Yıldırım Han söz alıp şöyle dedi: “Şimdiye kadar bu devlet Allah’ın (ﷺ) inayetiyle muhafaza edilmiş ve düşmanların hilelerinden korunmuştur. ‘Allah (ﷻ) size pek çok yerde yardım etmiştir.’⁸ ayet-i kerimesi gereği Rabbimiz’in (ﷻ) kudret ve inayetine sığınmak, Efendimiz’den (ﷺ) istimdat etmek ve yüz yüze cihad etmek gerek. Yapacağımız hileler ve alacağımız tedbirler Allah Azze ve Celle’ye olan tevekkülümüzü sarsar. Bize Allah yeter.”⁹

Ali Paşa da şöyle diyerek Yıldırım Han’ı teyit eden

bir konuşma yaptı:¹⁰ “Bu gece Kur’ân-ı Kerim’i açtım ve karşıma ‘Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et ve onlara karşı çetin ol.’ ayet-i kerimesi çıktı.”¹¹

Diğer beyler de benzer açıklamalarda bulundu. Lâkin askerlere başbuğ olan padişah, küffarın çokluğundan endişe etmekteydi. Ali Paşa Allah’ın (ﷻ) izniyle nice azların çoklara galip geldiğini bildiren ayet-i kerimeyi¹² okudu.¹³

Murad Hüdâvendigâr Hân’ın Kosova’da şehid olduğunda iç organlarının defnedildiği yerdeki sandukası

Muharebe gecesi düşman tarafından esen rüzgar, Osmanlı askerinin üzerine toz getiriyor, hareket kabiliyetini zorlaştırıyordu. Bunun bir felakete dönüşebileceğinden endişe eden Murad Hüdâvendigâr çadırında kaleme alınan şu şekildeki manzum dua ile Rabbi’ne (ﷻ) iltica etti:

**Âb-rûy-ı Habîb-i Ekrem için
Kerbela’da revân olan dem için.**

(Allahım! Allah Rasûlü’nün yüzü suyu için,
Kerbela’da akıtılan kan için.)

**Şeb-i firkatte ağlayan göz için,
Reh-i aşkında sürünen yüz için.**

(Veda gecesinde yaş döküp ağlayan gözler hürmetine,
Aşkın uğruna secdeye kapanarak yerlere sürülen yüzler hürmetine.)

**Ehl-i derdin dil-i hazîni için,
Câna te'sîr iden enîni için.**

(Mânevî dert ehlinin mahzun olan gönülleri bahşına,
Canlara tesir eden inlemeleri aşkına.)

**Eyle yâ Rabbi, lutfunu hem-râh,
Hıfzını eyle bize püşt ü penâh.**

(Yâ Rabbi! Lütfunu yoldaş eyle bize,
Korumanı siper eyle bize.)

**Ehl-i İslâm'a ol muîn-i nâsır,
Dest-i a'dâyı bizden eyle kâsır.**

(Müslümanlar için yardım edici ol,
Düşmanların ellerini bize ulaştırma.)

**Bakma yâ Rabb bizim günahımıza,
Nazar et cân-ü dilden âhımıza.**

(Yâ Rabbi Sen bizim günahlarımıza bakma,
Şu inlememize tecellî edip duâmızı kabul et.)

**Etme yâ Rabb mücâhidini telef,
Tir-i a'dâya kılma bizi hedef.**

(Yâ Rabbi mücâhitleri etme telef,
Düşman okuna kılma bizi hedef.)

**Çeşmimiz sakla gerd-i ma'rakeden,
Cünd-i İslâm'ı cümle mehlekeden.**

(Gözümüzü sakla cenkin tozundan,
İslâm ordusunu koru her nevi yok oluştan.)

**Bunca yıl sa'yü ictihâdımızı,
Gazavât içre yahşi adımızı.**

(Bunca yıldır devam eden gayretlerimizi,
Gazâlarda şanlı kıl ismimizi.)

**Etme ya Rabbi kahrın ile tebâh,
Yüzümü halk içinde etme siyah.**

(Yâ Rabbi bizi kahrınla helâk etme,
Halk içinde yüzümü kara çıkarma.)

***Râh-ı din içre ben feda olayım,
Siper-i asker-i Hüdâ olayım.***

*(İslâm yolunda şehid olayım,
Senin yolunda savaşan askerin önünde siper olayım.)*

***Din yolunda beni şehid eyle,
Âhirette beni saîd eyle.***

***Mülk-i İslam'ı pâyimâl etme,
Menzil-i fırka-i dalâl etme.***

*(Müslüman yurdunu kâfirlere çiğnetme,
Dalâlet guruhlarının diyârı etme.)*

***Keremin çoktur ehl-i İslâm'a,
Dilerim ki erişe itmâma.***

*(Sen Müslümanlara acırsın,
Dilerim bu rahmetin tamam olur da bize yardım edersin.)*

Murad Hüdâvendigâr bu duasında Rabbinden şهادeti niyaz etmektedir.

Allah Teâlâ o gece sabahlara kadar yapılan hasbi dualara icabet etti, yağın yağmur toz deryasına dönen Kosova Ovası'nı akarsularla bezedi. İslâm ordusunun

yolu açıldı. Haçlı ordusu gece saldırmak istedi. Lâkin Yorgi adlı bir kafir; Müslümanların sayıları az, çaresiz kaçacaklar; lâkin gece karanlığında onları bulamayız. Sabah olsun, dünya gözüyle görelim, diyerek küffârı sabah savaşmaya ikna etti.¹⁴

ZAFER VE ŞEHÂDET

Hüdâvendigâr, sabah orduyu tanzim etti ve kendi de merkeze yerleşti. Yeniçeriler padişahın önünde saf tuttu. Sonra da “Zafer, yalnızca mutlak güç ve hikmet sahibi Allah katındandır.”¹⁵ mealindeki ayet-i kerimeyi okuyarak cenk emrini verdi.

Sekiz saat devam eden bir kıtâlin ardından Allah Teâlâ, İslâm ordusuna büyük bir zafer ihsan etti. Küffâr bayrakları devrildi, Kosova Ovası kefere ölüsüyle doldu, dirileri de zincirlere vuruldu. Hüdâvendigâr zafere seviniyor; lâkin şehid olamamasına hüzünleniyordu.

Bu hüzünle savaş meydanında dolaşırken Miloş Nikola adında bir kafir, kendini İslâm'a giriyor gibi göstererek Sultan'ın ayaklarına atılmak ister. Çavuşlar mâni olunca, “gizli sözüm” vardır diyerek Sultan'a yaklaşır. Üzengiye geldiğinde içinden zehirli hançeri çıkararak Hüdâvendigâr Hazretleri'ne saplar.¹⁶

Mü'min muhlis olursa küffârın varlığı ya zafere ya da şehâdete vesile olur. Müslüman ilkinde dünya namına, ikincisinde ise ahiret adına kazanır. Miloş'un kirli elleri, Hüdâvendigâr'a şehâdet yolunu açarak ahirette büyük makamlar kazanmasına vesile oldu. Kumandanları

gibi Rabbleri'nden şehâdet ve zafer niyaz eden mücahidlerin kalplerinde ilâhî hükme teslimiyet, dillerinde ise "inna lillah..." ayeti vardı. Hüdâvendigâr'ın iç organları şehid olduğu Kosova'ya gömülürken nâşısı Bursa'ya getirilip orada defnedildi.¹⁷

Murad Hüdavendigâr, âbid ve mücahid bir devlet adamıydı. Yaşı ilerlemesine (65) rağmen at sırtından inmedi. İ'la-i Kelimetullah uğruna bir seferden diğerine at sürdü. Yirmi dokuz yıllık padişahlık hayatında hiç yenilgi yüzü görmedi. Gibbons'un ifadesiyle Osman Gazi etrafında bir ırk toplanmış, Orhan bir devlet inşa etmiş; fakat imparatorluğu Murad Hüdâvendigâr kurmuştu.¹⁸

KOSOVA'NIN ÖNEMİ

Kosova Muharebesi, bir cihetten Avrupa'nın içlerine doğru yürüyüşün; diğer cihetten ise Osmanlı Devleti'nin bağrında bir ur gibi duran Kostantiniyye'nin fetih yolunu açtı. Kosova, Moğol ve Haçlı saldırılarıyla bittiğine ve bir daha ayağa kalkamayacağına hükmedilen İslâm Milleti'nin Osmanlı'yla yeniden "cihan hakimiyeti" için zuhûr ettiğini gösterdi. Kosova, dünyanın siyasî dengelerini değiştirdi.

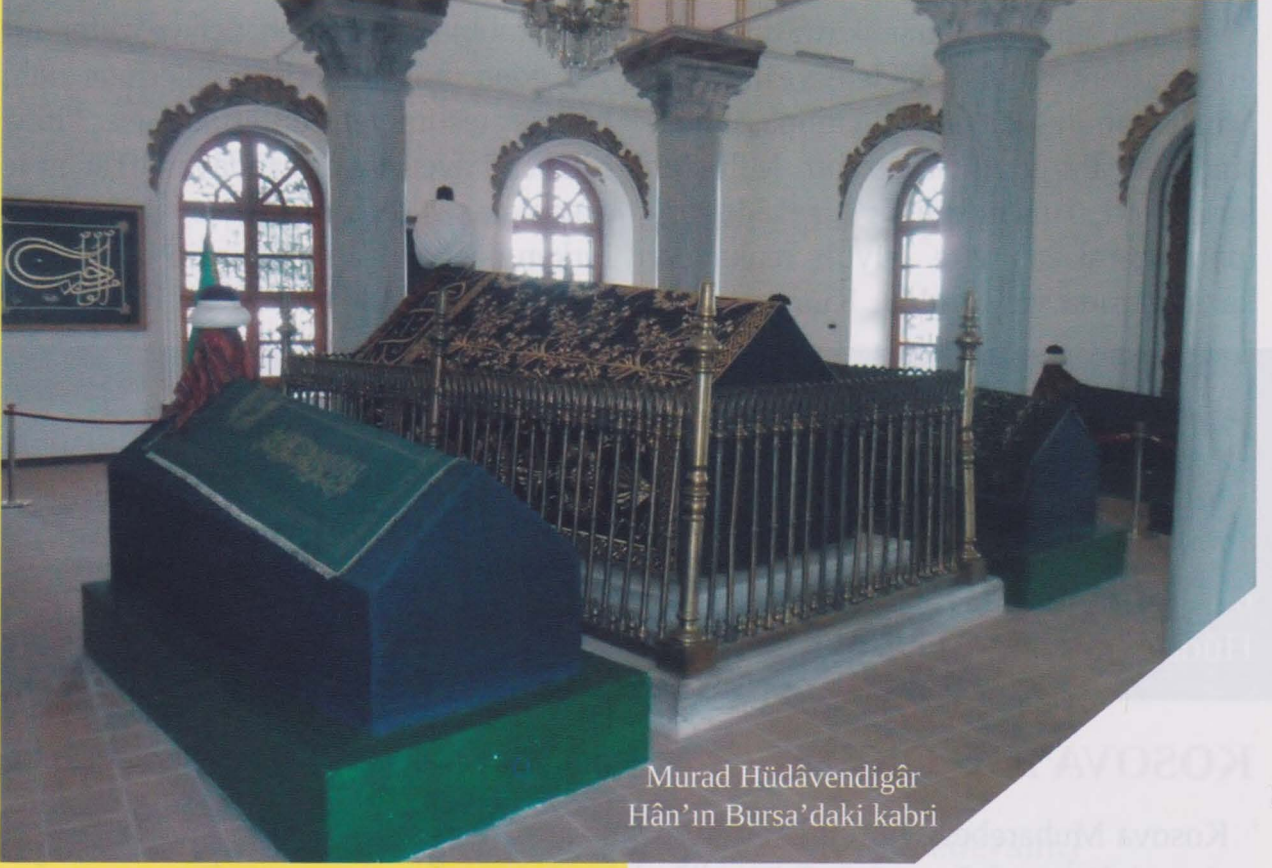
"OSMANLI DÖNECEK VE BİZE SAHİP ÇIKACAK"

Meşhed-i Hüdâvendigâr, bir kürsü bir minber oldu ve beş asır akıncılara

niçin var olduklarını ve neden cihad ettiklerini anlattı. Sultan II. Abdulhamid; Hüdâvendigâr'ın iman, aşk ve vecdiyle devletine ruh vermek için Meşhed'i sürekli gündemde tuttu, üzerinde Selamlık Binası yaptı. Onun gidişiyle başlayan inhitat ve ardından gelen Rumeli'den çekilme milyonlarca mü'mini sahipsizliğe itti.

Murad Hüdâvendigâr Hân'ın Kosova'da şehâdetinin ardından tahnit edilen beden-i şerifinin defnedildiği Bursa'daki türbesi (sağda) ve câmii

Murad Hüdâvendigâr
Hân'ın Bursa'daki kabri

Meşhed'e bakıp müftehir olanlar, Hüdâvendigâr'ın yalnızlığına ve çığnemen iffetlere ağladı. Türbe de Selamlık binası da virane oldu. Asılları Semerkant'a dayanan türbedar ailesi, Meşhed'i bırakmadı. Uzun yıllar virane Selamlık Binası'nda ikamet etti. Türbedar olan eşi vefat eden kadın, virane evde geçirdiği günleri anlatırken şöyle dedi: "Annem pencerenin kenarına oturur, yola bakar, Meşhed'e bakar, Hüdâvendigâr'ın türbesine bakar, ağlar ve derdi ki: 'Osmanlı mutlaka dönecek ve mazlumlara sahip çıkacaktır. Sizlere ne mutlu ki onun dönüşünü göreceksiniz.'

'Osmanlı' deyince gözleri dolan Müslüman söze girdi, 'Hocam! Biz bu inançtayız. İslâmiyet girdiği hiçbir yeri bırakmadı. Belli bir dönem yaşanan fetretten sonra mutlaka oraya geri döndü. Osmanlı, İslâm demektir. Onlar İslâm'la yeniden buralara dönecektir. Bekliyoruz.'" dedi.

Dipnotlar:

- 1 Enfal, 39
- 2 Bakara, 190
- 3 Âl-i İmran, 169
- 4 Buhari, hadis no: 2889; Müslim, hadis no: 1365.
- 5 Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, Kültür Bakanlığı, 1979, II, 175.
- 6 Bkz. Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, I, 175.
- 7 Enfâl, 64.
- 8 Tevbe, 73.
- 9 Bkz. Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, I, 181
- 10 Bkz. Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, I, 181.
- 11 Tevbe, 73.
- 12 Bakara, 249.
- 13 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015, I, 255.
- 14 Bkz. Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, I, 183.
- 15 Âl-i İmran, 126
- 16 Bkz. Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, I, 186-7
- 17 Hoca Sadeddin Efendi, Tâcü't-Teravîh, Kültür Bakanlığı, 1979, II, 174- 191.
- 18 Uzunçarşılı, a.g.e., I, 252-260

Hikmetli Söyler

“Töve etmek dururken Allah-u Tealâ’dan ümidini kesene şaşarım”

Hz. Ali (Radiyallahü anh)

“Kur’an-ı kerim bütün kemâlâtı câmi’ olup, Ramazan Ayı ise o kemâlâtın neticesi ve semereleri olan bütün hayırları câmi’dir.

Bu münasebetten dolayı Kur’an-ı kerim Ramazan Ayında nâzil olmuştur.”

İmâm-ı Rabbânî (Kuddise sirruhu)

“Elinde Kur’an olanın ve onunla amel edenin sırtı yere gelmez.

Osmanlı Devleti, Kur’an’la Osmanlı oldu.”

Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise sirruhu)

“Allah’a itaat etmiyorsan bari O’na âsi olma!

Bişr-i Hâfî (Kuddise sirruhu)

“Haramlar allanır pullanır insanın karşısına gelir (adeta) cilve yapar.

İrâdesi zayıf olan harama kayıverir.”

M. Esad Coşan (Kuddise sirruhu)

“Dilini kalem gözyaşını mürekkep et.. Bir duyan ve gören var elbet..

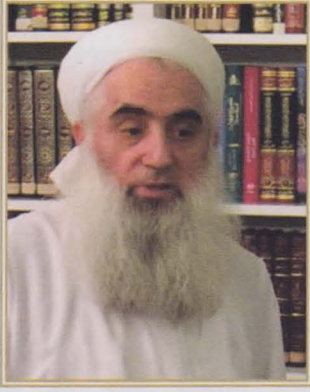
Yeter ki istemesini bil ve dua et!..”

Şems-i Tebrizî

“Kalpten çıkan söz kalbe, dilden çıkan söz kulağa ulaşır.”

İbn Atâullah el-İskenderî

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

İBİNİ TEYMIYYE KİMDİR? -1

Bismillâhirrahmânirrahîm. el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-â-lemîn ve's-salâtü ve's-selâmü alâ Seyyidi'l-mürselîn ve alâ âlihî ve ashâbihî ecma'în.

Bu makalede inşâelah, İmâm Takiyyüddîn es-Sübki'nin, İbni Kayyim el-Cevziyye'nin yazdığı Kasîde-i Nûniyye'ye reddiye/cevâb olarak kaleme aldığı es-Seyfü's-Sakîl isimli eserini tanımaya çalışacağız. Yazımız bir mukaddime, beş fasıl ve bir hâtîme/netîce çerçevesinde olacaktır.

Mukaddime, İbni Teymiyye'yi tanıtmaya sadedinde ve neden İbni Kayyim ve Nûniyye'sini ele aldığımız ile alakalı olacaktır. Birinci fasıl, İbni Teymiyye, ikinci fasıl, İbni Kayyim ve Nûniyye'si, üçüncü fasıl, İmâm Sübki ve es-Seyfü's-Sakîl'i, dördüncü fasıl, İmâm Kevserî ve es-Seyfü's-Sakîl'e yazdığı Tekmile, beşinci fasıl, Kasîde-i Nûniyye, es-Seyfü's-Sakîl ve es-Seyfü's-Sakîl Tekmile'sindeki bahislerden birtakımı, hâtîme de ise İslâmî meselelerdeki tefrit ve gevşeklik

ile, insafı yok eden ifrat arasındaki itidâl ve istikâmetin ancak, îman gayreti, din asabiyyeti, üstün himmet, akıl, idrak, firâset, muhakkıkkılık, ve mudekkıkkılık ile kazanılacağı hakkındadır.

Asıl maksadımız, kitabın son derece mühim ve hassas olan bahislerinden bir kısmını sergilemek olduğundan, ilk dört fasılda çok kısa atıflarda bulunmakla yetineceğiz.

Kasîde-i Nûniyye'nin, tam ismi "el-Kâfiyye ve's-Şâfiyye li'ntisâri'l-Firkati'n-Nâciyye"dir.

Bu, İbni Kayyim el-Cevziyye'ye âit akîdeye dair yazılan bir kitaptır. "es-Seyfü's-Sakîl", İmâm Sübki tarafından sözü geçen Kasîde-i Nûniyye'ye karşı yazılan bir reddiyedir. "Tekmile" de, İmâm Zâhid-i Kevserî tarafından es-Seyfü's-Sakîl üzerine yazılan bir eserdir.

MUKADDİME

Neden İbni Kayyim ve Kasîde-i Nûniyye'si?

İbni Teymiyye'yi anlatma sadedinde neden İbni Kayyim ve Nûniyyesini ele aldık?

İbni Kayyim'ın, eserlerinin en büyük kısmı, İbni Kesîr'in de ifâde ettiği gibi, şeyhinin, yani İbni Teymiyye'nin sözünden alınmadır. (İbni Kayyim) o sözlerde tasarruflarda bulunur. Onun bu hususta güçlü bir melekesi vardır. Şeyhinin tek kaldığı meselelerde hep dendene yapar/gürültü çıkarır, o görüşlere yardım eder, onlara delil bulur...¹

İbni Kesîr de, İbni Teymiyye'nin talebele-rindendir. Bu sebeple onun şu şehâdeti mühimdir.

İbni Hacer, ed-Dürerül-Kâmine'de şöyle der: "İbni Teymiyye sevgisi ona gâlip geldi. O kadar ki, görüşlerinin hiçbirinin dışına çıkmazdı? Aksine hepsinde ona yardımcı olurdu. İbni Teymiyye'nin kitaplarını tehzîb eden, ilmini yayan başkası değil, İbni Kayyim'dir."²

İbni Teymiyye ile İbni Kayyim'in eserlerini okuyan her ilim sahibi bunu kâbul eder. Dolayısıyla, denilebilir ki, İbni Kayyim'in eserleri, İbni Teymiyye'nin eserlerinin tehzîbi, ayıklanması, şerhi, îzâhı ve delillendirilmesini ihtiva eden geniş bir mecmûadır.

Akîde ve fıkhıdaki şâz görüşlerinden hiçbirisinde ona muhâlefet edemeyecek derecede onu taklîd etmekten geri kalmayan kör bir taklitçi, "ona gölgesinden daha çok tâbi olan" sadık bir havârîdir. Bu yüzden "İbni Teymiyye'yi anlamak, İbni Kayyim'i tanı-maktan geçer" veya "İbni Kayyim bilinmeden, tanınmadan, İbni Teymiyye yeterince anlaşılabilir" dense yeridir.

İbni Kayyim'in bilhassa akîde tarafını en açık bir şekilde sergileyen eseri ise, onun Kasîde-i Nûniyye'sidir. İşte bu yüzden Kasîde-i Nûniyye'nin ilmî bir mercekle tedkîk, tahkîk ve tahlîl edilmesi îcâb eder. Böylece, İbni Teymiyye'nin tanınmasına mühim bir katkı hasıl olacaktır. Bu da bizce en kâmil manada, -Allahu a'lem- ancak es-Seyfu's-Sakîl ve Tekmile'si ışığında olabilir.

BİRİNCİ FASIL

İbni Teymiyye Kimdir?

İsmi, Ahmed ibni Abdi'l-Halîm ibni Abdillâh ibni Ebi'l-Kâsım ibni Hadır en-Nemîrî el-Harrânî ed-Dimeşkî el-Hanbelî, Takiyyüddîn ibni Teymiyye'dir. Harrân'da³ doğdu (661 H.)

Babası onu Dimeşk'e götürdü. Orada yerleşti ve meşhur oldu. Verdiği bir fetvadan dolayı Mısır'a çağrıldı. Oraya gitti... Orada bir müddet hapse atıldı. Sonra İskenderiyye'ye nakledildi. Sonra serbest bırakıldı ve 712'de Dimeşk'e gitti. 720 tarihinde orada tutuklandı. 728 senesinde, Dimeşk kalesinde tutuklu iken öldü. İbni Teymiyye, Felsefe ve Mantık ilimle-

rinde araştırması çok olan birisiydi. Lisânı fasîh idi. Yirmi yaşına varmadan ders okuttu ve fetva verdi. Eserleri çoktur. Hâsılı o, yedinci asır Hanbelî fıkıh ve hadîs âlimlerinden, şâz görüşleri bol olan birisidir. Şâzlarının bol oluşunun da, değişik sebepleri vardır. Bunlar, akîde, fıkıh ve üslûb olmak üzere üç tanedir. Mîzâc ve ahlâkı çerçevesinde doğan ve gelişen üslûbuyla, olması îcâb eden veya olabilecektense daha fazla bir cesâret, hiç olması lâzım gelen tepeden bakma, boyundan büyük olan nice büyüklere karşı, akıl almaz bir saldırganlık, acelecilik, muğâlata ve benzeri sebeplerden doğan bıkırtıcı tekrarlar, çekilmez tenâkuzlar sergilemiştir.

Tenâkuz ve tekrarları çizildiği takdirde yazdıklarının neredeyse dörtte biri bile kalmayacaktır. Kitaplarını aklı havada bir kara sevdalı edasıyla değil de, bir ilim adamı ciddiyeti ile okuyacak olan herkes bu hakikati görebilecektir.

“İktizâ”sı, “Kâidetün Celîle”si, “Furkan”ı, “Ubûdiyye”si, Akîdeye dâir kitapları, Fetâvâ’sının akîdeyle alakalı kısımları, birindeki cümleleri diğerinde biraz değiştirilen, zaman zaman da hiç değiştirilmeden aynen tekrarlanan sözlerden meydana gelen cinsindedir.

Yerine göre zâhiri, yerine göre filozof, yerine göre de Ehl-i Sünnet vasfıyla temâyüz etmiştir. Ne zaman ve nerede hangi cepheden olması lâzım geldiğini buna kanaat getirdiyse, o tâifenin düşünce ve müdafaalarıyla karşı tarafa saldırmış ve esasen başkalarına âid olan malzemeleri kendine mâlederek, onların kendi tahkiki olduğu zannını uyandırmıştır. Yerine göre Ehl-i Sünnet olup ehl-i bidata karşı, zaman zaman ehl-i bidat fikrinden yana olup Ehl-i Sünnet’e karşı, bazen de felsefecilerden yana olup diğerlerine karşı amansız bir muharebe vermiş ve nihayet ilim adamlığını, muztarib mütefekkirliği (!) içinde kurban etmiştir.

Bütün bunlar, ele alacağımız meselelerde yeterince açıklık kazanacağı için, söylediklerimizi burada delillendirmeye lüzum görmedik.

Bu makalemizde sözü edilen şahsın “akîde” tarafını en açık ve çıplak bir biçimde ortaya koyan bir kitabı ele alacağız; Kasîde-i Nûniyye...

İKİNCİ FASIL

İbni’l-Kayyim ve Nûniyye’si

İbni Kayyîm ve Kasîde-i Nûniyye’si ile alakalı faslı inşâellah sekiz “bahis”te ele alacağız...

Birinci Bahis

İbni Kayyîm’in Hâl Tercemesi

İbni Kayyim Muhammed ibni Ebi Bekr ibni Eyyüb ibni Saîd ez-Zer’î, sonra Dimeşkî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh ibni Kayyim el-Cevziyye (d: 691, ö:751)⁴

Zehebî, “el-Mu‘cemu’l-Muhtass”ta İbni Kayyim hakkında şöyle demektedir: “Hadis ve birtakım hadis ricâli ilmiyle meşgul oldu. Fıkıhla da meşgul olur ve tahririni iyi yapardı. Nahivle meşgul olur, onu öğretirdi. İki asılda da meşgul olurdu. Halîl (İbrahim) aleyhisselâm’ın kabrini ziyaret etmek için yolculuk yapmaya karşı olan inkârı yüzünden bir müddet hapsedildi. Sonra ilimle meşgul olmak için meclisin baş köşesine oturdu ve ilmi yaydı. Lâkin O, görüşünü beğenen, her meselede çok cüretli olan biridir.”

İbni Hacer, ed-Dürerü'l-Kâmine'de şöyle demektedir: “Ona, İbni Teymiyye sevgisi gâlip geldi. O kadar ki, onun sözlerinin (görüş ve fetvâlarının) hiçbirinden dışarı çıkmaz, hatta bunların tamamında ona yardımcı olurdu. İbni Teymiyye'nin kitaplarını tehzîb eden (ayıklayan) ve ilmîni yayan odur. Zelîl hâle düşürüldükten, kuru hurma dalı ile ona vurularak deve üzerinde dolandırıldıktan sonra İbni Teymiyye ile beraber tutuklandı. İbni Teymiyye ölünce tutukluluktan kurtarıldı. İbni Teymiyye'nin fetvâları sebebiyle bir başka defa da imtihan geçirdi. Asrın(ın) âlimleri aleyhinde konuşur, onlar da onun aleyhinde konuşurdu.”⁵

İmâm Kevserî meâlen ve hulâsa olarak şöyle diyor: “İbni Kayyim yaşarken de öldükten sonra da, şeyhini bütün şâz/doğru olana muhâlif görüşlerinde ta'kib ediyor, ona uyuyor, onu hak ve batılda kör bir taklîd ile taklîd ediyordu. Her ne kadar kendini (iddialarına) delîl getiriyor gibi gösterse de, bu “yapmacık deliller ileri sürmesi, şeyhinin dediklerini, şazlarını tekrarlamaktan başka bir şey değildi. Bütün işi, karıştırmak, hile yapmak ve şu sapık düşünceleri müdâfaadan ibaretti. O kadar ki, ömrünü şeyhinin yalnız kaldığı düşünceler etrafında gürültü çıkarmakla tüketti... Her ne kadar mantıkçı ve felsefecilerin görüşlerini bol bol aktarsa da, aklî ilimlerden nasibi yoktu. Düşüğünün ve çelişkisinin ne-relere vardığı, “Şifâu'l-Alîl”ini ve “Nûniyye”sini okuyana açıkça gözükcektir.

“Hâlik”⁶ râvîleri methetmesi de, ricâl ilminin olmadığı delillerindedir. Ne Hüseyinî, ne İbni Fehd ve ne de Süyûtî “Tabakatü'l-Huffâz”a yazdıkları zeyllerde onu “(hadis) hafızlar(ı)” arasında saymadılar.

“Zâdü'l-Meâd” ve başka kitaplarındaki, okuyanların hoşuna giden “hadisle alakalı bahisler”, yanında bulunan, hadis âlimlerine âit kıymetli eserlerden araklamadır, kesilip alınmadır. Kutbuddîn el-Halebî'nin “el-Mevridü'l-Henî Siyerü Abdi'l-Ğenî”si ve benzeri eserleri gibi. İbni Hazm'ın “el-Muhallâ”sı ve “el-Âhkâm”ı, İbni Abdi'l-Berr'in “et-Temhîd”i olmasaydı, “İ'lâmü'l-Muvakkîn”deki tafralara ve muğlâtalara imkân bulamazdı. Şeyhi ile beraber nice defa tevbeye çağrıldı ve tâzir gördü...⁷“

İkinci Bahis

İbni Kayyim'in Kasîde-i Nûniyye'si

Akîde'de, “Nûniyye” ismiyle meşhûr -benim bildiğim- iki kasîde vardır. Birincisi, İbni Kayyim'in “el-Kâfiyetü'ş-Şâfiye fi'l-intis'arı li'l-Fırkati'n-Nâciye” ismini verdiği kasîde, ikincisi de Fâtih devri ulemâsından Hızır Bey b. Celâl'in⁸ “Ucâletü leyletin ev leyleteyni” isimli “Kasîde-i Nûniyye”sidir.

Bu ikincisi, Ehl-i Sünnet çizgisinde yazılan kıymetli bir eserdir ki, üzerine güzel şerhler ve haşiyeler yapılmıştır; Hayâlî, Uryanîzâde ve Dâvûd-i Karsî'nin eserleri bunlardandır. Osmanlı'nın son devri ulemâsından olan Manastırlı İsmâil Hakkı Efendi, Hızır Bey'in bu “Nûniyye”sini İslâm harflerimizle Türkçeye terceme edip şerh etmiştir.

Bizim sadedinde olduğumuz “Kasîde-i Nûniyye” ise, İbni Kayyim'in “Kâfiye..”sidir. Beytler halinde yazılan bu “Nûniyye” 5949 beytten meydana gelmiştir.⁹

Doktor Muhammed Halîl Herrâs'ın bu “Nûniyye” üzerine yazdığı iki ciltlik şerhi, Dârü'l Kütübi'l-İlmiyye tarafından basılmıştır. Herrâs'ın ifâdesine göre, bu akîde üzerine, iki küçük çalışmanın dışında, kayda değer şerh veya haşiye yazılmamıştır. Doktor Şârih'in şerhi ise, aslı gibi ilmî yanı bulunmayan ve bağışlayın “cazgır üslûbu”yla yazılan bir şerhtir.

İbni Kayyim'in, iddialarına delil olarak getirdiği âyetler ile birtakım "sahîh", yahud "hasen" hadislerin "delâlet cihetlerinin/ta-
raflarının ne olduğu", birçok hadis de, er-
bâbınca, "zayıf" veya "uydurma" damgası
yemesi, onu hiç mi hiç alâkadar etmemiş!
Muhtemelen, bir sıkıntıya düşmemek için
de, -bir talebe tarzıyla bile olsa- hadis tah-
riçlerine kitabın hiçbir yerinde asla teşebbüs
etmemiş, "uydurma" rivâyetler karşısında
lâl-ü ebkem olmayı nasılsa becerebilmiştir.

Hâfız Süyûtî'nin Efendimiz sallallahu
aleyhi ve sellem'in husûsiyetleri ve fazî-
letleri mevzuundaki "el-Hasâisü'l-Kübrâ"
isimli kıymetli bir eseri vardır. Bu eser,
umûmiyetle fazîletlerle alâkalı olduğundan,
ona, "uydurma olduğunda ittifak bulunma-
yan" zayıf rivâyetleri de koymuştur. Dok-
torumuz, bunun üzerine yazdığı sözüm ona
tahkîkte ve ta'liklerde çoğu kez, ilmî edeb
ve terbiye sınırlarını aşmış, hitab üslûbu ya-
nında birçok "hasen", hatta "sahîh" rivâyete
gelişigüzel bir biçimde "uydurma" damga-
sını vurabilecek kadar "krikikçi" olmuştur.

Hâlbuki aynı doktorumuz, İbni Kayyim'in
"akâid"inde delil getirdiği "zayıf" hatta
"uydurma" rivâyetlerine kör olabilmıştır.
"Nûniyye"ye reddiye olarak yazılan "es-
Seyfü's-Sakîl" ile "Tekmile"si veya -varsa-
herhangi bir başka reddiye, hesâba katılma-
dan ve cevablandırılmadan yazılan bir şerh
ne kadar ilmî olabilir?

Muhakkık ve müdekkık bir âlimin, herhan-
gi bir hususta, müctehidlik seviyesinde ve
büyük bir muhaddis olan İmâm Sübkî'nin,
muhaddisliğini düşmanlarının bile kabul ve
teslim etmek zorunda kaldığı allâme Kev-
serî'nin reddiyelerini nasıl hesaba katmaz?!
İlim adamı, da'vâsının/tezinin aleyhinde
söylenen ve yazılanları bulup çürütmeden,
bir ilmî eser, nasıl yazabilir?! Yoksa, biri-
lerinin gözü açılıp hakîkatleri görmesinden
mi korkulmaktadır?!

Hâsılı, sözünü ettiğimiz şu "şerh" de,
manzûm olarak yazılan "Nûniyye"nin nesir

kalıbıyla ifade edilmesinin yanında, muâ-
rızlarına karşı bir takım "hakâret"lerden
başka bir şey bulundurmamaktadır. İki de
"hakk"larla "bâtıl"ların paçal edildiği lâf
harmanı...

Vâkıa, asrımız Ezher âlimlerinden(!) olan
Şârih'in bu tavrını garipsemiş de değiliz.

Üçüncü Bahis

İbni Kayyim'in Nûniyye'deki Üslûbu

İbni Kayyim'in üslûbu, kavgacı, sataşma-
cı, karalayıcı, aceleci, muğâlâtacı ve sal-
dırgandır. İlmî değil, "ideolojik"tir. Zehe-
bî'nin, bir mektubunda İbni Teymiyye'ye,
"Haccâc'ın kılıcıyla İbni Hazm'ın dili iki
öz kardeşti. Billâhi sen o ikisiyle kardeş ol-
dun" dediği gibi, İbni Kayyim'in dili, Hac-
câc'ın kılıcı gibiydi. Onda ilmî vakar ve
ağırlığı bulamazsınız. Kendisi gibi "teşbîh"
ve "tecsîm" inancında olmayanlar, "Allah'ı,
(hâsâ) belli bir yön veya mekâna yerleştir-
meyenler", ya "Allahtan korkmayanlar", ya
"kalbinde zerre kadar îmân bulunmayan-
lar", ya "Kurânı yalanlayanlar", ya "Sün-
net'i inkâr edenler" veya "Cengiz han'ın
ordusu'nun askerleri"dirler. Bu tarz üslûbu
hemen hemen her eserinde hâkim olmakla
berâber, "Nûniyye"sinde çok açık ve nettir.
Nitekim bu dediğimiz dördüncü fasıldaki
kendi ifâdelerinde görülecektir.

Dördüncü Bahis

İbni Kayyim'in Nakillerindeki İlmî Emâneti

İbni Kayyim âlimlerden yaptığı nakillerde
de yeter miktarda güvenilebilecek bir kimse
değildir. Zîra yine meselelerde de göreceği-
miz gibi, İmâm Sübkî ve imâm Kevserî, İbni
Kayyim'in gerek Mu'tezile gerek Cebriye
ve gerekse Eş'ariye tâifelerinden yaptığı
birçok nakil için "bu yalandır", "iftirâdır",
"onlar böyle dememişlerdir", "aksine onlar,

şöyle söylemişlerdir” demektedirler. Başka kitaplarında da, meselâ “tevessül” hakkın- da dört mezheb imamından doğru olmayan nakillerde bulunduğu Ehl-i ilim tarafından isbât edilmiştir.

Beşinci Bahis

İbni Kayyim'n Âlimlerin Sözlerini Anlayabilme Seviyesi

İmâm Sübkî ve İmâm Kevserî'nin cevâb- larından da açıkça anlaşılmaktadır ki, İbni Kayyim, ulemânın sözlerini anlayabilecek seviyede değildir. Âlimler bir söz söyler- ken O, çoğu kez, bu sözü yanlış anlayıp münâkaşasını tamamen o meseleye ecnebî/ yabancı bir sâhada yürütmektedir. “Allah'ın fâil olub olmadığı” mevzuunda görüleceği gibi... Onun hakkındaki bu “anlayamama” tesbîti, hatt-i zâtında hakkında yapılan bir hüsn-i zanndır. Aksi halde, ortada, “hâinlik” veyâ “muğâlata” bahis mevzuu olacaktır.

Altıncı Bahis

İbni Kayyim'in İlmî Derinliği

İbni Kayyim, sadedinde olduğumuz kita- bında “hâtîbu'l-leyl” yani gecenin karan- lığında odun toplayan adam suretindedir. Dolayısıyla karanlıkta, odun yerine yılanı yakalayıp almaktadır. O, akîdede, rahatlıkla, “zayıf”, hatta “uydurma” hadisleri delil olarak ileri sürebilmektedir. Nûniyye'sinde, kılı kırka yaran bir “munekkid hadis hafızı” ile değil de, âdetâ “hurafeci vâizler” gibi bir tiplerle karşı karşıyasınız. Nitekim bu, getirdi- ği “zayıf”, hatta “uydurma” hadisleri ileride sergilediğimizde açıkça görülecektir.

Yedinci Bahis

İbni Kayyim'in Muârizlarının Delil ve Cevâblarına Yer Verip Vermediği

İbni Kayyim bunu asla yapmaz. O, tâbi- lerinin kafasını karıştırmaktan şiddetle kor- kan sahte şeyhler gibi, muârizlarının delil-

lerinden ve cevaplarından, hatta mücerred sözlerinden onları çok sakınır. Çürütmek için bile onları ağızına almamaya çalışır. Çizgisinden gidenlerin de tamamının tarzı hemen hemen böyledir.

Sekizinci Bahis

Kasîde-i Nûniyye'nin İbni Kayyim'in Son Görüşleri Olup Olmadığı

İbni Kayyim bu akîdesinden ömrünün so- nunda dönmüş olamaz mı? İnşâallah Ehl-i Sunnet akîdesine dönmüştür. Biz, dedikle- rimizi, aktardığımız sözleriyle sınırlı olarak diyoruz. Hâtimesine/son nefesine dâir şehâ- dette bulunmuyoruz. Ancak, İbni Receb el- Hanbelî'nin “Tabakâtü'l-Hanâbile” sin- de naklettiğine göre O, İbni Kayyim'e ölü- münden bir sene gibi bir zaman önce devam etmiş ve bu Nûniyye'yi İbni Kayyim'den o zaman işitmiştir.¹⁰

Devam edecek inşâallâh.

Dipnotlar:

1 Kevserî'nin takdiminden:15

2 Kevserînin takdiminden:15

3 Dicle ve Fırat arasında bir şehir. İslam tarih- çilerinin “el-Cezîre” adını verdikleri Yukarı Me- zopotamya'nın Diyâr-ı mudar denilen kısmında, Şanlıurfa'nın 45 km. kadar güneydoğusunda bulun- maktadır.

4 Hâdi'l-Ervâh mukaddimesi. Mektebetü ve Neh- datü'l Hadîse. Mekke-i Mükerrreme. Sûku'l- leyl, 3. baskı:1392-1972

5 Kevserî es-Seyfü'-Sakîl takdîmi:15

6 En ağır şekilde cerh edilmiş raviler için kulla- nılan bir tabirdir. Böyle ravilerin rivayetleri hiçbir surette alınmaz. 7 Takdîm: 14

8 Ö:863

9 Es-Seyfu's-Sakîl Nâ?iri : 8

10 İbni Receb, Zeylu Tabakâti'l-Hanâbile, 4/448.

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZİLETLİ AMELLER

HAYIRLARA NÂİLİYET, ŞERLERDEN EMNİYET, ŞİFÂ VE RIZIK BEREKETİ İÇİN HİCRÎ AYIN BAŞINDA YAPILACAK MÜHİM VAZİFELER

1) Hicrî ay başında hilâl görüldüğü zaman (12 Nisan Pazartesi akşamı) o ay içerisinde hayırlara kavuşup şerlerden emîn olmak için **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) bâzı duâlar okurdu.

Bu hususta farklı rivâyetler mevcuttur. Kaynaklar için bkz.:

(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:22790, 37/453); (İbnü Hibbân, es-Sahîh, rakam:888, 3/171); (Ebû Dâvûd, es-Sünen, rakam:5092, 4/324); (Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:22790, 37/453); (et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebîr, rakam:9191, 9/243); (et-Taberânî, Kitâbu'd-Du'â, rakam:909-910, 2/1225-1226)

Her Ayın Hilâli Görüldüğünde Okunacak Duâlar

«اللَّهُ أَكْبَرُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الشَّهْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ الْقَدْرِ وَمِنْ سُوءِ الْمَحْشَرِ»، «اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ وَالتَّوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى رَبَّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ»، «أَمَنْتُ بِالَّذِي خَلَقَكَ.»
(3 kere), «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ذَهَبَ بِشَهْرِ شَعْبَانَ وَجَاءَ بِشَهْرِ رَمَضَانَ»، «هِلَالَ خَيْرٍ وَرُشْدٍ»
(3 kere), «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذَا الشَّهْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ» (3 kere), «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الشَّهْرِ؛ فَتَحَهُ وَنَصَرَهُ وَنُورَهُ وَبَرَكَتَهُ وَطُهُورَهُ وَرِزْقَهُ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا بَعْدَهُ»، «اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَنِي وَخَلَقَكَ وَقَدَّرَ لَكَ مَنَازِلَ وَجَعَلَكَ آيَةً لِلْعَالَمِينَ.»

2) **İmâm-ı Sübkî** (Rahimehullâh)ın beyânına göre; yeni ay görüldüğünde (12 Nisan Pazartesi akşamı) bu duâları okuduktan sonra Tebârike Sûresi'ni okumak sünnettir. Zîrâ onun bir ismi “Münciye” yâni “Kurtarıcı”dır.

Ayrıca o okunduğunda sekînet (feyiz, bereket ve telaşlardan yatışma) nâzil olur. Bu sûre bir ayın günleri sayısınca otuz âyet olduğundan, her bir âyeti hilâl görüldüğünde kendisini okuyan kişiyi, ay boyunca her bir gün gelecek felâketlerden muhâfaza eder. (İbnü Hacer el-Heytemî, İthâfü ehli'l-İslâm, sh:109; Nu'mân el-Âlûsî, Ğâliyetü'l-mevâ'ız, sh:30)

3) **İmâm-ı Bistâmî** (Rahimehullâh)ın beyânı vechile; her kim ru'yet-i hilâl (gökteki ayın ilk görülme) vaktinde (12 Nisan Pazartesi akşamı) elini bedeninin üzerinde gezdirerek

“eş-Şâfi” ism-i şerîfini 391 kere okursa **Allâh-u Te‘âlâ** ona zâhirî ve bâtinî hastalıklardan şifâ verir. (*‘Abdurrahmân el-Bistâmî, Vafû’ d-devâ fi keşfi âfâti’l-vebâ, sh:26; ‘Isâmüddîn Taşköprizâde, Risâletü’ş-şifâ li-edvâi’l-vebâ, sh:76-77*)

4) **İmâm-ı Terîmî** (*Rahimehullâh*)ın beyânı vechile; hilâl (yeni ay) görüldüğünde (12 Nîsan Pazartesi akşamı) 41 kere Fâtiha-i Şerîfe okuyan kişi o ayın bereketlerine nâil olur ve şerlerinden emîn olur. (*et-Terîmî, el-Vesâilü’ş-şâfi’a fi’l-ezkâri’n-nâfi’a, sh:451*)

Her Çarşambanın Özellikle Ayın Son Çarşambasının Uğursuzluğundan Korunmak İçin Her Salı Çarşambaya Bağlayan (Bâhusus 6 Nîsan) Gece(si) Okunacaklar

Mâü’l-Ayneyn Hazretleri’nin ehl-i hayırdan ve ehl-i ilimden olan güvenilir zatlardan naklettiğine göre, her çarşamba gecesini yâni salı çarşambaya bağlayan gece akşamları arasında:

100 kere: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.»

100 kere: «يَا خَالِقُ!»

100 kere: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ.»

100 kere de: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.»

okumaya devâm eden kişiyi **Allâh-u Te‘âlâ** o sene incek bütün belâlardan muhâfaza eder. (*Mâü’l-Ayneyn, Na’tü’l-bidâyât, sh:168*)

ŞA‘BÂN-I ŞERÎF AYININ FAZÎLETLİ AMELLERİ

ŞA‘BÂN-I ŞERÎF AYININ ZİKİRLERİ

Şa‘bân-ı Şerîf ayı içerisinde **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)e 70.000 kere hangi sîğa ile olursa olsun salevât-ı şerîfe okumak müstehab görülmüştür ki bunun en güzeli:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.»

“Ey **Allâh!** Efendimiz **Muhammed**’e, Ehl-i Beyti’ne ve sahâbesine salât ve selâm eyle.” şeklinde salevât-ı şerîfe okumaktır.

Şa‘bân-ı Şerîf ayının her on gününde bâzı husûsî zikirleri okumak da müstehab sayılmıştır. Şöyle ki:

Üçüncü on gününde (3 Nîsan Cumartesi-12 Nîsan Pazartesi arasında) her gün 100 kere: «يَا رَزَاقُ!» “Ey (bolca rızık ihsân eden) **Rezzâk!**” diye zikredilir.

Bu zikirlerin her birinde 100 sonunda şu duâ okunursa, bunu yapan kişinin isteğinin gerçekleşmesi husûsunda **Allâh-u Te‘âlâ** ona yardım eder.

Bu duâ şöyledir:

«اللَّهُمَّ يَا كَامِلَ اللُّطْفِ! يَا خَفِيَّ الأَلْطَافِ! تَدَارَكُنِي بِلُطْفِكَ الخَفِيِّ وَارْحَمْنِي
وَأَهْلِي وَالْمُؤْمِنِينَ تَحْتَ سُرَادِقَاتِ عِرْكَ.»

“Ey Allâh! Ey lütfu tam olan! Ey lütufları (anlaşılacak kadar) gizli olan! Gizli olan lütfunla beni (muratlarım husûsunda) tamamla. İzzetinin perdeleri altında (n ihşân edeceğin rahmet esintilerininle) bana, âileme ve müminlere rahmet eyle.” (el-Hâcce Dürriyye Halîl el-Hurfân, el-Fevâidü'l-İlâhiyye el-vâride ‘an Hayri'l-Beriyye, sh:93)

ŞA'BÂN-I ŞERÎF'İN 27. (8 Nîsan Perşembe'yi 9 Nîsan Cumâ'ya bağlayan) GECE NAMAZI

Bu mübârek ayın yirmi yedinci gecesi, Receb-i Şerîf ve Ramazân-ı Şerîf aylarının yirmi yedinci geceleri gibi ihyâsı müstehap olan gecelerdendir.

Bu gecede dört rekât kılınır ki târifi şöyledir: Her rekâta bir Fâtiha'dan sonra bir Zilzâl Sûresi, yirmi beş kere de İhlâs Sûresi okunur. Selâmdan sonra secde yapılır ve secdede yedi Fâtiha, birer kere İhlâs ve Mu'avvizeteyn (Felak ve Nâs) sûreleri okunur. Yüzer kere de istiğfâr, salevât-ı şerîfe ve havkale (Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh) okunur. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:68)

RASÛLÜLLÂH (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)İN ŞA'BÂN-I ŞERÎF ORUCUNA VERDİĞİ ÖNEM

Üsâme ibni Zeyd (Radiyallâhu Anhümâ) şöyle anlatmıştır: “Bir kere ben: ‘Yâ Rasûlellâh! Şa'bân'da oruç tuttuğunuz kadar hiçbir ayda oruç tuttuğunuzu görmedim.’ dediğimde:

‘O Receb ve Ramazan arasında kalmış büyük bir aydır ki insanlar on(un ululuğundan) gâfildir. O âlemlerin Rabbin(in huzûr-u mânevîsin)e amellerin kendisinde yükselttiği bir aydır. Ben de amelimin oruçluken yükseltilmesini seviyorum (da onun için bu ayda çok oruç tutuyorum).’ buyurdu.” (en-Nesâî, es-Sünen, rakam:2221; el-Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, rakam:3540, 5/352-353; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, 5/201; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, 3/103; Münzirî, et-Terğîb, rakam:1537, 2/122)

Bu hadîs-i şerîften anlaşıldığı üzere insanlar, kıymetli haram aylardan olduğu için öteden beri Receb-i Şerîf orucuna önem verirlerdi fakat Şa'bân-ı Şerîf orucunun kıymetini bilmezlerdi. İşte bu yüzden Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) Şa'bân orucunu sünnet olarak teşrî etti.

Enes ibni Mâlik (Radiyallâhu Anh) şöyle demiştir: “Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) oruca bir başladımı o kadar devam ederdi ki artık biz: ‘Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in bu sene oruç açmaya niyeti yok.’ derdik.

Bir de orucu açtımı bir zaman tutmazdı, tâ ki biz: ‘Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in bu sene oruç tutmaya niyeti yok.’ derdik. Oruçlar içerisinde en çok Şa'bân orucunu severdi.” (Ahmed ibnü Hanbel, et-Taberânî, el-Münzirî, et-Terğîb, rakam:1538, 2/122; el-Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, 2/192)

Yine Enes (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edildiğine göre Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)e: “Ramazan'dan sonra hangi oruç daha üstündür?” diye sorulduğunda: “Ramazan'a

hürmeten Şa‘bân orucudur.” buyurmuş. “Hangi sadaka daha üstündür?” diye sorulunca da: **“Ramazan’daki sadaka.”** buyurmuştur. (et-Tirmizî, es-Sünen, ez-Zekât, rakam:663, 3/51-52; el-Beğavî, Şerhu’s-sünne, rakam:1778, 6/329; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, 3/103; Ebû Ya‘lâ, el-Müsned, rakam:3421, 6/154; el-Münzirî, et-Terğîb, rakam:1539, 2/123; el-Beyhakî, Şu‘abü’l-îmân, rakam:3539, 5/352; es-Sünenü’l-kübrâ, 4/305; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü’l-‘ummâl, rakam:24292, 8/591)

Üzerinde farz oruç borcu olanın iki Ramazan arası süren bir mâzereti yokken kazâ oruçlarını bir dahaki Ramazan’dan sonraya bırakması câiz değildir. (İbnü Receb el-Hanbelî, Letâifü’l-me‘ârif, sh:257-258)

ŞA‘BÂN-I ŞERÎF AYININ ORUÇLARI

Şa‘bân-ı Şerîf’te Bir Gün Oruç

Safûrî (Rahimehullâh)ın naklettiği bir rivâyete göre: “Kim Şa‘bân’dan bir gün oruç tartsa, **Allâh-u Te‘âlâ** onun cesedini cehenneme haram kılar. Cennetlerde **Yûsuf** (Aleyhis-selâm)a komşu olur. **Allâh** ona **Eyyûb** ve **Dâvûd** (Aleyhimes-selâm)ın sevaplarını verir.” (es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/142)

Şa‘bân-ı Şerîf’te Üç Gün Oruç

Safûrî (Rahimehullâh)ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte şöyle vârid olmuştur:

رُوي عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «شَعْبَانُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَلْقَانِي فَلْيُصِّمْهُ وَلَوْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ.»

“Şa‘bân cehennemden bir kalkandır. Bana kavuşmak isteyen üç gün de olsa onda oruç tutsun.” (es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/142)

Yine **Safûrî** (Rahimehullâh)ın rivâyet ettiği diğer bir hadîs-i şerîfte şöyle vârid olmuştur:

رُوي عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَقُّوا أَبْدَانَكُمْ بِصَوْمِ شَعْبَانَ لِصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ فَمَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ شَعْبَانَ ثُمَّ يُصَلِّي عَلَيَّ مِرَارًا قَبْلَ إِفْطَارِهِ إِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَأَخْبَرَني جِبْرِيلُ أَنَّ اللهُ تَعَالَى يَفْتَحُ فِي هَذَا الشَّهْرِ ثَلَاثَمِائَةَ بَابٍ مِنَ الرَّحْمَةِ.»

“Ramazan ayının orucu için Şa‘bân orucu ile bedenlerinizi temizleyin. Herhangi bir kul Şa‘bân ayında üç gün oruç tutsa, iftarından önce de bana defâlarca salevât okusa, mutlakâ Allâh-u Te‘âlâ onun geçmiş günahlarını bağışlar. Cibrîl bana bildirdi ki; şüphesiz Allâh-u Te‘âlâ bu ayda üç yüz rahmet kapısı açar.” (es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/142)

Şa‘bân-ı Şerîf’in İlk ve Son Perşembe Oruçları

(18 Mart ve 8 Nisan Perşembe)

Ebû Abdillâh el-Hubeysî (Rahimehullâh)ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte şöyle vârid olmuştur:

رُوي عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ خَمِيسٍ مِنْ شَعْبَانَ وَآخِرَ خَمِيسٍ مِنْهُ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ.»

“Şa‘bân’ın ilk ve son perşembesini oruçla geçireni, rahmeti ile cennete girdirmek Allâh-u Te‘âlâ üzerine bir hak olur.” (Ebû ‘Abdillâh el-Hubeysî, el-Berake fî fazli’s-sa‘yi ve’l-hareke, rakam:785, sh:249; es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/142)

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYININ FAZÎLETLİ AMELLERİ

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYININ ZİKİRLERİ

RAMAZAN HİLÂLINE ÂİT DUÂLAR

Ebû Ca'fer (Radiyallâhu Anh)dan rivâyete göre: “**Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) Ramazan ayının hilâli görüldüğünde (12 Nisan Pazartesi'yi 13 Nisan Salı'ya bağlayan gece) mübârek yüzüyle insanlara yönelir ve:

«اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ وَالْعَافِيَةِ الْمُجَلَّلَةِ وَرَفَعِ الْأَسْقَامِ وَالْعَوْنِ عَلَى الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، اللَّهُمَّ سَلِّمْنَا لِرَمَضَانَ وَسَلِّمْنَا لَنَا وَتَسَلِّمْنَا مِنَّا حَتَّى يَخْرُجَ رَمَضَانُ وَقَدْ غَفَرْتَ لَنَا وَرَحِمْتَنَا وَعَفَوْتَ عَنَّا.»

‘Ey Allâh! Onun hilâlini bize emniyet ve îmanla, selâmet ve İslâm’la, her şeyi kaplayan tam bir âfiyet ve hastalıkların kalkışıyla, bir de namaza, oruca ve Kur’ân tilâvetine yardımla kavuştur.

Ey Allâh! Bizi (günahlardan arındırarak ve vazîfelerimizi doğru düzgün yaptırarak) **Ramazan için sâlim kıl, onu da bizim** (şefâatimiz) **için ayır ve onu bizden öyle bir teslim al ki, Ramazan çıktığında, Sen bizi bağışlamış, bize merhamet buyurmuş ve bizi affetmiş olasin.’** derdi.” (İbnü Ebi'd-Dünyâ, Fezâilü şehri Ramazân, rakam:20, sh:49; İbnü 'Asâkir, Târîhu Medîneti Dımeşk, rakam:6029, 51/186; 'Alî el-Müttakî, Kenzü'l-'ummâl, rakam:24288, 8/589-590)

Abdülazîz ibnü Ebî Ravvâd (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edildiğine göre selef-i sâlihîn zamanında Ramazân-ı Şerîf girdiği zaman Müslümanlar şöyle duâ ederlerdi:

«اللَّهُمَّ أَظَلَّ شَهْرُ رَمَضَانَ وَحَضَرَ فَسَلِّمْنَا لِي وَسَلِّمْنَا فِيهِ وَتَسَلِّمْنَا مِنِّي، اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي صِيَامَهُ وَقِيَامَهُ صَبْرًا وَاحْتِسَابًا وَارْزُقْنِي فِيهِ الْجِدَّ وَالْإِجْتِهَادَ وَالْقُوَّةَ وَالنَّشَاطَ وَأَعِزَّنِي فِيهِ مِنَ السَّامَةِ وَالْفِتْرَةِ وَالْكَسَلِ وَالنُّعَاسِ وَوَقِّفْنِي فِيهِ لِلَيْلَةِ الْقَدْرِ وَاجْعَلْهَا خَيْرًا لِي مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ.»

“Ey Allâh! Ramazân-ı Şerîf ayının gölgesi basmıştır ve o gelip çatmıştır. Artık Sen onu bana selâmetli kıl ve beni onda (günahlardan ve belâlardan) selâmete erdir ve onu benden kabûl eyle.

Ey Allâh! Bana onun orucunu, terâvîhini sabırla ve ihlâsla nasîb et. O ayda bana ciddiyet, ibâdete gayret ve kuvvet, bir de canlılık ihsân et. Beni onda yorgunluktan, gevşeklikten, tembellikten ve uyku hâlinden muhâfaza et. O ayda beni Kadir Gece-si'ni bulmaya muvaffak et ve onu bana bin aydan hayırlı kıl.” (et-Taberânî, Kitâbu'd-Du'â, rakam:914, 2/1227)

RAMAZAN'DA ÇOK YAPILMASI EMREDİLEN DÖRT ZİKİR

Selmân-ı Fârisî (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edildiğine göre, **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) Şa‘bân-ı Şerîf’in son günü yapmış olduğu bir konuşmasında şöyle buyurmuştur:

عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: حَظَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ فَقَالَ: «... فَاسْتَكْبَرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ؛ خَضَلْتَانِ تَرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ وَخَضَلْتَانِ لَا غِنَى لَكُمْ عَنْهُمَا، فَأَمَّا الْخَضَلْتَانِ اللَّتَانِ تَرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ فَشَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَتَسْتَغْفِرُونَ، وَأَمَّا اللَّتَانِ لَا غِنَى لَكُمْ عَنْهُمَا فَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَتَعُودُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ.»

“... O hâlde, onda dört hasleti çoğaltın, bunların ikisiyle Rabbiniz’i râzı edersiniz, diğer ikisine de mutlaka muhtaçsınız. Rabbiniz’i kendisiyle râzı edeceğiniz iki haslet ‘Lâ ilâhe illâllâh’ şehâdeti ve istiğfardır. Mutlaka onlarsız duramayacağınız diğer ikisi ise Allâh’tan cennet isteyip, cehennemden O’na sığınmanızdır.” (İbnü Huzeyme, es-Sahîh, es-Siyâm:8, rakam:1887, 3/191-192; el-Beyhakî, Fezâilü’l-evkât, rakam:37, sh:146-148; Şu‘a-bü’l-îmân, rakam:3336, 5/223-224)

Hadîs-i Şerîfteki Zikirlerin Uzun Okunuşu

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ.»

Hadîs-i Şerîfteki Zikirlerin Kısa Okunuşu

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ، اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ.»

RAMAZÂN-I ŞERÎF’İN HER ON GÜNÜNÜN ZİKİRİ

Ebû Hureyre (Radiyallâhu Anh)dan mervî olan: “Ramazan ayının evveli büyük bir rahmettir, ortası tam bir mağfirettir, sonu ise cehennemden azattır.” (İbnü Huzeyme, es-Sahîh, Siyâm:8, rakam:1887, 3/191-192; el-Beyhakî, Fezâilü’l-evkât, rakam:37, sh:146-148; Şu‘abü’l-îmân, rakam:3336, 5/223-224) hadîs-i şerîfinden dolayı olsa gerektir ki âlimlerimiz, her biri yüzer kere okunmak üzere:

İlk on günde (13 Nîsan Salı-22 Nîsan Perşembe): «يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!» “Ey acıyanların en merhametlisi!”

İkinci on günde (23 Nîsan Cumâ-2 Mayıs Pazar): «يَا غَفَّارَ الذُّنُوبِ!» “Ey tüm günahları çokça bağışlayan!”

Üçüncü on günde (3 Mayıs Pazartesi-12 Mayıs Çarşamba): «يَا مُعْتِقَ الرِّقَابِ!» “Ey boyunları (cehennemden) âzâd eden!” zikirlerini okumayı müstehap görmüşlerdir. (el-Hâcce Dürriyye Halîl el-Hurfân, el-Fevâidü’l-İlâhiyye, sh:95; Mâü’l-‘Ayneyn eş-Şenkîti, Na‘tü’l-bidâyât, sh:60)

RAMAZÂN-I ŞERÎF'TE İFTÂR DUÂLARI

Oruçlunun iftar vakti duâsı kabul olunacağından, o saatte duâ etmesi de sünnettir. Nitekim **İbni Ömer** (Radiyallâhu Anhümâ)dan rivâyet edildiğine göre: “**Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) iftâr ederken:

«ذَهَبَ الظَّمَاُ وَابْتَلَّتِ العُرُوقُ وَثَبَتَ الأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللهُ.»

‘Susuzluk gitti, damarlar ıslandı, inşâallah ecir sâbit oldu.’ derdi.” (Ebû Dâvûd, es-Sünen, es-Siyâm:22, rakam:2357, sh:343)

Mu‘âz ibni Zühre (Radiyallâhu Anh)dan rivayete göre: “**Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) iftâr ettiğinde:

«اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ.»

‘Ey Allâh! Senin için oruç tuttum ve senin rızkınla iftâr ettim.’ derdi.” (Ebû Dâvûd, es-Sünen, es-Siyâm:22, rakam:2358, sh:343)

İbni Abbâs (Radiyallâhu Anhümâ)dan gelen rivâyette ise **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) iftar vakti şöyle duâ ederdi:

«اللَّهُمَّ لَكَ صُمْنَا وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْنَا فَتَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ العَلِيمُ.»

‘Ey Allâh! Senin için oruç tuttuk. Rızkınla iftâr ettik. Öyleyse bizden kabûl et, çünkü ziyâde işiten ve hakkıyla bilen Sensin, ancak Sen.’ (İbnü’s-Sünnî, ‘Amelü’l-yevmi ve’l-leyle, rakam:479, 2/417; en-Nevevî, el-Ezkâr, rakam:547, 1/190)

Enes (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Herhangi bir Müslüman oruç tutar da, iftar ânında:

«يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ! أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ غَيْرُكَ، إِغْفِرْ لِي الذَّنْبَ العَظِيمَ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذَّنْبَ العَظِيمَ إِلَّا العَظِيمُ.»

‘Ey büyük (Allâh)! Ey büyük (Allâh)! Benim İlâhım ancak Sensin. Senden başka hiçbir ilâh yoktur.

Benim için büyük günahlarımı bağışla, zîrâ şu muhakkak ki büyük günahı (Senin gibi) Büyükten başkası mağfiret edemez.’ derse, mutlakâ annesinin kendisini doğurduğu gündeki gibi günahlarından sıyrılır.

Bunu çocuklarınıza öğretin, zîrâ muhakkak bu Allâh-u Te‘âlâ’nın ve Rasûlü’nün sevdiği bir kelimedir. Allâh-u Te‘âlâ bununla (duâ edenin) dünyâ ve âhîret işlerini yoluna koyar.” (İbnü ‘Asâkir, Târîhu Medîneti Dimeşk, rakam:6761, 54/238; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü’l-‘um-mâl, rakam:24400, 8/614; ‘Alî el-Üchûrî, Fezâilü şehri Ramazân, sh:128)

Büyük sahâbî **Abdullâh ibnü Amr ibni’l-Âs** (Radiyallâhu Anhümâ) iftâr açarken şu duâyı yapardı:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي.»

‘Ey Allâh! Her şeyi kaplayan rahmetinle benim için günahlarımı bağışlamamı diliyorum.’ (İbnü Mâce, es-Sünen, es-Siyâm:48, rakam:1753, 1/557; İbnü’s-Sünnî, ‘Amelü’l-yevmi ve’l-leyle, rakam:480, 2/419)

Ebu'l-Âliye (Radiyallâhu Anh) şöyle demiştir: “İftâr vakti her kim:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا فَقَهَرَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَظَرَ فَخَبَرَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَلَكَ فَقَدَرَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يُحْيِي الْمَوْتَى.»

‘Bütün hamdler, yüce olan ve kahreden (dilediğini zorla da olsa yaptıran) Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur. Bütün hamdler, (her şeyi) görüp bilen Allâh-u Te‘âlâ’ya âittir. Bütün hamdler, (her şeye) sâhip olan ve gücü yeten Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur. Bütün hamdler, ölüleri dirilten Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur.’ derse, anasının onu doğurduğu günkü gibi günahlarından çıkar.” (Abdülkâdir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/335)

Artık bunca müjdeyi duyan oruçlu kul, oruç saatlerini, özellikle de günahlarının dahî yazılmadığı iftâra yakın anlarını zikir ve duâ ile değerlendirmelidir.

Nitekim **Enes** (Radiyallahu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz ki Allâh-u Azze ve Celle hafaza (yazıcı) meleklerine: ‘Oruçlu kullarıma ikindiden sonra bir günah yazmayın.’ diye vahyeder.” (el-Hatîb, Târîhu Bağdâd, rakam:4203, 8/99; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü'l-‘ummâl, rakam:23640, 8/456; ‘Ömer en-Neseî, el-Kand fî zikri ‘ulemâi Semerkand, sh:376, terceme rakamı:628)

TERÂVÎH NAMAZININ ZİKİRLERİ

Terâvîh namazı her gece yatsıdan sonra vitirden önce on selâmla yirmi rekât olarak kılınır. Her dört rekâtın sonra aşağıda zikredeceğimiz beş zikrin her biri üçer kere okunur veya o miktar oturulur.

Birinci zikir:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

“Allâh-u Te‘âlâ’dan başka ilâh yoktur, O tektir, hiçbir ortağı yoktur, mülk O’na âittir, hamd O’na mahsustur. Diriltir, öldürtür, Kendisi hiç ölmeyen diridir. Celâl ve ikrâm sâhibidir, bütün hayırlar O’nun (kudret) elindedir. O her şeye hakkıyla gücü yetendir.”

İkinci zikir:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
عَدَدَ مَا عِلِمَ اللَّهُ وَزِنَةَ مَا عِلِمَ اللَّهُ وَمِثْلَ مَا عِلِمَ اللَّهُ.»

“Allâh-u Te‘âlâ’nın bildikleri adedince, Allâh-u Te‘âlâ’nın bildikleri tartısınca ve Allâh-u Te‘âlâ’nın bildiği şeyler dolusunca (bütün noksan sıfatlardan) münezzehtir, bütün hamdler Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur, Allâh-u Te‘âlâ’dan başka ilâh yoktur, Allâh-u Te‘âlâ her şeyden büyüktür, O pek yüce ve çok büyük olan Allâh-u Te‘âlâ’nın yardımı olmadan hiçbir güç ve kuvvet yoktur (diye zikrederim).”

Üçüncü zikir:

«سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْجَبَّارِ الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ سُبْحَانَ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ سُبْحَانَ الْكَرِيمِ السَّتَّارِ
سُبْحَانَ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ سُبْحَانَ خَالِقِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سُبْحَانَ الَّذِي لَمْ يَزَلْ وَلَا يَزَالُ.»

“O ulu pâdişâhı, O her şeyi zorla da olsa yaptırma gücüne sâhip olan O izzet sâhibini, O son derece bağışlayan Zât’ı tesbîh ederim, O bir olan ve ezici güce sâhip olan Zât’ı bütün noksan sıfatlardan tenzîh ederim. O kerem sâhibi çok olan ve ayıpları çokça örten Zât’ı tenzîh ederim. Çok büyük olan ve pek yüce olan Zât’ı tenzîh ederim. Geceyi ve gündüzü yaratanı tenzih eder, O ezeli ve ebedî olan Zât’ı tesbîh ederim.”

Dördüncü zikir:

«سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَالْعِزَّةِ وَالْهَيْبَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْكَبْرِيَاءِ
وَالْجَبْرُوتِ سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ أَبَدًا.»

“Mülk ve melekût sâhibini tesbîh ederim. O izzet, azamet, heybet, kudret, ululuk ve üstün güç sâhibini bütün noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ebediyyen ölmeyecek olan hakîkî hayat sâhibi olan O ulu pâdişâhı tenzih ederim.”

Beşinci zikir:

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ غَفَّارَ الذُّنُوبِ سَتَّارَ الْغُيُوبِ عَلَّامَ
الْغُيُوبِ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ كَشَّافَ الْكُرُوبِ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ تَوْبَةَ عَبْدٍ صَاحِرٍ ظَالِمٍ ذَلِيلٍ لَا
يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا.»

“Kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan, gerçek diri ve her şeyi ayakta tutan, günahları çokça bağışlayan, ayıpları çokça örten, bütün günahları hakkıyla bilen, kalpleri istediği tarafa çeviren, bütün sıkıntıları açıp gideren Allâh-u Te‘âlâ’dan bağışlanmayı talep ederim ve nefesine zulmetmiş, zelil düşmüş, kendisi için fayda ve zarara güç getirmeye imkân bulamayan, ne ölmeye, ne yaşamaya, ne de dirilmeye gücü yetmeyen bir kulun tevbesiyle O’na tevbe ederim.”

Bu beş zikrin ardından bir kere şu duâ yapılır:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ رِضْوَانَكَ وَالْجَنَّةَ وَمَا فِيهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ يَا خَالِقَ الْجَنَّةِ
وَالنَّارِ بِرَحْمَتِكَ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا سَتَّارُ يَا بَارُّ!»

“Ey Allâh! Ben Senden rızânı, cennetini ve cennetinde olanları isterim. Ey cenneti ve cehennemi yaratan! Ateşten Sana sığınırım ey ulu, ey bağışlayıcı, ey örtücü, ey iyilik sâhibi! Rahmetinle muâmele eyle ey Allâh!”

«اللَّهُمَّ أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ يَا مُجِيرُ!» (3 kere)

“Ey kurtarıcı! Ey Allâh! Bizi ateşten kurtar.”

«بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!»

“Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle muâmele eyle.” (Muhammed ibnü Hatîrid-dîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:60-61)

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYININ NAMAZLARI

Ramazân-ı Şerîf'in İlk Gece (12 Nisan Pazartesi'yi 13 Nisan Salı'ya bağlayan gece) Namazı:

Yüce sahâbî **İbnü Mes'ûd** (Radiyallâhu Anh)ın torunu ve ondan gelen ilimleri en iyi bilen allâme, fakîh ve muhaddis **Abdurrahmân ibnü Abdillâh el-Mes'ûdî** (Radiyallâhu Anh) (ö. 160) şöyle buyurmuştur:

قَالَ الْمَسْعُودِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «بَلَّغَنِي أَنَّ مَنْ قَرَأَ فِي أَوَّلِ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فِي التَّطَوُّعِ؛ ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾، حَفِظَ ذَلِكَ الْعَامَ.»

“Bana ulaşan bir rivâyete göre; Ramazan ayının ilk gecesinde nâfile bir namazda İnnâ fetahnâ leke fethan mübînâ'yı (yâni 'Gerçekten Biz sana pek açık tam bir fetihle büyük bir fetih nasîb ettik.' diye başlayan Feth Sûresi'ni) okuyan kişi, o sene (tüm âfetlerden) korunur.”

(el-Müstaşfirî, Fezâilü'l-Kur'ân, rakam:919, sh:618; es-Sa'lebî, el-Keşfü ve'l-beyân, rakam:2764, 24/221-222; 'Abdülkâdir el-Geylânî, el-Ğunye, 2/14; el-Hallâl, el-Mecâlisü'l-'aşere, rakam:27, sh:36; es-Silefî, et-Tuyûriyyât, rakam:24, 4/1391; Ebû 'Abdillâh el-Hubeyşî, el-Berake fî fazli's-sa'yi ve'l-harake, rakam:856, sh:265; 'Abdurrahmân es-Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/146; el-Üchûrî, Fezâilü Şehri Ramazân, sh:66; İsmâ'il Hakkî el-Bursevî, Rûhu'l-beyân, 9/61)

Ebû Sa'îd el-Hudrî ve **Ebû Hureyre** (Radiyallâhu Te'âlâ Anhümâ)dan rivâyet edildiğine göre ise; Ramazân-ı Şerîf ayının ilk gecesini kılacağı bu iki rekâtta sonra on kere 'İnnâ Enzel-nâhu' Sûresi okur, peşine de bir rivâyet on kere, bir rivâyet yüz kere salevât-ı şerîfe okur. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr ve celîletü'l-ezkâr, sh:45; el-Leknevî, el-Âsâru'l-merfû'a, sh:115)

Faydalı Mâlûmât

a) Üchûrî (Rahimehullâh)ın beyânı vechile; sika kabûl edilen (adâlet ve zabt sâhibi) **Mes'ûdî** (Radiyallâhu Anh)ın (ö. 160) bu rivâyeti ictihâd (kendi görüşü) ile söylenilecek cinsten olmadığı için mutlakâ tevkiî (Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashâbından duyulmaya bağlı) olduğundan merfû hadîs hükmündedir. (el-Üchûrî, Fezâilü Şehri Ramazân, sh:66)

İmâm-ı Üchûrî (Rahimehullâh)ın bu görüşü çok isâbetlidir. Zîrâ **Abdurrahmân ibnü Abdillâh el-Mes'ûdî** (Radiyallâhu Anh), **Abdullâh ibnü Mübârek**, **Süfyân ibnü Uyeyne**, **Ebû Dâvûd et-Tayâlesî**, **Abdurrahmân ibnü Mehdî** ve **Yezîd ibnü Hârûn** (Rahimehü-mullâh) gibi büyük muhaddislerin kendisinden hadîs rivâyet ettikleri bir zât olup **Ahmed ibnü Hanbel** (Rahimehullâh) gibi birçok muhaddis onu sika olarak nitelendirmişlerdir.

b) Ayrıca bu rivâyette “Her rekâta okursa” ifâdesine yer verilmeyip “**İki rekâtlık nâfile namazında**” buyrulmuş olması, bu bir yıllık muhâfaza müjdesinin Feth Sûresi’nin bir kere okunmasıyla hâsıl olacağını ifâde etmektedir.

Bu durumda isterse Feth Sûresi’nin tümünü birinci veyâ ikinci rekâta okuyup, diğer rekâtlarda başka sûreler okuyabilir yâhut Feth Sûresi’ni ikiye bölüp bir kısmını bir rekâta, kalanını diğer rekâta okuyabilir. (*el-Üchûrî, Fezâilü Şehri Ramazân, sh:66*)

Ama yine de bâzı rivâyetlerde “Her rekâta” (*Muhammed Hakkî, Hazînetü’l-esrâr, sh:45*) ifâdesi bulunduğundan dolayı iki rekâta da Feth Sûresi’nin tümünü okusa bir senelik muhâfaza gibi önemli bir hususta ihtiyâta daha uygun düşecektir.

c) İmâm-ı Leknevî (*Rahimehullâh*)ın rivâyetine göre; Feth Sûresi’ni ezbere bilmeyen kimseler iki rekâta yüz kere İhlâs Sûresi’ni okurlar. (*‘Abdülhayy el-Leknevî, el-Âsâru’l-merfû’a, sh:115*)

Lâkin **Neysâbûrî** ve **Safûrî** (*Rahimehumellâh*)ın rivâyetlerinde namazda okuma kaydı bulunmadığından ezbere bilmeyen yüzüne de okuyabilir.

(*Muhammed ibnü Yahyâ en-Neysâbûrî, Kavâri’u’l-Kur’ân, rakam:85, sh:143; es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/164*)

d) Abdurrahmân el-Bistâmî ve **Taşköprîzâde** (*Rahimehumellâh*) vebâya dâir yazdıkları eserlerinde Ramazan’ın ilk gecesinde nâfile namaz içerisinde bu sûreyi okumayı bulaşıcı hastalıklardan korunmak için yapılacaklar arasında zikretmişlerdir. (*el-Bistâmî, el-Ed’iyetü’l-müntehabe, Süleymâniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, rakam:4228, verak:16b; Taşköprîzâde, Risâletü’ş-şifâ li-edvâi’l-vebâ, sh:71*)

Tabî ki bu amel bir senelik muhâfaza vaadi ihtivâ ettiği için bir dahaki Ramazan’a kadar zuhûr edecek bulaşıcı hastalıklardan koruması da bu müjdenin tahtında mevcut olduğundan, ulemâ bu vazîfeyi bu hastalıklardan koruyucu ameller arasında zikretmiştir.

Ramazân-ı Şerîf’in İlk Gün (13 Nîsan Salı günü) Namazı:

Rivâyet olunduğuna göre: “Kişi Ramazân-ı Şerîf’in ilk gününde dört rekât kılar. Her rekâta bir Fâtîha ve beş kere Âyete’l-Kürsî okur. Namazdan sonra da bir kere Âyete’l-Kürsî okur.” (*Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü’l-esrâr, sh:38*)

Ramazân-ı Şerîf’in Onuncu Gece ve Onuncu Gün (21 Nîsan Çarşamba’yı 22 Nîsan Perşembe’ye bağlayan gece 22 Nîsan Perşembe günü) Namazları:

1) Rivâyet olunduğuna göre:

رُوي: «فِي لَيْلَةِ الْعَاشِرِ رَكَعَتَانِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ يَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ الْفَاتِحَةَ مَرَّةً وَآيَةَ الْكُرْسِيِّ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَالْإِخْلَاصَ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ كُلَّ وَاحِدَةٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ وَيَقْرَأُ بَعْدَ التَّسْلِيمِ آيَةَ الْكُرْسِيِّ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَذَلِكَ.»

“Onuncu gece, gecenin ortasında kılacağı iki rekâtın her birinde, bir Fâtîha, yedi Âyete’l-Kürsî, beşer kere de İhlâs ve Muavvizeteyn (Felak-Nâs) sûrelerini okur. Selâm vermesinin ardından yedi kere Âyete’l-Kürsî, yedi kere de Rasûlüllâh (*Sallelâhu Aleyhi ve Sellem*)e salevât okur.” (*Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü’l-esrâr, sh:38*)

2) Rivâyet olunduğuna göre:

رُوي: «فِي الْعَاشِرِ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ يَتْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ الْفَاتِحَةَ مَرَّةً وَقُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ وَالْإِخْلَاصَ عَشْرَ مَرَّاتٍ.»

“Onuncu gündeki namaz dört rekâttır. Her bir rekâтта bir Fâtiha, on kere de Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okur.” (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:38)

Ramazân-ı Şerîf'in On Beşinci Gece ve On Beşinci Gün (26 Nîsan Pazartesi'yi 27 Nîsan Salı'ya bağlayan gece ve 27 Nîsan Salı günü) Namazları:

1) Muhammed ibnü Mervân, Ebû Yahyâ'nın, babasından (Radıyallâhu Anhüm) şöyle rivâyet ettiğini nakletmiştir; kendisine güvenilen otuz küsur kişinin şöyle buyurdıklarını işittim:

“Her kim Ramazan'ın yarısında (on beşinci gecesinde) kılacağı yüz rekâтта bin kere İhlâs Sûresi okursa, rüyâsında yüz melek görmedikçe ölmez. Onlardan otuzu kendisini cennetle müjdelerler, diğer otuzu kabir azâbından güvence verirler, öbür otuzu da onu hatâ yapmasından korurlar, geri kalan on ise kendisine düşmanlık edenlere karşı tuzak kurarlar.” (et-Taberânî, Kitâbu'd-Du'â, rakam:917, 2/1228-1229)

2) Muhammed ibnü Alî (Zeynelâbidîn) (Radıyallahu Anhümâ)dan, merfûan (isnâdını Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)e ulaştırarak) şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

“Her kim Ramazan'ın yarı gecesinde ve Şa'bân'ın yarı gecesinde yüz rekât kılar da, onlarda bin kere İhlâs Sûresi okursa, cennetle müjdenmedikçe ölmez.” (İbnü Ebi'd-Dünyâ, Fezâilü şehri Ramazân, rakam:9, sh:40)

3) Rivâyet olunduğuna göre; Ramazân-ı Şerîf'in yarı gecesinde kılınacak dört rekâtın her birinde bir Fâtiha, on kere de İhlâs okunur. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:38)

4) Rivâyet olunduğuna göre; Ramazân-ı Şerîf ayınının yarı gününde on iki rekât kılınır ki, her rekâтта bir Fâtiha, bir Âyete'l-Kürsî, üç kere de İnnâ Enzelnâ okunur. Namazdan sonra ise Âyete'l-Kürsî okunur. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:38)

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYINDA TERÂVÎH VE VİTİR NAMAZINDAN SONRA EVDE KILINACAK ÇOK FAZÎLETLİ NÂFİLE NAMAZLAR VE VAAD EDİLEN SEVAPLARI

1.Gece (12 Nîsan Pazartesi'yi 13 Nîsan Salı'ya bağlayan gece): Her rekâтта Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kadir, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 10 rekât kılan kişiye kılları adedince sevap verilir ve bir o kadar da günahı silinir.

2.Gece (13 Nîsan Salı'yı 14 Nîsan Çarşamba'ya bağlayan gece): Her rekâтта Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere A'lâ (Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ), 1 kere Zilzâl (İzâ zülzileti'l-ardu), 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 4 rekât kılan kişiye bin fakire yemek yedirmiş ve kıyâfet giydirmiş kadar sevap verilir.

3.Gece (14 Nisan Çarşamba'yı 15 Nisan Perşembe'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 5 kere Kevser, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişi hac yapmış ve Haremeyn-i Şerîfeyn'de (Harem-i Şerîf ve Ravza-i Mutahhara'da) namaz kılmış kadar sevap yazılır.

4.Gece (15 Nisan Perşembe'yi 16 Nisan Cumâ'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 15 kere Kevser, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 2 rekât kılan kişi affolunmuş olarak âhirete intikâl eder.

5.Gece (16 Nisan Cumâ'yı 17 Nisan Cumartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 3 kere A'lâ (Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ), 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 8 rekât kılan kişi meleklerin istiğfârına nâil olur ve kendisine zenginlik kapısı açılır.

6.Gece (17 Nisan Cumartesi'yi 18 Nisan Pazar'a bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 15 kere Kâfirûn, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 2 rekât kılan kişiye cehennemden âzâd olduğuna dâir kudretten berâat yazılır.

7.Gece (18 Nisan Pazar'ı 19 Nisan Pazartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 7 kere Kâfirûn, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişi bin altın sadaka vermiş kadar sevap kazanır.

8.Gece (19 Nisan Pazartesi'yi 20 Nisan Salı'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 12 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişiye namazda okuduğu her bir harfe karşılık bir senelik sevap yazılır.

9.Gece (20 Nisan Salı'yı 21 Nisan Çarşamba'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Âyete'l-Kürsî, 1 kere Kadir, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 8 rekât kılan kişiye ağniyâ-i şâkirîn (şükreden zenginler) ve fukarâ-i sâbirîn (sabreden fakirler) sevâbı verilir.

10.Gece (21 Nisan Çarşamba'yı 22 Nisan Perşembe'yi bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kadir, 1 kere Kâfirûn, 3 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 4 rekât kılan, namazdan sonra da 10 kere istiğfâr, 10 kere salât-ü selâm, 10 kere de "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" okuyan kişiye cennette çeşit çeşit köşkler ihsân olunur.

11.Gece (22 Nisan Perşembe'yi 23 Nisan Cumâ'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 7 kere Kadir, 11 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan, namaz bitince de 75 kere istiğfâr edip ardından 75 kere salât-ü selâm getiren ve 75 kere de "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" zikri okuyan kişinin günahları affedilir ve bin fakiri doyurmuş kadar sevâba nâil olur.

12.Gece (23 Nisan Cumâ'yı 24 Nisan Cumartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 11 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 10 rekât kılan kişiye cennette köşkler binâ edilir ve mahşere yüzü nurlu gelir.

13.Gece (24 Nisan Cumartesi'yi 25 Nisan Pazar'a bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 11 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 2 rekât kılan kişi yirmi sene oruç tutma sevâbına nâil olur ve kıyâmetin dehşetinden emîn olur.

14.Gece (25 Nisan Pazar'ı 26 Nisan Pazartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 7 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 8 rekât kılan kişinin kıldığı namaz kabrinde ona yoldaş olur ve onun yerine Münker-Nekir meleklerinin suâline cevap verir.

15.Gece (26 Nisan Pazartesi'yi 27 Nisan Salı'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kâfirûn, 7 kere İhlâs ve 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişinin üzerinde kul ve hayvan hakkı yoksa bütün günahları affolunarak cennete girişi müyesser olur.

16. Gece (27 Nisan Salı'yı 28 Nisan Çarşamba'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 11 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 2 rekât kılan kişi bin âbid (ibâdetli kişi) sevâbına nâil olup mahşerde hesâbı kolay olur.

17. Gece (28 Nisan Çarşamba'yı 29 Nisan Perşembe'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 3 kere Kadir, 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 10 rekât kılan kişinin günahları affolunup dünyâ fitnelerinden ve kabir azâbından emîn olur.

18. Gece (29 Nisan Perşembe'yi 30 Nisan Cumâ'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 12 rekât kılan kişi, **Hakk Te'âlâ** kendisinden râzı olduğu hâlde peygamberlerle berâber haşrolunur.

19. Gece (30 Nisan Cumâ'yı 1 Mayıs Cumartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kevser, 1 kere Kâfirûn, 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişinin isteği gerçekleşir, gamdan emîn olur ve cennete girmesi için berâat yazılır.

(Eyyûb ibnü 'Abdillâh, Fezâilü's-şühûr, Süleymâniye Kütüphânesi, Reşid Efendi, rakam:2038, sh:28-29)

MÜCERREBÂT-I SENÛSÎ'DEN FAYDALI İLİMLER

1) Dükkânın ve Evin Hırsızlık ve Yangın Gibi Musîbetlerden Korunması İçin Yazılacaklar

Ticârethâne, mal, ev ve dükkân gibi şeylerin (hırsızlık, yangın ve sel gibi âfetlerden) korunması için fırınlanmamış saksı gibi bir toprak parçasından dört adet alınıp bunların ilkinin üzerine:

«اللَّهُ عُدَّةٌ.»

“**Allâh**(ın ismi her şerre karşı bizim için) **hazırlıktır**” yazılır, ikincisinin üzerine:

«عِنْدَ كُلِّ شِدَّةٍ.»

“Her şiddet (ve sıkıntı) **ânında**” yazılır, üçüncüsünün üzerine:

«حَسْبِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ.»

“Tek olarak Allâh bana yetendir” yazılır ve dördüncüsünün üzerine de:

«أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ؟!»

“Allâh kuluna yeten olmadı mı?!” yazılır ve bu parçalar o ticârethânenin, malın, evin ya da dükkânın (ayak basılmayacak) köşelerine gömülür. Şöyle ki ilki güney, ikincisi kuzey, üçüncüsü batı, dördüncüsü ise doğu istikâmetindeki köşeye gömülür. Hiç şüphesiz bu şekilde uygulama yapılan her yer hırsızlıktan, yangından ve benzeri musîbetlerden **Allâh-u Te‘âlâ**’nın izniyle korunur.

(es-Senûsî, el-Mücerrebât, -Diyerbi‘nin Mücerrebât’ının hâmişinde-, sh:91-92)

2) Tarladaki Ürünlerin Korunması İçin Yazılacaklar

Tarladaki ürünün kurt ve çekirge(nin vereceği kötülükler)den ve (don, fırtına ve sel gibi) her türlü âfetten korumak için dört adet saksı parçasına aşağıda belirtilen şeyler yazılır.

Bunların ilkinde Fîl (Elem tera) Sûresi yazılır.

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾﴾

İkincisine dört halîfenin isimleri olan:

«أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَعَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ.»

“Ebû Bekr, Ömer, Osmân ve Alî (Radıyallâhu Anhüm Ecma‘în).” yazılır.

Üçüncüsüne (Medîneli) fukahâ-i seb‘anın (yedi fakîhin) isimleri olan:

«عُبَيْدُ اللَّهِ، عُرْوَةُ، قَاسِمٌ، سَعِيدٌ، أَبُو بَكْرٍ، سُلَيْمَانُ، خَارِجَةُ.»

“Ubeydullâh (ibnü Abdillâh), Urve (ibnü’z-Zübeyr ibni’l-Avvâm), Kâsım (ibnü Muhammed ibni Ebî Bekr), Sa‘îd (ibnü’l-Müseyyeb), Ebû Bekr (ibnü Abdirrahmân), Süleymân (ibnü Yesâr) ve Hârice (ibnü Zeyd) yazılır.

Dördüncüsüne ise:

﴿فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا﴾

(el-Kehf Sûresi:97) yazılır.

Sonra bu parçalar bir üst maddede zikredildiği şekilde tarlanın köşelerine gömülür. Böyle yapılırsa hiç şüphesiz (Allâh-u Te‘âlâ’nın izniyle) o tarla korunur.

(es-Senûsî, el-Mücerrebât, -Diyerbi‘nin Mücerrebât’ının hâmişinde-, sh:92)

Genel Olarak Her Farz Namazdan Sonra, Özel Olarak ise Cumâ Namazlarından Sonra Okunmaya Devâm Edildiği Takdirde Korkulardan Emîn Kılan, Düşmanlara Karşı Gâlibiyet İhsân Eden ve Bol Rızıklara Nâil Kılıp Borçların Ödenmesini Kolaylaştıran Çok Kıymetli Bir Duâ

İmâm-ı Yâfi'î (Rahimehullâh) kendisiyle tevessül edilen (yüzü suyu hürmetine Allâh-u Te'âlâ'dan talepte bulunulan) büyük velîlerden **Ebû Abdillâh el-Kuraşî** (Rahimehullâh)ın:

“Şeyhim **Ebû Abdillâh el-Mâlikî** (Rahimehullâh) bana bir duâ öğretti ki hangi şeye muhtaç olsam **Allâh-u Te'âlâ**'nın fazl-u rahmetiyle bu duâ sâyesinde mutlakâ elde ettim ve hayâtım boyunca o duânın bereketiyle harcamalar yapıyorum. Sana harca yıp da bitiremeyeceğin bu hazîneyi öğreteyim mi?” dediğini naklettikten sonra:

“Her kim özellikle cumâ namazının ardından olmak üzere her farz namazın akabinde bu kelimelere devâm ederse **Allâh-u Te'âlâ** onu hiçbir mahlûkuna muhtaç etmez, ummadığı yerden rızıklandırır, geçim işini ona kolay eder, dağ kadar borcu olsa da ödemesine yardım eder, bütün korkularından emîn kılar ve düşmanlarına karşı ona yardım eder.” demiştir.

Kâzî Muhammed ibnü Sa'îd (Rahimehullâh)dan nakledildiğine göre; **Şeyh Bedreddîn ibnü Akîl** (Rahimehullâh): “Ben bu duâyı ilim için okuyordum, arkadaşım **Nâsiruddîn ibnü Müslim** mal için okuyordu, **Allâh-u Te'âlâ** bana ilimden çok nasip verdi, ona da çok mal verdi.” demiştir.

(ed-Demîrî, *Hayâtü'l-hayevân*, 2/62-63; Muhammed ibnü Ahmed el-Misnâvî ed-Dilâî, *Tenzihü zevi'l-vilâyeti ve'l-'ırfân*, sh:294-295; 'Alî ibnü Hasen el-'Attâs, *el-Kırtâs*, 2/384-385)

Duânın Okunuşu

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ، بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ جَمِيعِ جُزْمِي وَظُلْمِي وَمَا جَنَيْتُهُ عَلَى نَفْسِي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ! يَا اللَّهُ! يَا وَاحِدًا! يَا أَحَدًا! يَا مَوْجُودًا! يَا جَوَادًا! يَا وَاحِدًا! يَا مُوجِدًا! يَا بَاسِطًا! يَا كَرِيمًا! يَا وَهَّابًا! يَا ذَا الطُّوْلِ! يَا غَنِيًّا! يَا مُغْنِيًّا! يَا فَتَّاحًا! يَا عَلِيمًا! يَا حَلِيمًا! يَا رَزَّاقًا! يَا حَيًّا! يَا قَيُّومًا! يَا رَحْمَنًا! يَا رَحِيمًا! يَا بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ! يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! يَا حَنَّانًا! يَا مَنَّانًا! انْفَحْنِي بِنَفْحَةٍ مِنْكَ تُغْنِيَنِي بِهَا عَمَّنْ سِوَاكَ، ﴿إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ﴾، ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾، ﴿نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ﴾، اللَّهُمَّ يَا غَنِيًّا! يَا مُغْنِيًّا! يَا حَمِيدًا! يَا مَجِيدًا! يَا مُبْدِيًّا! يَا مُعِيدًا! يَا رَحِيمًا! يَا وَدُودًا! يَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِيدِ! يَا فَعَالًا لِمَا يُرِيدُ! اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنِ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ، وَاحْفَظْنِي بِمَا حَفِظْتَ بِهِ الذِّكْرَ وَأَنْصُرْنِي بِمَا نَصَرْتَ بِهِ الرُّسُلَ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

“Bütün suçlarımdan, zulmümden ve nefsimin aleyhine işlemiş olduğum cürümlerden dolayı O Büyük Allâh’tan mağfiret dilerim ve O’na tevbe ederim ki O Hayy’dır (diridir) ve Kayyûm’dur (her şeyi yönetendir), gökleri, yerleri ve aralarındakileri eşsiz bir şekilde yaratandır ve Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.

Yâ Allâh! Yâ Vâhidü! (Ey bir olan!) **Yâ Ehadü!** (Ey tek olan!) **Yâ Mevcûd!** (Ey hakîkî varlığa olan!) **Yâ Cevâdü!** (Ey cömert!) **Yâ Vâcidü!** (Ey her şeyi Kendi katında hâzır bulması hasebiyle her hususta zengin olan!) **Yâ Mûcidü!** (Ey mahlûkâtı yoktan vâ eden!) **Yâ Bâsîtu!** (Ey rızıkı genişleten!) **Yâ Kerîmu!** (Ey kerem ve iyilik sâhibi!) **Yâ Vehhâbu!** (Ey bolca bağışta bulunan!)

Yâ Ze’t-tavl! (Ey bol lütuf sâhibi!) **Yâ Latîfu!** (Ey lütuf sâhibi!) **Yâ Ğaniyyü!** (Ey zengin olan!) **Yâ Muğnî!** (Ey zengin eden!) **Yâ Fettâhu!** (Ey hayır kapılarını açan!) **Yâ Alîm!** (Ey her şeyi hakkıyla bilen!) **Yâ Halîm!** (Ey suç işleyenlere acele cezâ vermeyip tevbe fırsatı tanıyan!)

Yâ Razzâku! (Ey bolca rızık veren!) **Yâ Hayyu!** (Ey ölmesi ve yok olması düşünüle-meyen hakîkî ve ebedî hayat sâhibi!) **Yâ Kayyûm!** (Ey hiçbir konuda başkasına ihtiyaç duymayıp Zâtı ile kâim olan!)

Yâ Rahmân! (Ey dünyâda mümin-kâfir ayırmaksızın her bir kuluna son derece acıyan!) **Yâ Rahîm!** (Ey âhirette yalnız îmân edenleri son derecede esirgeyecek olan!)

Yâ Bedî‘a’s-semâvâti ve’l-arz! (Ey göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısı!) **Yâ Ze’l-celâli ve’l-ikrâm!** (Ey celâl ve ikrâm sâhibi!) **Yâ Hannânu!** (Ey çok acıyan!) **Yâ Mennânu!** (Ey çok iyilikte bulunan!)

Sen bana tarafından öyle bir hayır (ve bereket) esintisi ikrâm et ki onun vesîlesiyle Senden başkalarından beni müstağnî (ihtiyaçsız) kılasın.

‘Eğer fetih (işlerinizde açılım) talep ediyorsanız, işte muhakkak size fetih gelmiştir.’ (el-Enfâl Sûresi:19’dan)

‘Gerçekten Biz sana pek açık tam bir fetihle büyük bir fetih nasîb ettik.’ (el-Feth Sûresi:1)

‘Allâh’tan büyük bir yardım ve pek yakın bir fetih (nasîb olacaktır).’ (es-Saff Sûresi:13’dan) (âyet-i kerîmeleri hürmetine bana maddî-mânevî fetihler ve genişlikler ihsân eyle.)

Ey Allâh! Yâ Ğaniyyü! (Ey zengin olan!) **Yâ Muğnî!** (Ey zengin kılan!) **Yâ Hamîdü!** (Ey bütün hamdler Kendisine âit olan!) **Yâ Mecîdü!** (Ey ulu ve kaviyy!) **Yâ Mübdîü!** (Ey yoktan yaratan!) **Yâ Mu‘îdü!** (Ey tekrar îade edecek olan!)

Yâ Rahîm! (Ey çok acıyan!) **Yâ Vedûd!** (Ey dostlarını çok seven!) **Yâ Ze’l-Arşî’l-Mecîd!** (Ey o ulu Arş’in Rabbi!) **Ey dilediğini yapan!**

Haramına karşı (yasak ettiğin şeylere bulaşmamam için) bana helâlinle kâfi gel ve fazl-u keremin ile beni Senden gayrine muhtaç etme.

Zikri (Kur’ân-ı Kerîm’i) koruduğun gibi beni de koru, rasullerine yardım ettiğin gibi bana da nusretini bahşeyle. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin.”

(ed-Demîrî, Hayâtü’l-hayevân, 2/62-63; Muhammed ibnü Ahmed el-Misnâvî ed-Dilâi, Tenzîhü zevî’l-vilâyeti ve’l-‘irfân, sh:294-295; ‘Alî ibnü Hasen el-‘Attâs, el-Kırtâs, 2/384-385)